

Stichting
Bedrijfstakpensioenfonds
Mode-, Interieur-, Tapijt-, en
Textielindustrie

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Mode-, Interieur-, Tapijt- en Textielindustrie
Akerstraat 92, 6411 HD Heerlen
Postbus 4471, 6401 CZ Heerlen
Telefoon: 088 - 116 2441 voor (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden
088 - 116 2434 voor werkgevers

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 41095737

Verslag over het boekjaar
1-1-2020 t/m 31-12-2020

Inhoud

	Pagina		Pagina
Voorwoord	7	Overige gegevens	
Meerjarenoverzicht	9	Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten	110
Bestuursverslag		Actuariële verklaring	111
1. Karakteristieken van ons fonds	14	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	113
2. Pensioenbeheer	15	Bijlagen	
3. Communicatie	26	Organogram 2020	124
4. Financieel	27	Organisatie pensioenfonds	125
5. Beleggingen	32	Overzicht rapportagenormen Code Pensioenfondsen	127
6. Actuariel	42	Begrippenlijst	129
7. Governance	49		
8. Integraal Risicomanagement	58		
9. Vooruitblik komend boekjaar en visie nabije toekomst	64		
Raad van Toezicht			
Verslag Raad van Toezicht	68		
Reactie van bestuur	70		
Verantwoordingsorgaan			
Verslag verantwoordingsorgaan	72		
Reactie bestuur	73		
Jaarrekening			
Balans per 31 december	76		
Staat van baten en lasten	78		
Kasstroomoverzicht	80		
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	81		
Toelichting op de balans per 31 december	86		
Gebeurtenissen na balansdatum	91		
Toelichting op de Staat van baten en lasten	93		
Bestemming van het saldo	98		
Risicoparagraaf	99		

Voorwoord

In dit bestuursverslag en deze jaarrekening geeft het bestuur inzicht in de werkzaamheden, het beleid en de pensioenontwikkelingen bij ons fonds in 2020 en leggen wij hierover verantwoording af. Ook geven wij inzicht in de financiële positie en resultaten van ons fonds.

De coronacrisis heeft grote impact

De coronacrisis als gevolg van de covid-19-pandemie heeft een ongekend grote impact gehad op de samenleving en daardoor ook op ons fonds. Het bestuur heeft de ontwikkelingen rond covid-19 nauwgezet gevolgd, om waar nodig, tijdig passende maatregelen te kunnen nemen. Over de gevolgen voor de beleggingen van ons fonds leest u meer in hoofdstuk 5 Beleggingen. Over de overige gevolgen van de coronacrisis leest u meer in paragraaf 7.11.

De financiële positie is niet goed

Wij vinden het belangrijk dat de pensioenen nu en in de toekomst hun waarde behouden. De financiële positie van ons fonds is echter niet goed genoeg om dit te kunnen realiseren. Daarom hebben wij helaas opnieuw geen toeslag kunnen verlenen. We zitten nog steeds in een situatie dat er onvoldoende buffer is. Daarom hebben wij in 2021 opnieuw een herstelplan ingediend. Dit herstelplan laat zien dat het fonds naar verwachting binnen de wettelijke termijn uit herstel is. De regelgeving voor het verlagen van de opgebouwde pensioenen is tijdelijk versoepeld. Daardoor hoefde ons fonds per 1 januari 2021 geen pensioenverlaging door te voeren. Na een zorgvuldige belangenafweging heeft het bestuur besloten om hiervoor gebruik te maken van de twee mogelijkheden in de versoepelde regelgeving. De eerste is om een hersteltermijn van 12 jaar (in plaats van 10 jaar) te gebruiken bij een dekkingsgraad van minimaal 90%. De tweede is om de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten niet te verlagen bij een dekkingsgraad van minimaal 90%. Onze dekkingsgraad was op 31 december 2020 93,3% en dit is boven de grens van 90%. Meer hierover leest u in paragraaf 4.2.

Nieuwe pensioenstelsel

Op 12 juni 2020 hebben het kabinet, de werkgevers en de vakbonden een akkoord bereikt over de uitwerking van het nieuwe pensioenstelsel. De verwachting is dat de nieuwe wetgeving per 1 januari 2023 bekend is en dat alle pensioenregelingen in Nederland uiterlijk op 1 januari 2027

moeten zijn omgezet naar het nieuwe pensioenstelsel. Deze omzetting leidt tot veel keuzes en besluiten van cao-partijen en pensioenuitvoerders. Voor pensioenfondsen raakt deze omzetting zowel het strategische beleid als de uitvoering in brede zin. Dit geldt ook voor ons fonds. Naast de transitie moet de dagelijkse gang van zaken ('going concern') niet uit het oog worden verloren. Om te waarborgen dat dit effectief en efficiënt verloopt, stellen ons fonds, de sociale partners MITT en de sociale partners Textielverzorging in de loop van 2021 gezamenlijk een onafhankelijk projectmanager aan die het traject gaat begeleiden. Partijen willen op tijd klaar zijn en zorgen voor een soepele overgang naar de nieuwe regeling.

Dankwoord

Wij bedanken iedereen die zich het afgelopen jaar voor ons fonds heeft ingezet. In het bijzonder bedanken wij Henk van der Meer, van wie wij in oktober 2020 afscheid namen als bestuurslid en werknemersvoorzitter, en Peter van Eekelen, van wie wij in juli 2020 afscheid namen als lid van de raad van toezicht.

Meerjarenoverzicht

	2020	2019	2018	2017	2016
Aantallen					
Aangesloten ondernemingen	1.469 ¹⁾	1.311 ¹⁾	1.272 ¹⁾	1.195 ¹⁾	991 ¹⁾
Deelnemers	19.715	20.130	19.709	18.213	18.225
Gewezen deelnemers	63.173	63.212	65.404	64.401	64.796
Pensioengerechtigden ²⁾	52.276	52.020	51.483	50.244	49.940
Totaal aantal verzekerden	135.164	135.362	136.596	132.858	132.961
Financiële gegevens					
(in duizenden euro)					
Technische voorzieningen					
<i>Voorziening pensioenverplichtingen</i>					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	4.351.976	3.836.675	3.245.273	2.732.802	2.748.234
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	2.777	3.214	3.638	3.976	4.450
	4.354.753	3.839.889	3.248.911	2.736.778	2.752.684
Extra reserve	-293.772	-9.753	14.696	97.849	-45.354
Pensioenvermogen	4.060.981	3.830.136	3.263.607	2.834.627	2.707.330
Bijdragen	97.955	95.078	90.613	78.304	77.285
Pensioenuitkeringen	-71.109	-68.333	-67.429	-53.021	-51.076
Beleggingen					
Beleggingen ³⁾	4.198.537	3.895.010	3.258.010	2.823.606	2.714.217
Beleggingsopbrengsten	210.963	548.831	-21.808	108.398	264.005
Rendement op basis van total return	5,87%	16,84%	-0,70%	4,02%	10,10%
Z-score	0,03	0,74	0,34	0,33	0,49
Performancetoets	0,86	0,85	0,43	0,37	0,29
Toeslagverlening					
Actieven	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Gewezen deelnemers	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Pensioengerechtigden	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

1) Exclusief ondernemingen zonder personeel.

2) Aantal niet opgevraagde pensioenen (NOP) is onderdeel van het aantal pensioengerechtigden.

3) Inclusief lopende intrest en liquide middelen.

	2020	2019	2018	2017	2016
Dekkingsgraad	93,3%	99,7%	100,5%	103,6%	98,4%
Beleidsdekkingsgraad	89,7%	98,1%	103,8%	102,5%	92,7%
Vereiste dekkingsgraad	118,0%	119,9%	121,2%	121,7%	121,2%
Minimaal vereist eigen vermogen	104,3%	104,3%	104,4%	104,4%	104,3%
Kostenratio's					
Totale pensioenuitvoerings- en administratiekosten	7.022	7.085	6.762	6.537	6.572
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer (in euro) ¹⁾	98	98	95	95	96
Kosten vermogensbeheer	17.061	13.993	14.717	11.586	9.103
Transactiekosten	4.100	2.508	2.082	1.794	3.528
Totale kosten vermogensbeheer	21.161	16.501	16.799	13.380	12.631
Kosten vermogensbeheer in percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,45%	0,42%	0,45%	0,42%	0,35%
Transactiekosten in percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,11%	0,07%	0,06%	0,07%	0,14%
Totale kosten vermogensbeheer in percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,56%	0,49%	0,51%	0,49%	0,49%

1) Dit betreft de totale uitvoeringskosten gedeeld door de som van het aantal actieve en gepensioneerde deelnemers.

Bestuursverslag

1. Karakteristieken van ons fonds

1.1 Werkingssfeer en statutaire doelstelling

Ons fonds is een verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds. Dat betekent dat werknemers die een arbeidsovereenkomst hebben met een werkgever in de bedrijfstak MITT (Mode-, Interieur-, Tapijt- en Textielindustrie) en de bedrijfstak Textielverzorging (Linnenverhuur-, wasserij- en textielreinigingsbedrijf) verplicht bij ons fonds pensioen opbouwen. In de verplichtstelling staat beschreven voor wie deze verplichte deelname precies geldt (werkingssfeer). De verplichtstelling is een Besluit van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en is laatst gewijzigd per 6 februari 2018.

Ons fonds houdt zich alleen bezig met activiteiten die te maken hebben met pensioen. De (statutaire) doelstelling van ons fonds is het uitvoeren van de pensioenregeling voor werknemers en oud-werknemers uit de bedrijfstakken MITT en Textielverzorging. De sociale partners (werkgevers- en werknemersverenigingen) die betrokken zijn bij deze bedrijfstakken hebben de pensioenregeling afgesproken. Ons doel is om de (oud-)werknemers en hun nabestaanden te beschermen tegen financiële gevolgen van ouderdom, overlijden en arbeidsongeschiktheid. Hoe ons fonds deze doelstelling uitvoert, is verder geregeld in het pensioenreglement en het uitvoeringsreglement. Het bestuur stelt de reglementen van ons fonds vast en wijzigt deze als dat nodig is.

1.2 Missie van ons fonds

De missie van ons fonds is een duurzame en betrouwbare uitvoerder zijn van de pensioenovereenkomst(en) die sociale partners uit de bedrijfstak collectief voor de (oud-) werknemers hebben afgesloten. De belangen van deelnemers staan voorop. De pensioenvoorziening biedt de deelnemers de mogelijkheid om eigen keuzes te maken. Het bestuur streeft naar een solidair en optimaal pensioenresultaat, waarbij de risico's evenwichtig worden gedeeld en de met sociale partners afgesproken doelen en het beleid op lange termijn ook financieel kunnen worden waargemaakt. Het bestuur spant zich in om zowel de deelnemers als de aangesloten werkgevers zo goed mogelijk te informeren en te ontzorgen en zoekt daarbij op regelmatige basis terugkoppeling van hen.

1.3 Visie van ons fonds

Ons fonds richt de uitvoering van de pensioenvoorziening zo in, dat ook in de toekomst de opdracht van sociale partners voor de uitvoering van een pensioenregeling gewaarborgd blijft. Voor draagvlak en vertrouwen is ons fonds mede afhankelijk van een (kosten-) efficiënte uitvoering: op tijd de juiste uitkering doen en de juiste premie heffen. Binnen de pensioensector nemen kostendruk en regelgeving toe. Ons fonds blijft daarom kijken naar de optimale schaalgrootte en mogelijke uitbreiding met andere fondsen of sectoren. Aan zo'n beslissing gaat steeds een evenwichtige belangenafweging vooraf die duidelijk moet zijn voor alle betrokken groepen. Ons fonds is een lerende organisatie, wij blijven continu werken aan verdere verbetering op alle relevante gebieden.

1.4 Strategie van ons fonds

Om ook in de toekomst een optimaal pensioenresultaat te realiseren en kosten te beheersen, ziet ons fonds zich voor de langere termijn zelfstandig voortbestaan. De gecontroleerde groeistrategie met actieve deelnemers uit bedrijfstakken die in enige mate raakvlak hebben met de sector of uit andere sectoren voor zover het gaat om niet-actieve deelnemers, kenmerkt zich door niet te snel te groot te worden en de band met de achterban niet te verliezen. Op langere termijn is groei gewenst om bestaansrecht te garanderen.

De missie, visie en strategie van ons fonds zijn in 2019 en 2020 onderwerp van gesprek geweest en zijn naar aanleiding daarvan bijgesteld en opnieuw vastgesteld.

1.5 Opdrachtaanvaarding

Het bestuur en sociale partners MITT en Textielverzorging hebben de doelstellingen en uitgangspunten opgenomen in een bedrijfstakuitvoeringsovereenkomst die door alle partijen ondertekend is. Artikel 102a van de Pensioenwet draagt het bestuur van ons fonds namelijk op te zorgen voor de formele opdrachtaanvaarding van de pensioenregeling die sociale partners aan ons opdragen.

De opdrachtaanvaarding is de afgelopen periode onder druk komen te staan door de lage premiedekkingsgraad. Dat betekent dat er onvoldoende premie wordt geheven om de toegezegde pensioenaanspraken in te kopen. Dit is niet goed voor de financiële positie van ons fonds. Gesprekken tussen bestuur en sociale partners hebben ertoe geleid dat voor 2021 de premie is verhoogd naar 26,4% van de pensioengrondslag (2020: 24%) en dat het opbouwpercentage iets is verlaagd naar 1,56% (2020: 1,6%).¹⁾

2. Pensioenbeheer

2.1 Pensioenregeling

De pensioenregeling is afgesproken door sociale partners en ons fonds voert de pensioenregeling uit. De pensioenregeling is uitgewerkt in het pensioenreglement.

Pensioensysteem

De pensioenregeling heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst in de zin van de Pensioenwet. Het is een middelloonregeling met voorwaardelijke verhoging van de pensioenen (toeslagverlening). Voor de toeslagverlening wordt geen premie betaald; deze wordt gefinancierd uit de beleggingsrendementen. Er is geen automatisch recht op een toeslag. Daarover neemt het bestuur elk jaar een besluit.

Overige kenmerken van de pensioenregeling van Bpf MITT in 2020

- Toetredingsleeftijd ouderdomspensioen: 21 jaar;
- Pensioenrichtleeftijd ouderdomspensioen: 68 jaar;
- Pensioengevend loon: het vaste loon, de vaste toeslagen en de eventuele provisietoeslag, (dit is verder omschreven in het pensioenreglement);
- Maximum loon: het maximum pensioengevend loon is voor 2020 vastgesteld op € 110.111. Het maximum kan jaarlijks per 1 januari worden aangepast. Daarbij moet het wel binnen de kaders blijven van de Wet verlaging maximum opbouw en maximering pensioengevend inkomen;
- Pensioengrondslag: het (gemaximeerde) pensioengevend loon minus de franchise;
- Franchise: € 15.947 (2020). Het bedrag van de franchise wordt jaarlijks per 1 januari aangepast op basis van de ontwikkelingen van de lonen in de cao van de bedrijfstak MITT in de voorafgaande periode van 1 januari tot en met 31 december;
- Ouderdomspensioen: jaarlijkse opbouw 1,60% van de pensioengrondslag ;
- Partnerpensioen: het partnerpensioen op opbouwbasis is 70% van het ouderdomspensioen dat de deelnemer zou ontvangen als hij of zij tot zijn/haar 68ste bij ons fonds pensioen had opgebouwd. De partner ontvangt dit partnerpensioen zolang hij of zij leeft. Daarnaast is er een tijdelijk partnerpensioen dat op risicobasis verzekerd is. Dit pensioen is er zolang de werknemer in dienst is en als deelnemer bij ons fonds pensioen opbouwt. Het tijdelijk partnerpensioen is maximaal 30% van het ouderdomspensioen. De partner ontvangt dit tot hij of zij de AOW-leeftijd bereikt;
- Wezenpensioen: bedraagt 14% van het ouderdomspensioen dat de deelnemer zou ontvangen als hij tot zijn 68ste bij ons fonds pensioen had opgebouwd;
- Premievrije deelneming tijdens arbeidsongeschiktheid: bij arbeidsongeschiktheid bouwt de deelnemer pensioen op zonder dat hiervoor premie wordt betaald. Deze premievrijstelling is afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid. De arbeidsongeschikte deelnemer bouwt ouderdomspensioen, partnerpensioen en wezenpensioen op;
- Toeslagverlening: het bestuur van ons fonds beslist elk jaar of en zo ja, hoeveel de opgebouwde pensioenen en pensioenuitkeringen worden verhoogd. Dit kan alleen als er genoeg geld voor is. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd. Ook wordt er geen premie voor betaald;
- Premie: 24% van de pensioengrondslag (werkgeversdeel minimaal 16%, werknemersdeel maximaal 8%).

¹⁾ Voor de werknemers van het Ten Cate concern is de premie verhoogd naar 29,4% (2020: 26,8%) en is het opbouwpercentage iets verlaagd naar 1,71% (2020: 1,75%)

Ons fonds biedt de deelnemer de mogelijkheid om de pensioenuitkering aan te passen wanneer hij met pensioen gaat. De deelnemer kan kiezen voor deeltijdpensioen of het pensioen eerder of later laten ingaan. Ook kan de deelnemer partnerpensioen inruilen voor een hoger ouderdomspensioen en andersom.

Toeslagverlening

Het bestuur heeft gezien de financiële positie van ons fonds moeten besluiten geen toeslag te verlenen per 1 januari 2021.

De opgebouwde pensioenen van actieve deelnemers en oud-deelnemers die na vertrek hun pensioen bij ons fonds hebben laten staan, en de pensioenuitkeringen van de pensioengerechtigden zijn daardoor niet verhoogd. Sinds 2015 heeft ons fonds een beleid voor inhaaltoeslagen en houdt ons fonds de achterstand in toeslagverlening bij. Een inhaaltoeslag om de gemiste toeslag te "repareren" kan pas gaan plaatsvinden wanneer de dekkingsgraad van ons fonds boven het maximum van de grens voor volledige toeslagverlening ligt en boven de vereiste dekkingsgraad blijft.

Naar verwachting kan ons fonds voorlopig geen toeslag verlenen.

Datum	Hoogte gemiste toeslag	
	Toegekend	
1-1-2015	0,00%	0,75%
1-1-2016	0,00%	0,41%
1-1-2017	0,00%	0,36%
1-1-2018	0,00%	1,34%
1-1-2019	0,00%	1,68%
1-1-2020	0,00%	1,73%
1-1-2021	0,00%	1,12%
Gemiste toeslagen tot nu toe (cumulatief)		7,62%

Vervallen zeer kleine pensioenaanspraken

Sinds 1 januari 2019 vervallen zeer kleine pensioenen bij einde deelneming. Het pensioen vervalt als het opgebouwde ouderdomspensioen bij einde deelneming (op de standaard ingangsdatum van het pensioen) niet meer bedraagt dan € 2 bruto per jaar. Dit staat zo in de wet. Dat geldt dan zowel voor het ouderdomspensioen als voor het partner- en wezenpensioen. De contante waarde van deze 32 zeer kleine pensioenen die in 2020 zijn vervallen, is 493 euro. De waarde is toegevoegd aan de algemene middelen van ons fonds.

2.2 Uitvoering en handhaving van de verplichtstelling

Handhaving verplichte aansluiting werkgevers

De werknemers die een arbeidsovereenkomst hebben met een werkgever in de bedrijfstak MITT (Mode-, Interieur-, Tapijt- en Textielindustrie) en de bedrijfstak Textielverzorging (Linnenverhuur-, wasserij- en textielreinigingsbedrijf) bouwen verplicht pensioen op bij ons fonds. In de verplichtstelling staat beschreven voor wie deze verplichte deelname precies geldt (werkingssfeer). De verplichtstelling kent geen 'in hoofdzaak'-criterium. Dit betekent dat voor werkgevers die werkzaamheden verrichten die in de verplichtstelling staan, ongeacht de mate waarin, een verplichte aansluiting geldt voor hun werknemers.

Wij spannen ons in om alle werkgevers die onder de werkingssfeer van deze verplichtstelling vallen aan te sluiten. Zo zorgen we ervoor dat ons fonds de pensioenpremie ontvangt die nodig is voor de pensioenopbouw voor alle werknemers die bij ons verplicht pensioen opbouwen. De handhaving van de aansluitplicht van werkgevers krijgt dan ook veel aandacht van ons fonds. Wanneer wij aanvullende informatie over de precieze bedrijfsactiviteiten nodig hebben om te beoordelen of een werkgever verplicht is om zich aan te sluiten,

voeren wij verder onderzoek uit. Bijvoorbeeld door extra vragen te stellen aan de werkgever, of door een afspraak te maken voor een bedrijfsbezoek. Door de coronacrisis hebben deze bedrijfsbezoeken in 2020 vaak digitaal plaatsgevonden. Wanneer een werkgever laat weten al bij een ander bedrijfstakpensioenfonds aangesloten te zijn, gaat ons fonds met het andere fonds in gesprek om tot een passende oplossing te komen.

Vrijstellingenbeleid

Bij verzoeken voor vrijstelling handelt ons fonds binnen het wettelijk kader. Dit is het Vrijstellings- en Boetebesluit wet Bpf 2000 (VBB). Het VBB kent een aantal verplichte vrijstellingsgronden. Hierbij moet ons fonds vrijstelling geven, wanneer aan alle wettelijke voorwaarden is voldaan. Daarnaast kent het VBB een onverplichte vrijstellingsgrond. Hierbij heeft ons fonds de bevoegdheid om wel of geen vrijstelling te verlenen. Bij verzoeken voor zo'n onverplichte vrijstelling (op grond van artikel 6 Vrijstellings- en Boetebesluit wet Bpf 2000) is ons fonds terughoudend. Dat is ons beleid. Dit betekent dat het fonds alleen vrijstelling verleent wanneer er naar het oordeel van ons fonds zeer zwaarwegende omstandigheden zijn die dit rechtvaardigen. Bijvoorbeeld bij een aansluiting met terugwerkende kracht van een al bestaande werkgever. Als in die situatie de pensioenregeling van de werkgever voldoet aan alle wettelijke voorwaarden, dan verleent ons fonds in principe een vrijstelling over de achterliggende periode (het verleden). Bij de meeste vrijstellingen is de gelijkwaardigheid van de pensioenregeling van de werkgever een wettelijke eis. Het bestuur heeft beleid vastgesteld om de gelijkwaardigheid van de eigen pensioenregeling van de werkgever te toetsen.

Incassobeleid

Ons fonds heeft een incassoprocedure vastgelegd. Betalingsachterstanden, betalingsregelingen en faillissementen worden strikt gemonitord. Door de coronacrisis is het incassobeleid tijdelijk versoepeld, waardoor werkgevers met betalingsproblemen onder voorwaarden een ruimere betalingsregeling met ons fonds kunnen afspreken.

2.3 Wijzigingen in fondsdocumenten

De juridische fondsdocumenten zijn in 2020 waar nodig geactualiseerd. De inhoudelijke wijzigingen in onze belangrijkste documenten; de statuten, het pensioenreglement en het uitvoeringsreglement, lichten wij in deze paragraaf op hoofdlijnen toe.

Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN)

Het bestuur actualiseert de ABTN elk jaar. In de bestuursvergadering van 6 februari 2020 is de ABTN geactualiseerd en vastgesteld op basis van de tot dan toe genomen besluiten.

Statuten

De statuten zijn in 2020 niet gewijzigd.

Pensioenreglement

Per 1 januari 2020 zijn de gewijzigde parameters (franchise en maximum pensioengevend salaris) en flexibiliserings- en afkoopfactoren doorgevoerd in het pensioenreglement.

Per 1 juli 2020 is in het pensioenreglement opgenomen dat de diensttijd gedurende het extra geboorteverlof pensioengevend is. Dit vanwege de nieuwe Wet invoering extra geboorteverlof.

Uitvoeringsreglement

Per 15 september 2020 is het uitvoeringsreglement aangepast, vanwege de overgang naar digitale premiefacturatie. Voorheen werden de premiefacturen (nog) per papieren post verstuurd.

De statuten en reglementen zijn beschikbaar op de documentenpagina van onze website www.pensioenfondsmitt.nl.

2.4 Afhandeling van klachten

Ons fonds heeft een klachtenprocedure. Deze is opgenomen in het pensioenreglement en staat op de website. Iemand kan in eerste instantie een klacht indienen bij onze pensioenuitvoeringsorganisatie AZL als hij of zij het niet eens is met de manier waarop de pensioenregeling wordt uitgevoerd of waarop hij of zij is behandeld of geïnformeerd. Is de klager van mening dat de klacht niet goed is behandeld? Dan is er de mogelijkheid om een klacht in te dienen bij de Klachtencommissie. De Klachtencommissie bestaat uit de voorzitter en secretaris van ons fonds. De Klachtencommissie adviseert het bestuur als dat nodig is. Is een (oud-)deelnemer of pensioengerechtigde het niet eens met het besluit van het bestuur over de klacht? Dan kan hij of zij terecht bij de Ombudsman Pensioenen.

Onze pensioenuitvoeringsorganisatie AZL heeft in 2020 14 klachten behandeld, waarvan er vijf als gegronde klachten zijn aangemerkt. De Klachtencommissie heeft in 2020 één klacht behandeld. De klacht ging over de communicatie aan oud-deelnemers en de vertegenwoordiging van oud-deelnemers in ons fonds. De Klachtencommissie heeft persoonlijk contact opgenomen met de klager om zijn zorgpunten te bespreken.

In 2020 zijn geen klachten over Bpf MITT aangebracht bij de Ombudsman Pensioenen.

In 2020 waren er geen klachten die hebben geleid tot een verandering in de pensioenregeling of processen die daaruit voortvloeien.

2.5 Naleving AVG en Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen

Onze privacy officer HVG Law heeft de Rapportage naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming over 2020 opgesteld. Onze Privacy Officer onderzocht welke handelingen ons fonds in 2020 heeft uitgevoerd ter naleving van de AVG. Vervolgens zijn deze handelingen getoetst op de verplichtingen in de AVG en de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen van de Pensioenfederatie. De conclusie van de privacy officer is dat de AVG in 2020 is nageleefd op de door de privacy officer getoetste onderdelen.

2.6 Uitbestedingsbeleid en uitbestede werkzaamheden

Uitbestedingsbeleid

Het risico dat ons fonds loopt omdat het zaken uitbesteedt aan andere organisaties (uitbestedingsrisico) is een belangrijk aandachtsgebied voor het bestuur. Zowel het pensioenbeheer, het vermogensbeheer als de bestuursondersteuning zijn uitbesteed. Het bestuur heeft hiervoor gekozen op basis van zijn verantwoordelijkheid voor het beheer van ons fonds, de vereiste professionaliteit en de noodzakelijke risicobeheersing.

Het bestuur heeft uitbestedingsbeleid vastgesteld. Hierin zijn de uitgangspunten voor uitbesteding vastgelegd. Dat is in lijn met de eisen die de Pensioenwet en de Guidance uitbesteding door Pensioenfondsen van toezichthouder De Nederlandsche Bank (DNB) daaraan stellen. Doelstelling van het uitbestedingsbeleid is om continuïteit en constante kwaliteit van de dienstverlening te waarborgen. Hiermee blijven de reputatie en integriteit van ons fonds gewaarborgd. Het uitbestedingsbeleid is van toepassing op alle activiteiten of processen die het bestuur heeft uitbesteed, die onmisbaar zijn voor de organisatie (bedrijfskritisch) of op een andere manier belangrijk zijn voor ons fonds. Het uitbestedingsbeleid is van toepassing op alle bestaande en nieuwe uitbestedingsovereenkomsten.

Voordat het bestuur activiteiten of processen uitbesteedt, onderzoekt het de mogelijke risico's en gevolgen (risicoanalyse) hiervan. Het bestuur verwacht van de uitbestedingspartijen, dat zij de beheersing van de risico's op het gebied van integriteit (integriteitsrisico's) minimaal even goed hebben geregeld als ons fonds. Ons fonds beheerst de risico's op het punt van uitvoering (operationele risico's) door eisen te stellen aan zijn dienstverleners. Denk daarbij aan eisen die gaan over continuïteit, integriteit en kwaliteit.

Het bestuur toetst regelmatig of de uitbestede activiteiten of processen volgens de gemaakte afspraken worden uitgevoerd. Het bestuur doet dit door:

- Periodieke controles (audits) te laten uitvoeren bij de uitbestedingspartij;
- De uitbestedingspartij te laten rapporteren over de stand van zaken over de aanbevolen verbeteringen in de ISAE 3402-verklaring type II (of een daarmee vergelijkbare verklaring) en de werking van de processen;
- Maand- en kwartaalrapportages (Service Level Agreement (SLA)-rapportages) van de uitbestedingspartijen te bestuderen en te bespreken;
- Periodiek overleg en evaluatie met de uitbestedingspartijen over de uitvoering van de (bijgestelde) processen en activiteiten.

Het bestuur evalueert periodiek of de uitbestedingsrelatie nog aan de gestelde eisen voldoet. Als dat nodig is, beëindigen we de uitbestedingsrelatie of stellen we die bij. Daarnaast heeft de sleutelfunctie interne audit in 2020 een audit uitgevoerd op de monitoring van uitbestedingspartijen. In paragraaf 7.9 leest u meer over de interne auditfunctie.

Hieronder gaan wij in op taken die ons fonds heeft uitbesteed.

Administratie

AZL voert de administratie uit. De rechten en plichten van de uitvoeringsorganisatie en het fonds zijn vastgelegd in een overeenkomst, inclusief een Service Level Agreement (SLA) en een verwerkersovereenkomst. Dit is voor een periode van drie jaar, vanaf 1 januari 2018 tot en met 31 december 2020. Met ingang van 1 januari 2021 is een nieuwe overeenkomst gesloten voor de periode tot en met 31 december 2025.

AZL draagt zorg voor:

- De werkgeversadministratie;
- De pensioen- en deelnemersadministratie;
- De financiële administratie;
- De jaarverslaglegging;
- Communicatie;
- Uitvoerende actuariële werkzaamheden;
- Handhavingswerkzaamheden (aansluiting werkgevers, behandeling vrijstellingsverzoeken en incasso).

Het bestuur heeft een nauwe samenwerking met AZL. Ons fonds vindt dat de verantwoordelijkheid voor de uitbestede werkzaamheden is geborgd dankzij ISAE-verklaringen, periodieke rapportages, jaarlijkse evaluatie van de dienstverlening en andere contractueel vastgelegde middelen. AZL verstrekt ieder jaar een ISAE 3402-rapportage aan ons fonds. AZL heeft de ISAE-rapportage over 2020 in februari 2021 opgeleverd, zodat de accountant bij de jaarwerkcontrole hierop kan steunen. Daarnaast heeft een externe auditor in maart 2021 over 2020 een ISAE 3000-statement afgegeven. Dit statement gaat over de opzet en het bestaan van het Interne Beheersingssysteem van AZL van de business units Actuarieel, Integrale Bestuursadvies, Verslaglegging, Communicatie, Excasso, Grootboek en het SLA-proces. Deze rapportages zijn gedeeld met het bestuur en besproken in de Pensioenuitvoerings- en Communicatiecommissie (PUCC). Deze commissie voert de controle op het functioneren van AZL uit. Zij doet dat onder meer op basis van het uitbestedingsbeleid dat het bestuur heeft vastgesteld.

Vermogensbeheer

Ons fonds heeft MN aangesteld als fiduciair vermogensbeheerder. De rechten en plichten van de uitvoeringsorganisatie en het fonds zijn vastgelegd in een overeenkomst. MN voert het fiduciair vermogensbeheer over de gehele portefeuille, en doet dat op basis van het strategisch beleggingsbeleid en het beleggingsplan dat het bestuur heeft vastgesteld. Als onderdeel hiervan verzorgt MN de gehele beleggingsadministratie, stuurt MN de uitvoering van het beheer van de beleggingsportefeuille aan en voorziet MN ons fonds van rapportages over de uitvoering van het vermogensbeheer. MN verricht het feitelijke vermogensbeheer deels zelf en besteedt dit deels uit aan andere vermogensbeheerders wereldwijd. De controle op het functioneren van MN verrichten wij in eerste instantie op basis van de maand- en kwartaalrapportages die MN oplevert. De beleggingscommissie (BC) en de Pensioenuitvoerings- en

Communicatiecommissie (PUCC) voeren die controle uit. Dat gebeurt onder meer op basis van het beleid dat het bestuur heeft vastgesteld in het beleggingsplan en het uitbestedingsbeleid. Daarnaast bespreekt het bestuur de ontwikkelingen en de stand van zaken rondom de uitvoering van het vermogensbeheer met MN. Dat doet het bestuur samen met de externe beleggingsadviseur van Sprenkels & Verschuren en de beleggingscommissie. MN verstrekt ons fonds ook elk jaar een ISAE 3402-rapportage over haar processen. Dit geeft de beleggingscommissie en het bestuur een gedetailleerd inzicht in de belangrijkste primaire processen van MN. Deze rapportage is gedeeld met het bestuur en besproken in de Pensioenuitvoerings- en Communicatiecommissie (PUCC). MN wordt in een cyclus van drie jaar geëvalueerd. Elk jaar vinden op deelaspecten beoordelingen plaats.

Bewaarder

De bewaarder (custodian) is Citibank. Hier worden beleggingen bewaard voor ons fonds. MN regelt dit namens ons fonds.

Bestuursondersteuning

De bestuursondersteuning is ondergebracht bij Montae & Partners. Deze partij is onafhankelijk van de pensioenuitvoering en -administratie en het vermogensbeheer. De werkzaamheden zijn vastgelegd in een overeenkomst, SLA en verwerkersovereenkomst. Montae & Partners levert na afloop van ieder kwartaal een SLA-rapportage op, die wordt besproken in de PUCC. Daarnaast vindt er minimaal één keer per jaar een evaluatiegesprek plaats over de dienstverlening.

Sleutelfuncties

Ons fonds heeft de vervulling van de sleutelfunctie risicobeheer uitbesteed. Tot 1 augustus 2020 voerde Sprenkels & Verschuren de werkzaamheden uit. Vanaf 1 augustus 2020 zijn deze werkzaamheden belegd bij PWC. De werkzaamheden zijn vastgelegd in een overeenkomst en SLA. Het houderschap van de sleutelfunctie risicobeheer wordt in de toekomst belegd binnen het bestuur. Het bestuur heeft besloten om tot die tijd het houderschap tijdelijk in te vullen door middel van insourcing. Met ingang van 1 juli 2020 is de heer Lohman tijdelijk benoemd als sleutelfunctiehouder risicobeheer.

Het houderschap en de vervulling van de sleutelfunctie actuariael heeft ons fonds uitbesteed aan de certificerend actuaaris Willis Towers Watson. De werkzaamheden zijn vastgelegd in een overeenkomst en SLA.

De vervulling van de sleutelfunctie interne audit heeft ons fonds uitbesteed aan 4PP Audit. Het houderschap van de sleutelfunctie interne audit is belegd bij de heer Brouwer. De werkzaamheden zijn vastgelegd in een overeenkomst en SLA.

In 7.9 leest u meer over de positie van de sleutelfuncties in de bestuursstructuur (governance structuur) van ons fonds.

Externe ondersteuning en -controle

De controle van de jaarrekening heeft ons fonds toevertrouwd aan KPMG Accountants. In 2020 vond een offertetraject plaats voor de jaarrekeningcontrole vanaf het boekjaar 2020, waarna het bestuur opnieuw voor KPMG Accountants koos. De heer Van Kleef is met ingang van het boekjaar 2020 opgevolgd door de heer De Bruin. De betrokkenheid van een accountant bij ons fonds mag namelijk niet langer zijn dan 7 jaar.

Bij de actuariële ondersteuning maken wij onderscheid tussen uitvoerende, adviserende en waarmerkende werkzaamheden.

AZL verzorgt de uitvoerende werkzaamheden. Het bestuur heeft de adviserende werkzaamheden en de waarmerkende werkzaamheden opgedragen aan Willis Towers Watson Netherlands (WTW). De gedragscode van WTW is goedgekeurd door DNB. Daardoor kan ons fonds zowel de adviserende werkzaamheden als de waarmerkende werkzaamheden bij WTW beleggen. Deze werkzaamheden worden onafhankelijk van elkaar uitgevoerd door verschillende personen.

HVG Law is onze compliance officer. De compliance officer controleert onder andere of de gedragscode wordt nageleefd. Daarnaast is HVG Law ook aangesteld als privacy officer. Deze ziet onder andere toe op hoe ons fonds omgaat met persoonsgegevens.

2.7 Uitvoeringskosten

Ons fonds maakt voor het uitvoeren van de pensioenregeling diverse kosten. Deze kosten bestaan uit twee delen: kosten voor het pensioenbeheer (de uitvoering van de pensioenregeling) en kosten voor het vermogensbeheer. Het bestuur geeft hiermee inzicht in de opbouw van de kosten. Ons fonds volgt hierbij de aanbevelingen van de Pensioenfederatie en toezichthouder Autoriteit Financiële Markten (AFM) over de manier waarop pensioenfondsen de kosten kunnen presenteren. Ons fonds sluit daarop aan. Dit maakt het mogelijk om de kosten van ons fonds te vergelijken met die van andere pensioenfondsen. De kosten voor het pensioenbeheer worden uitgedrukt per 'normdeelnemer'. De normdeelnemer is de actieve of gepensioneerde deelnemer. De kosten vermogensbeheer worden uitgedrukt in een percentage ten opzichte van het totale belegde vermogen.

Kostenoverzicht

	2020	2019
Pensioenbeheer		
Totale kosten pensioenbeheer	€ 7.022	€ 7.085
Kosten in euro per deelnemer ¹⁾	€ 97,54	€ 98,20
Totale kosten pensioenbeheer 2020 zijn inclusief nagekomen kosten m.b.t. 2019 ad euro € 238.705,-.		
Exclusief deze nagekomen kosten bedragen de kosten per deelnemer over 2020 in euro: € 94,22.		

Pensioenbeheer

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten over boekjaar 2020 zijn met € 63.000,- gedaald ten opzichte van boekjaar 2019. Dit komt met name doordat er in 2020 voor het eerst pensioenuitvoerings- en administratiekosten zijn doorbelast naar kosten vermogensbeheer. De kosten per deelnemer in 2020 zijn mede hierdoor ook gedaald ten opzichte van 2019. In 2020 heeft Bpf MITT geen benchmarkonderzoek uit laten voeren ten aanzien van de kosten pensioenbeheer.

	2020	2019
Vermogensbeheer		
Kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen ²⁾	0,45%	0,42%
Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,11%	0,07%
Totale kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,56%	0,49%

1) Kosten komen uit de jaarrekening. Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Oud-deelnemers tellen dus niet mee. Voor de samenstelling van de kosten wordt verwezen naar toelichting [19] op de staat van baten en lasten.

2) Kosten van het vermogensbeheer kunnen in twee categorieën worden onderscheiden. De eerste categorie betreft de kosten zoals die in de jaarrekening zijn verwerkt. Daaronder vallen de beheervergoeding van de vermogensbeheerder(s) en overige beheervergoedingen. Dit betreft een bedrag van € 2.928.000. De tweede categorie betreft kosten die rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht. Deze kosten zijn dus niet inbegrepen in de kosten van de vermogensbeheerder(s) zoals opgenomen in de jaarrekening en zijn geschat op € 18.233.000. De totale kosten vermogensbeheer komen daarmee uit op circa € 21.161.000.

Kosten vermogensbeheer

Kosten per beleggingscategorie 2020

(Bedragen in de tabel x € 1.000,-)

	Beheer- kosten	Performance gerelateerde kosten	Kosten exclusief transactie- kosten	Transactie- kosten	Totaal
Beleggingscategorie					
Vastgoed	813	–	813	156	969
Aandelen	1.888	–	1.888	978	2.866
Alternatieve beleggingen	6.275	1.604	7.879	706	8.585
Vastrentende waarden	3.961	–	3.961	2.057	6.018
Overige beleggingen	24	–	24	28	52
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën excl. overlay	12.961	1.604	14.565	3.925	18.490
Kosten overlay beleggingen	–	–	–	175	175
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl. overlay	12.961	1.604	14.565	4.100	18.665
Overige vermogensbeheerkosten					
Kosten vermogensbeheer pensioenfondsen en bestuursbureau	607	–	607	–	607
Kosten fiduciair beheer	1.629	–	1.629	–	1.629
Bewaarloon	488	–	488	–	488
Advieskosten vermogensbeheer	84	–	84	–	84
Overige kosten ¹⁾	-312	–	-312	–	-312
Totaal overige vermogensbeheerkosten	2.496	–	2.496	–	2.496
Totaal kosten vermogensbeheer	15.457	1.604	17.061	4.100	21.161

Bovengenoemde kosten wijken af van de genoemde kosten in de toelichting op de staat van baten en lasten, omdat in bovenstaand overzicht ook kosten zijn opgenomen die verwerkt zijn in het nettorendement.

1) Minbedrag wordt veroorzaakt door opgenomen vordering restitutie omzetbelasting.

Kosten per beleggingscategorie 2019

(Bedragen in de tabel x € 1.000,-)

	Beheer- kosten	Performance gerelateerde kosten	Kosten exclusief transactie- kosten	Transactie- kosten	Totaal
Beleggingscategorie					
Vastgoed	520	–	520	72	592
Aandelen	1.826	–	1.826	474	2.300
Alternatieve beleggingen	5.092	1.839	6.931	601	7.532
Vastrentende waarden	3.633	–	3.633	1.272	4.905
Overige beleggingen	29	–	29	23	52
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën excl. overlay	11.100	1.839	12.939	2.442	15.381
Kosten overlay beleggingen	–	–	–	66	66
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl. overlay	11.100	1.839	12.939	2.508	15.447
Overige vermogensbeheerkosten					
Kosten vermogensbeheer pensioenfondsen en bestuursbureau		–	–	–	–
Kosten fiduciair beheer	1.614	–	1.614	–	1.614
Bewaarloon	435	–	435	–	435
Advieskosten vermogensbeheer	75	–	75	–	75
Overige kosten	-1.070	–	-1.070	–	-1.070
Totaal overige vermogensbeheerkosten	1.054	–	1.054	–	1.054
Totaal kosten vermogensbeheer	12.154	1.839	13.993	2.508	16.501

Vermogensbeheer

Als de vermogensbeheerkosten worden afgezet tegen het belegd vermogen, wordt zichtbaar dat de totale relatieve vermogensbeheerkosten in het afgelopen jaar zijn toegenomen met 0,061% (6,1 basispunten).

Onderliggend zijn de relatieve beheerkosten en transactiekosten toegenomen en zijn de performance kosten en overige kosten afgenomen.

Als gevolg van de hogere allocatie aan Hoogrentende Waarden, die een hogere kostenvoet kennen dan de Aandelen waaruit de aankopen zijn gefinancierd, zijn de relatieve beheerkosten gestegen. Daarnaast zorgt de opbouw van de Private Equity portefeuille voor hogere relatieve beheerkosten. De relatieve beheerkosten voor Private Equity zullen de komende jaren nog verder toenemen omdat de portefeuille nog in opbouw is.

Ook zijn er effecten die deze toename dempten zoals lagere vergoedingen die zijn afgesproken met een aantal vermogensbeheerders en het feit dat bepaalde onderdelen van de beheervergoeding vast zijn en die daardoor ten opzichte van een toegenomen belegd vermogen minder bijdragen aan het kostenniveau.

Het afgelopen jaar namen de relatieve prestatievergoedingen af doordat per saldo de beheerders van de infrastructuur beleggingen minder goede resultaten behaalden dan in 2019 waardoor ze aanspraak konden maken op een lagere vergoeding. Dit effect was sterker dan de hogere prestatievergoedingen die de beheerders van Private Equity in rekening mochten brengen. Ook hier geldt dat door de verdere opbouw van de Private Equity portefeuille de prestatievergoedingen in de komende jaren zullen toenemen. Transactiekosten worden ook bepaald door volatiliteit op de markt die per beleggingscategorie kan verschillen.

De stijging in de transactiekosten werd voornamelijk veroorzaakt door hogere transactiekosten binnen de Vastrentende Waarden en de Hoogrentende Waarden portefeuilles. Aan de stijging van de transactiekosten bij Vastrentende en Hoogrentende Waarden portefeuilles lagen hogere spreads, als gevolg van de toegenomen volatiliteit op de markten, in het eerste deel van 2020 ten grondslag. De transactiekosten voor deze portefeuilles worden berekend door spread met het volume te vermenigvuldigen. Naast de hogere spreads, was het volume in 2020 aanzienlijk hoger dan in 2019. Dit deed zich voornamelijk voor binnen de Matchingportefeuille en de Aandelen portefeuille.

Ook de transactiekosten voor de Aandelen portefeuilles zijn gestegen. Enerzijds vond er een transitie plaats binnen Aandelen Ontwikkelde Landen met betrekking tot de bewuste selectie. Anderzijds zorgde een hogere allocatie aan Aandelen Opkomende Landen voor extra transactiekosten, bovenop de reguliere transacties. Ook droeg een hogere allocatie aan de Hoogrentende Waarden fondsen bij aan hogere transactiekosten.

Visie bestuur

De kosten voor het vermogensbeheer kunnen niet op zich zelf worden gezien, maar zijn onlosmakelijk verbonden met het beleggingsbeleid en de behaalde rendementen. Voor de beoordeling of gemaakte kosten 'passend' zijn, moet de relatie worden gelegd tussen kosten, risicoprofiel, rendementspotentieel en de beleggingsfilosofie van het fonds. Hierbij brengen beleggingen met een hoger risicoprofiel vaak hogere kosten en een hoger verwacht rendement met zich mee.

Mirānda Peters: 'Ik heb de nieuwe werkgeversportal nu al vaker geopend dan de oude'

Mirānda Peters, lid van het Verantwoordingsorgaan en zelf ook werkgever in de sector, vertelt over haar ervaringen met de nieuwe werkgeversportal Mijn Pensioenadministratie.

Hoe bevalt de nieuwe werkgeversportal?

'Heel erg goed! Omdat we net een andere stomerij hebben overgenomen, moest ik twee nieuwe personeelsleden aanmelden in *Mijn Pensioenadministratie*. Dus ik dacht, ik bekijk eerst het filmpje met de rondleiding. Daar was ik meteen erg van gecharmeerd. Daarna heb ik –in één moeite door– de salarissen vanaf 1 januari doorgegeven. Ook heel handig: er stond een factuur klaar op het dashboard. Die krijgen we niet meer op papier. Helemaal prima, want duurzamer. Verder bekijk je heel makkelijk je overzichten, en zie je per medewerker hoeveel premie je moet afgedragen.'

Wat betekent dit voor jou als werkgever?

'Bij onze stomerij werken nu dertien mensen. Net als veel bedrijven in onze bedrijfstak, heb ik geen HR-afdeling. Administratie doe ik in de avonduurtjes of in het weekend. Als je dan vastloopt is het wel fijn als je er zelf uit komt. Je wilt hier als ondernemer gewoon niet te veel tijd mee kwijt zijn. Voorheen was ik toch wel vaak aan het zoeken, of dan zat ik een tijdje op een verkeerde pagina. Nu vind ik veel meer automatisch de weg. Het spreekt allemaal meer voor zich.'

Hoe hard was de oude portal aan een update toe?

'Met de oude was ook te werken hoor. Maar het zag er allemaal best ouderwets uit. Dit was echt een aangename verassing. Uit ervaring weet ik dat online alles er goed moet

uitzien. In onze branche van de textielverzorging moeten wij ook met de digitalisering meegaan. Daarvoor hebben wij een website opgezet om online je was- en stoomgoed te regelen. Ook daar speelt de gebruikersvriendelijkheid van de website een grote rol. Dus toen ik de nieuwe *Mijn Pensioenadministratie* zag dacht ik: 'nou, dit ziet er mooi uit'. Ik heb de nieuwe nu al vaker geopend dan de oude.'

Helpt de nieuwe portal te ontzorgen?

'De klantenservice van *Mijn Pensioenadministratie* heeft meteen een verbeterslag gemaakt. Dat heb ik ook gemerkt, toen ik ze belde omdat ik toch een vraag had. Ik werd heel snel teruggebeld en hoefde niets opnieuw uit te leggen. Ontzettend prettig ook dat iemand nu meteen met je meekijkt. Echt een vooruitgang. Bovendien vragen ze je of er dingen beter kunnen. Dat vind ik heel fijn. Meedenken met je klanten is bij online dienstverlening erg belangrijk. Als wij bij klanten de online aangemelde was ophalen, dan is het toch vanzelfsprekend dat wij die rode broek even uit het witte goed vissen. Goede service is een deel van je hele klantbeleving en het ontzorgen.'

Heb je nog tips voor andere werkgevers?

'Zeker. Klik het filmpje niet meteen weg. Het is erg informatief en duidelijk. En als je ergens niet uitkomt: bij elk onderdeel staat een vraagteken. Daar vind je korte uitleg. Van daaruit kun je ook nog door naar de werkgevershandleiding. Je krijgt echt alle informatie aangereikt om het zelf te kunnen. Fouten maken wordt gewoon heel lastig.'

3. Communicatie

Communicatiebeleid

Ons fonds heeft een pensioenuitvoerings- en communicatiecommissie. Deze commissie is onder andere verantwoordelijk voor de beleidsvoorbereiding en geeft sturing aan de uitvoering van het communicatiebeleid. Daarbij zijn de missie, de kernwaarden en het communicatiebeleidsplan 2019 – 2021 leidend. Voor de uitvoering stelt de commissie jaarlijks een jaarplan, jaarkalender en onderwerpenkalender op.

Doelstellingen

De doelen van de communicatie van ons fonds hebben alles te maken met vertrouwen. Vertrouwen in het fonds, in de pensioenregeling en dat deze goed wordt uitgevoerd. Want vertrouwen is de basis. Ook werkt ons fonds actief aan de toekomststrategie en reputatiemanagement.

Doel van het communicatiebeleid van het fonds is:

- volgens de wet, de correcte informatie op het juiste, tijdige moment op een begrijpelijke en evenwichtige manier communiceren;
- het pensioenbewustzijn van deelnemers stimuleren;
- de verwachtingen van belanghebbenden managen;
- handelingsperspectief bieden;
- deelnemers motiveren om de eigen pensioensituatie te kennen en te benutten;
- stimuleren en ondersteunen van de aangesloten werkgevers om hun rol als intermediair in te vullen.

Communicatiestrategie

In de communicatiestrategie gaan we uit van ‘persoonlijk, gemakkelijk en visueel’. Ons fonds vindt het belangrijk om pensioen persoonlijk te maken. Want pensioen is abstract. Persoonlijke, relevante communicatie zorgt voor meer verbinding en landt beter. Ons fonds biedt ook gemak, we vertellen het verhaal in klare taal en versterken het met beeld, zoals infographics en animaties.

Communicatie deelnemers, pensioengerechtigden en slapers

2020 was het jaar van covid-19. Een onderwerp waar ons fonds tijdig aandacht aan heeft besteed. Zo was een belangrijke boodschap in de communicatie, om pensioengerechtigden gerust te stellen dat de uitkeringen gewoon doorlopen en dat de helpdesk goed bereikbaar is.

De financiële situatie van ons fonds is een terugkerend onderwerp in de communicatie. Gedurende 2020 is een mogelijke verlaging aangekondigd. Uiteindelijk was de boodschap dat ons fonds in 2021 de pensioenen gelukkig niet hoeft te verlagen. In 2020 is ook de communicatie voorbereid over de wijziging van de regeling van ons fonds per 1 januari 2021.

Ons fonds wil zorgen voor een zo groot mogelijke digitale bereikbaarheid. Eind 2020 beschikte ons fonds over de emailadressen van 60% van de deelnemers, 32% van de pensioengerechtigden en 17% van de oud-deelnemers. Naast het pensioenoverzicht, de ‘in dienst’ en ‘uit dienst’ brieven en de jaaropgave aan pensioengerechtigden, lopen nu ook de brieven ‘toekenning (partner)pensioen’ en de communicatie ‘wijziging regeling’ via het digitale kanaal. Tenzij ons fonds geen emailadres van de deelnemer heeft of tenzij de deelnemer bezwaar heeft gemaakt. Ons fonds gaat stapsgewijs steeds meer wettelijk verplichte communicatie via het digitale kanaal verstrekken. Bij deze digitale ambitie van ons fonds past ook het activeren van deelnemers om gebruik te maken van de website, de planner en de beveiligde omgeving ‘Mijn Pensioencijfers’ op de website. Daar kunnen belanghebbenden terecht voor persoonlijke pensioeninformatie en voor het zelf regelen van hun pensioenzaken. In 2020 is hier ook het verkort jaarverslag geplaatst.

Werkgeverscommunicatie

Ook voor werkgevers was 2020 het jaar van covid-19. De communicatie over de mogelijkheid van een betalingsregeling is direct aan het begin van covid-19 verzonden. In 2020 is de vernieuwde werkgeversportal uitgerold bij werkgevers. Ook heeft ons fonds de klantreis ‘aansluiting werkgever’ opgepakt, en na een analyse de uitwerking van de verbeterpunten in gang gezet. Met als resultaat

bijvoorbeeld een vernieuwd vragenformulier voor de nieuw aan te sluiten werkgevers. De werkgever speelt als intermediair een belangrijke rol in de communicatie naar deelnemers. Om de werkgever daarin te ondersteunen zijn diverse tools beschikbaar zoals de werkgeverschecklist.

Ook organiseert ons fonds een basiscursus 'pensioen voor werkgevers'. In 2020 heeft een van die cursussen digitaal plaatsgevonden door covid-19. Ons fonds heeft twee digitale nieuwsbrieven en meerdere mailalerts verzonden naar werkgevers met informatie over de pensioenadministratie en over actuele ontwikkelingen bij ons fonds. Het digitale bereik van werkgevers is hoog. Eind 2020 beschikte ons fonds over de emailadressen van meer dan 75% van de werkgevers.

4. Financieel

4.1 Premie

Ons fonds financiert de verplichte pensioenregeling (ouderdoms-, partner- en wezenpensioen) met een doorsneepremie. De totale premie is voor 2020 vastgesteld op 24% van de pensioengrondslag. Eind 2020 is de premie voor 2021 vastgesteld op 26,4% van de pensioengrondslag. Deelnemers betalen maximaal een derde hiervan. Om wisselingen in de hoogte van de premie te voorkomen, stelt ons fonds de kostendeekkende premie vast met een zogeheten premiedemping. Deze demping vindt plaats op basis van een verwacht rendement.

In de samenvatting van het actuariel rapport in dit verslag staat dat de premie van 24% die in 2020 ontvangen is, hoger is dan gedempte kostendeekkende premie die in lijn met de ABTN is vastgesteld. De ontvangen premie is echter lager dan de premie die nodig is om de dekkingsgraad op peil te houden. Zie hoofdstuk 6 van dit jaarverslag voor meer informatie inzake premies.

De kostendekkende premie, gedempte kostendekkende premie en feitelijke premie zijn als volgt samengesteld:

	Kosten- dekkende premie	Gedempte kosten- dekkende premie	Feitelijke premie
Actuarieel benodigd	126.732	49.737	49.737
Opslag in stand houden vereist vermogen	25.220	9.898	9.898
Opslag voor uitvoeringskosten	6.278	6.278	6.278
Actuarieel benodigd ten behoeve van toeslagverlening	0	26.004	26.004
Overschot	0	0	5.943
	158.230	91.917	97.860

4.2 Ontwikkeling dekkingsgraad

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de bezittingen (het vermogen) en de verplichtingen (de uit te keren pensioenen, nu en in de toekomst) van ons fonds. De dekkingsgraad wordt uitgedrukt in een percentage. Bij een dekkingsgraad van 105% heeft het fonds voor elke euro die het (in de toekomst) moet uitkeren € 1,05 in kas. De dekkingsgraad wordt op maandbasis berekend. Op de laatste dag van elke maand maakt ons fonds de balans op. Dat levert de actuele dekkingsgraad.

Beleidsdekkingsgraad

Sinds de invoering van het nFTK is de beleidsdekkingsgraad veelal bepalend voor de beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds is het voortschrijdend gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de voorliggende twaalf maanden. Daarmee is het percentage minder afhankelijk van de maandelijkse schommelingen (de maandkoersen van onze beleggingen) dan de actuele dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad van het fonds was eind 2020 89,7% (eind 2019 was deze 98,1%).

Het verloop van de dekkingsgraad in het verslagjaar zag er als volgt uit:

	Pensioen- vermogen	Technische voorziening	Actuele dekkings- graad 2020	Actuele dekkings graad 2019
Primo	3.830.136	3.839.889	99,7%	100,5%
Beleggingsopbrengsten	211.038	561.335	-7,9%	-0,6%
Premie	88.613	123.763	-0,8%	-0,4%
Waardeoverdrachten	654	651	0,0%	0,0%
Kosten	2.215	1.173	0,1%	0,0%
Uitkeringen	-71.085	-71.392	0,0%	0,0%
Kanssystemen	0	-3.143	0,1%	0,0%
Toeslagverlening	0	0	0,0%	0,0%
Overige mutaties TV	-3	-97.523	2,6%	0,0%
Andere oorzaken	-587	0	0,0%	0,0%
Kruis effecten	0	0	-0,5%	0,2%
Ultimo	4.060.981	4.354.753	93,3%	99,7%

Het resultaat op beleggingsopbrengsten was negatief in 2020. Onder dit resultaat zijn het beleggingsrendement en de mutatie van de voorziening uit hoofde van de wijziging van de rentetermijnstructuur verantwoord. Door de rentedaling gedurende 2020 is de technische voorziening aanzienlijk gestegen, wat leidt tot een negatief resultaat. Het beleggingsrendement over 2020 was positief, maar was minder hoog dan het negatieve resultaat m.b.t. de stijging van de voorziening.

Premiedekkingsgraad

De premiedekkingsgraad geeft weer of de premie hoog genoeg is om de nieuwe pensioenopbouw in te kopen op basis van de rentetermijnstructuur. Bij een premiedekkingsgraad van 100% of meer brengt ons fonds genoeg premie in rekening om de opbouw van de pensioenen te betalen. De ontwikkeling van de premiedekkingsgraad was de afgelopen jaren als volgt:

datum	actuele dekkingsgraad	premie dekkingsgraad
1-1-2015	102,1%	103,5%
1-1-2016	97,0%	93,6%
1-1-2017	98,4%	83,7%
1-1-2018	103,6%	90,0%
1-1-2019	100,5%	88,5%
1-1-2020	99,7%	72,3%

Uit dit overzicht blijkt dat de premie de afgelopen jaren niet heeft bijgedragen aan het herstel van de financiële positie van ons fonds. Dit is vooral nadelig voor oud-deelnemers en pensioengerechtigden. De kans op een toeslag wordt namelijk kleiner en de kans op een verlaging wordt groter. Wel hebben pensioengerechtigden een volledige pensioenuitkering ontvangen, óók toen de dekkingsgraad onder de 100% lag. In 2020 zijn er gesprekken geweest met de sociale partners. De uitkomst hiervan was om in 2021 de premie te verhogen naar 26,4% en het opbouwpercentage iets te verlagen naar 1,56%.

Antoinetta Eikenboom: 'Door het oog van de naald, maar verlagen was gelukkig niet nodig'

Antoinetta Eikenboom, lid van de Raad van Toezicht, over de financiële situatie en de toekomst van het fonds.

Hoe stond Bpf MITT ervoor in 2020?

"Het fonds heeft het moeilijk. Met corona erbij was het een lastig jaar. Het fonds maakt altijd een hoop analyses om risico's in te schatten, maar deze crisis had bijna niemand voorzien! Tot ieders opluchting zijn de financiële markten niet helemaal onderuit gegaan. Wel heeft het fonds opnieuw erg veel last gehad van de lage rente. En ja, daar heeft het zelf geen invloed op. De deelnemers waren voorbereid op een mogelijke verlaging van de pensioenen per 1 januari 2021. Die is gelukkig uitgebleven. Eind 2020 was onze dekkingsgraad boven de 90%. Dankzij de versoepelde regeling van minister Koolmees, bleek dat op de valreep genoeg. Dat is toch wel belangrijk om te benadrukken. Ook is gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de hersteltermijn met twee jaar te verlengen. Het fonds is echt door het oog van de naald gekropen."

Hoe kan het fonds de financiële situatie versterken?

"Heel veel kan het fonds niet doen. De mogelijkheden zijn beperkt als de dekkingsgraad te laag is en het fonds moet herstellen. Wel hebben sociale partners na overleg met het bestuur per 1 januari 2021 de pensioenregeling aangepast: premie verhoogd, opbouw verlaagd. Geen leuke boodschap voor deelnemers natuurlijk. Maar het was helaas nodig. Ook de lage premiedekkingsgraad liet zien dat er te weinig premie binnenkwam om de opbouw van pensioenen te kunnen betalen."

Hoe ziet de toekomst van ons fonds eruit?

"In 2020 is verder gekeken hoe Bpf MITT kan groeien als fonds. Bijvoorbeeld of vrijgestelde werkgevers met een eigen regeling zich toch bij het fonds zouden willen aansluiten. Of andere fondsen aantrekken. Dat zijn wel langdurige trajecten en Bpf MITT is niet het enige bedrijfstakpensioenfonds (bpf) dat in die vijver vist. Natuurlijk is Bpf MITT nu al geen klein fonds. Wat dat betreft heeft het gewoon bestaansrecht. Maar het is wel belangrijk om naar de toekomst te kijken. Ook als straks het nieuwe pensioenstelsel komt."

Hoe bereidt het fonds zich daarop voor?

"In de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel is het van belang dat het bestuur goed optrekt met de sociale partners. Die gaan belangrijke keuzes maken. Zoals welke regeling ze willen, hoe je die afweging maakt en wat de mogelijke gevolgen van die keuzes zijn voor verschillende groepen deelnemers. Het fonds kan natuurlijk ook veel informatie leveren aan sociale partners. Of meedenken over hoe de deelnemers erin staan en welke risico's zij bereid zijn te nemen. En dan volgt uiteindelijk de vraag of het fonds de opgebouwde pensioenen gaat overdragen naar de nieuwe pensioenregeling. Daarvoor is een betere financiële positie noodzakelijk. En zo niet, is er dan misschien alsnog sprake van een verlaging? Het fonds komt dus nog voor veel belangrijke vragen te staan de komende jaren. Een tijdige start met een goed plan van aanpak en goede planning zijn daarbij echt noodzakelijk."

Herstelplan

De beleidsdekkingsgraad van ons fonds (eind 2020 89,7%), is lager dan de vereiste dekkingsgraad (eind 2020 118,0%). Daardoor is er sprake van een tekort. Ons fonds heeft een herstelplan. Daarin staat welke maatregelen ons fonds inzet om binnen de maximale hersteltermijn de beleidsdekkingsgraad weer boven de vereiste dekkingsgraad te hebben. Zowel in het eerste kwartaal van 2020 als in het eerste kwartaal van 2021 heeft ons fonds de jaarlijkse update van het herstelplan uitgevoerd.

Voor ons fonds speelde verder dat de dekkingsgraad niet langer dan zes achtereenvolgende meetmomenten lager mocht zijn dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Daarvan was sprake op 31 december 2020. Omdat de regels voor het verlagen van pensioen zijn versoepeld, hoeft ons fonds uiteindelijk geen verlaging door te voeren in 2021.

Na een zorgvuldige belangenafweging heeft het bestuur besloten dat het evenwichtig is om zowel gebruik te maken van de mogelijkheid een hersteltermijn van 12 jaar (in plaats van 10 jaar) te gebruiken bij een dekkingsgraad van minimaal 90%, als van de mogelijkheid om de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten niet te verlagen bij een dekkingsgraad van minimaal 90%. Onze dekkingsgraad was op 31 december 2020 93,3% en dit is boven de grens van 90%.

Zonder gebruikmaking van de versoepeling had ons fonds de opgebouwde pensioenen en pensioenuitkeringen fors (meer dan 10%) moeten verlagen.

Overwegingen die bij het besluit om de pensioenen niet te verlagen hebben meegespeeld zijn:

- Een verlaging raakt vooral de pensioengerechtigden en de oudere deelnemers, doordat zij dit direct of al op korte termijn in hun uitkering merken.
- Jongere deelnemers worden op de korte termijn ook geraakt door een verlaging, maar zij profiteren daar op de langere termijn van. Dit komt doordat een verlaging van de pensioenen tot een hogere dekkingsgraad leidt.
- Door een verlaging van de pensioenen stijgt de dekkingsgraad. Dit zou tot gevolg hebben dat de premie negatiever bijdraagt aan herstel.
- In 2021 worden de voorbereidingen gestart ten aanzien van een nieuw pensioenstelsel waarbij mogelijk de huidige pensioenen worden ingevaren in een nieuw pensioenstelsel.
- Met behulp van herstelplansjablonen en maatmensberekeningen is voor verschillende leeftijdscategorieën het effect op het pensioen en de waarde van het pensioen berekend.
- Verlagen van pensioenen is een allerlaatste redmiddel, als er niets anders meer mogelijk is zonder dat de evenwichtigheid in het geding komt. De nu toegepaste versoepeling voorkomt op dit moment een verlaging.
- Door gebruik te maken van de versoepeling sluit ons fonds aan bij de rest van de pensioensector.

Haalbaarheidstoets

Met een haalbaarheidstoets kijkt een fonds naar het pensioenresultaat. De bedoeling van de toets is om na te gaan of de verwachtingen (ambities) voor het uiteindelijke pensioen nog realistisch genoeg zijn. Het fonds maakt een theoretische berekening en kijkt of we de afgesproken ambities over een periode van de komende 60 jaar kunnen halen. Maar ook of het premiebeleid voldoende realistisch en haalbaar is, en of ons fonds voldoende herstelcapaciteit heeft. Als dat pensioenresultaat onvoldoende zou zijn, overlegt ons fonds met sociale partners met welke maatregelen we toch het verwachte pensioenresultaat kunnen halen. De haalbaarheidstoets wordt uitgevoerd aan de hand van de risicohouding van ons fonds. Dat is de mate waarin een fonds (na overleg met sociale partners en de organen van ons fonds) beleggingsrisico's kan en wil lopen.

Voor de haalbaarheidstoets zelf zijn ambities vastgelegd in de vorm van grenzen waar de uitkomsten aan moeten voldoen. Voor de risicohouding op lange termijn zijn deze grenzen vastgesteld:

- de grens voor het pensioenresultaat vanuit de feitelijke financiële positie als vertrekpunt is gesteld op 85%;
- de grens voor het pensioenresultaat vanuit een neutrale financiële positie, de evenwichtssituatie, is gesteld op 94%;
- de grens voor de maximale afwijking is op 30% gesteld.

Vanaf 1 januari 2016 moet ons fonds elk jaar de haalbaarheidstoets uitvoeren. Sindsdien is het verwacht pensioenresultaat op basis van de haalbaarheidstoets voldoende. In 2020 was het verwacht pensioenresultaat op basis van de feitelijke financiële positie 92% en in 2021 85%. De relatieve afwijking in het slechtweerscenario ten opzichte van het verwachte mediane pensioenresultaat bedraagt 24,9% in 2020 en 26,1% in 2021. Dit is lager dan de gekozen maximale afwijking van 30%.

Z-score en performancetoets

Het is belangrijk dat een bedrijfstakpensioenfonds op langere termijn voldoende beleggingsrendement haalt. De z-score laat het verschil zien tussen het werkelijke rendement van de portefeuille en het rendement van de portefeuillebenchmark. Een positief getal betekent dat de beleggingen van een fonds het beter deden dan de benchmark. Een negatief getal betekent dat de beleggingen van een fonds het juist slechter deden. Ook de kosten tellen mee in de berekening. Pensioenfondsen berekenen elk jaar een z-score. Ook doen ze elk jaar een performancetoets; het gemiddelde van de z-scores over vijf jaar.

Deze informatie is belangrijk voor ons fonds. Bij een slechte prestatie kunnen verplicht aangesloten ondernemingen vinden dat de verplichtstelling een nadeel voor hen is. Een werkgever kan dan op basis van artikel 5 Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000 een verzoek tot vrijstelling indienen. Dit mag als de performancetoets laat zien, dat ons beleggingsrendement over een periode van vijf jaar lager was dan onze normportefeuille. De performancetoets is negatief als de uitkomst lager is dan 0. Voldoet het verzoek van de werkgever aan de voorwaarden van het Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000, dan moet ons fonds de vrijstelling verlenen. De z-score in 2020 is 0,03. De performancetoets is 0,86. Er is dan ook geen reden om een eventueel verzoek om vrijstelling op basis van artikel 5 Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000 in te willigen.

5. Beleggingen

5.1.1 Macro-economische terugblik

De coronapandemie heeft de grootste krimp van de wereldgroei sinds de Grote Depressie veroorzaakt. Daar waar de kredietcrisis van 2008 zich nog concentreerde in de westerse wereld, heeft nu praktisch geen enkele economie, regio of sector zich kunnen onttrekken aan de gevolgen van het virus. Maatschappij, economie en financiële markten werden zwaar geraakt. Het diepe ingrijpen op maatschappelijke en menselijke basisbehoeften als gezondheid, voedselvoorziening en vrije mobiliteit heeft een ingrijpende invloed. Strenge indammingsmaatregelen legden (delen van) de economie lam, maar bleken wel effectief in het indammen van de golf van infecties. Het kantelpunt kwam eind april/mei nabij, van waaruit economieën geleidelijk weer open konden. Vanuit bijna-stilstand in het voorjaar vond hierdoor een scherp economisch herstel plaats. In Europa bleef een grote golf aan ontslagen en coronagerelateerde faillissementen vooralsnog uit. In de meer flexibele arbeidsmarkt in de VS steeg de werkloosheid tot ongekende hoogte, om vervolgens ook weer snel terug te veren. Overheden lieten de touwtjes vieren door maatregelen te versoepelen. In het laatste kwartaal kwam er echter weer de klad in. Het aantal infecties nam weer toe, waardoor maatschappijen opnieuw op slot moesten. In deze situatie moesten de Amerikanen ook nog eens naar de stembus, waar ze na een heel spannende periode uiteindelijk kozen voor Joe Biden, als nieuwe president van de Verenigde Staten. Ook sloten het VK en de EU nog net op tijd een Brexit akkoord.

Financiële markten reageerden in eerste instantie niet op de ernst van het nieuws uit China over covid-19. Pas toen er sprake was van brandhaarden elders, kwam een verkoopgolf van return assets op gang. Deze verkoopgolf hield aan en versnelde, zelfs toen bleek dat geen enkel land immuun bleek voor het virus. De plotselinge uitval van vraag, door het instellen van lockdowns, maar ook doordat het virus de mensen raakte in hun bestaan, kwam als een totale verrassing. Doordat de omzet van bedrijven flink afnam, maar de kosten niet mee daalden, kwamen bedrijven in financieringsproblemen en moesten ze een beroep doen op hun kredietfaciliteiten. Er ontstond een run op dollars, wat leidde tot een kortstondige liquiditeitscrisis. De 30-jaars swaprente bereikte 25 maart 2021 een historisch dieptepunt van -0,40%, 23 maart was het dieptepunt in aandelenmarkten. Kredietopslagen schoten omhoog naar eurocrisisniveaus.

Deze ingrijpende gebeurtenissen lokten wereldwijd een ongekeerde beleidsreactie uit van centrale banken en overheden. Met massale noodsteun, garanties, inkomensondersteuning en andersoortige geldinjecties werd geprobeerd de economische klap op te vangen. Onconventionele middelen werden niet uit de weg gegaan, aankoopprogramma's van centrale banken werden ongelimiteerd en de Fed week zelfs uit naar risicovol kredietpapier. In Europa kwamen de handen op elkaar voor eurobonds met wederzijdse schuldaanvaarding. Uiteindelijk bleek de dag waarop de Amerikaanse overheid met een stimuleringspakket kwam – 23 maart 2021 – ter waarde van 2.000 miljard dollar het keerpunt. Daarna herstelden vooral aandelenmarkten zeer sterk. Al met al, is de snelheid van het verloop opzienbarend en sneller dan ooit tevoren. Dit geldt voor zowel de snelheid van de rente- en koersdalingen, als ook de rente- en koersstijgingen. Markten herstelden, maar het was voornamelijk de IT en gezondheidszorg die het herstel leidden. Overige sectoren bleven achter, net als de rente, die sinds het 0%-punt te hebben bereikt, geen opwaartse trend heeft ingezet. Het herstel was opzienbarend ook in het licht van de onderliggende ontwikkelingen. Na het nieuws over de vaccins bleef de positieve trend aanwezig, al werd het herstel in markten breder gedragen dan alleen IT en gezondheidszorg.

5.1.2 Vooruitblik

De financiële markten anticipeerden in de tweede helft van 2020 – en zeker na de goedkeuring van diverse vaccins – steeds meer op een economisch herstel in 2021. Toch lijkt 2021 tot nu toe, economisch gezien, een jaar met twee gezichten te worden. Toenemende infecties, hernieuwde lockdowns en daardoor weer sterk afnemende mobiliteit, zullen waarschijnlijk in de eerste fase van het jaar de economische activiteit in veel regio's nog sterk remmen. 'Tweede dip'-recessies zijn daarbij zeker niet uitgesloten. Dit geldt vooral voor de EMU. Maar voor daarna voorziet een meerderheid van economen en beleidsmakers een (zeer) krachtig economisch herstel in de verdere loop van 2021. Ofwel, zodra met de vaccin-uitrol in het tweede of derde kwartaal bevolkingsbrede groepsimmunitet is bereikt. Per saldo is er overeenstemming dat 2021 het jaar wordt van een gesynchroniseerd mondiaal economisch herstel. Ondanks opstartproblemen, wijst de vaccin-uitrol in ontwikkelde economieën vooralsnog op dit groeipad. Wel kunnen diverse implementatierisico's nog tot vertraging leiden.

Een terugkeer naar het niveau van economische activiteit van voor de komst van corona lijkt langer te duren. Vooral omdat de verwachting is dat de economische groei – na het 'inhaaljaar' 2021 – minder snel gaat in de komende jaren. Dan worden waarschijnlijk de schulden terugbetaald die nu ontstaan met de coronasteun. Hoewel de Chinese economie inmiddels al op pre-corona-omvang is teruggekeerd, lijkt de EMU economie deze 'mijlpaal' pas in 2022 of zelfs 2023 te zullen bereiken. De laatste maanden is onder economen enige zorg ontstaan dat de zeer ruime coronasteun van overheden en centrale banken en de hard gegroeide geldhoeveelheid tot sterk toenemende inflatie kan leiden. Maar zolang de economische activiteit niet terug is op het niveau van voor corona, zal er sprake zijn van ruime arbeidsmarkten en overcapaciteit in productiefaciliteiten. Dit houdt lonen en prijzen laag. Sterk oplopende inflatie is daarmee de eerstkomende jaren minder waarschijnlijk. Dit biedt centrale banken de ruimte om een zeer ruim monetair beleid te blijven voeren. Vooral omdat de sterk toegenomen schulden alleen houdbaar lijken bij lage rentes. Deze stand van zaken en (consensus)verwachtingen komen op hoofdlijnen overeen met het basisscenario 'Langzame Revalidatie' waar Bpf MITT van uitgaat. Maar de kans op alternatieve scenario's zoals sterker herstel, hogere inflatie en/of deflatie is niet te verwaarlozen.

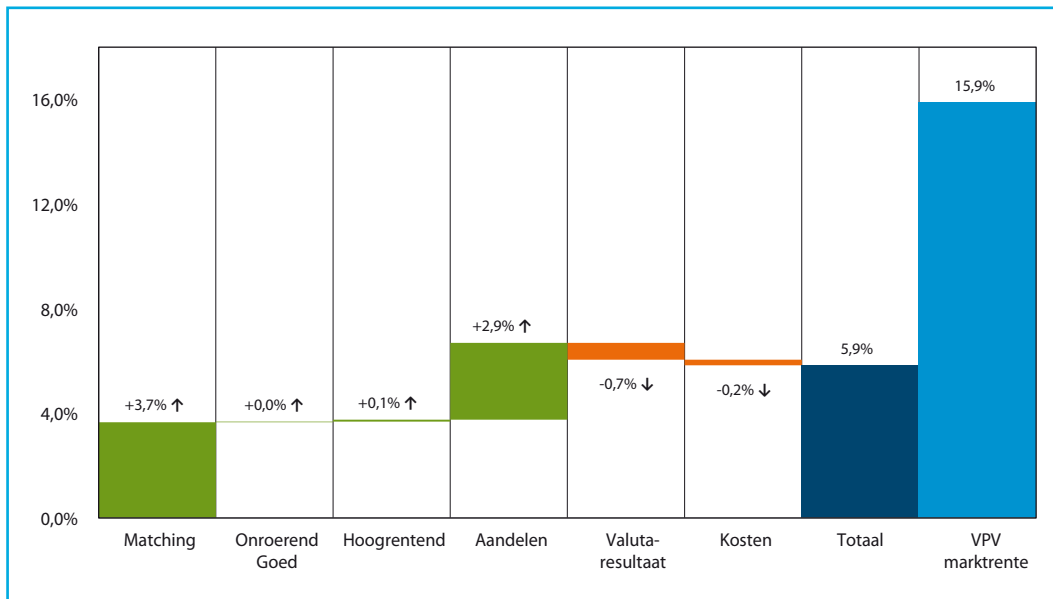
5.2 Beleggingsbeleid en -beslissingen 2020

In deze paragraaf kijken wij terug op het beleggingsbeleid dat ons fonds in 2020 voerde. Ook gaan wij in op de belangrijkste beleggingsbeslissingen.

Rendement

Ons fonds heeft als hoofddoelstelling om op lange termijn een hoger rendement te behalen dan de waardeverandering van de verplichtingen van ons fonds. Dit zogeheten overrendement ten opzichte van de verplichtingen is nodig om ons fonds verder te laten herstellen en toeslagverlening in de toekomst mogelijk te maken. In 2020 is deze doelstelling niet gehaald. Dit kwam (net als in 2019) vooral door de sterk gedaalde rente in 2020. Hierdoor steeg de waarde van de verplichtingen van het fonds sterker dan de waarde van de beleggingsportefeuille. De beleggingen van Bpf MITT rendeerden met 5,9%, maar de verplichtingen stegen met 15,9% harder. Per saldo is hierdoor de actuele dekkingsgraad van het fonds over het verslagjaar gedaald van 99,7% naar 93,3%.

In onderstaande grafiek is te zien hoe de verschillende onderdelen van de beleggingsportefeuille hebben bijgedragen aan het resultaat.

Het overrendement ten opzichte van de verplichtingen bedroeg over heel 2020 -10,0%. Over een periode van 3 jaar is het gerealiseerde overrendement -6,1%.

Naast de doelstelling om een overrendement ten opzichte van de verplichtingen te behalen, wordt ook beoordeeld hoe het rendement van ons fonds zich verhoudt tot de specifieke portefeuille benchmark. In 2020 is een netto rendement behaald van 5,87%. Dit is lager dan het benchmarkrendement van 5,94%. In het resultaat van de benchmark worden de kosten niet meegenomen. Vóór aftrek van kosten was het resultaat van de portefeuille beter dan het resultaat van de benchmark.

In de onderstaande tabel zijn de resultaten weergegeven.

	Beleggingen	Ver- plichtingen (marktrente)	Beleggingen Benchmark	Over- rendement t.o.v. ver- plichtingen	Over- rendement t.o.v. benchmark
1 jaar ¹⁾	5,9%	15,9%	5,9%	-10,0%	-0,07%
3 jaar ¹⁾	7,0%	13,0%	7,0%	-6,1%	0,0%
5 jaar ¹⁾	7,1%	8,8%	7,1%	-1,7%	0,0%

¹⁾ betreft geannualiseerd rendement

DNB Beleggingsonderzoek

Het begin van 2020 stond vooral in het teken van het DNB beleggingsonderzoek. De aandacht die ons fonds het jaar daarvoor heeft besteed aan het beschrijven van het Strategisch Beleggingsbeleid, heeft in 2020 zijn vruchten afgeworpen in dit DNB onderzoek. Bpf MITT kreeg complimenten voor de gedegen wijze waarop zaken met betrekking tot beleggingen zijn onderbouwd en gedocumenteerd. In het onderzoek bracht DNB ook een aantal bevindingen. Deze gaan over het beleid rondom rente afdekking, dynamisch beleid en risico management. Bpf MITT heeft in 2020 een uitgebreid plan van aanpak gemaakt. Het fonds werkt nog tot in 2021 om deze bevindingen op te pakken. Het doel is om medio 2021 het plan van aanpak te hebben uitgevoerd.

Onrustig jaar voor de portefeuille

2020 was een jaar waarin er veel onrust op de financiële markten heerste. Deze hadden als voornaamste oorzaak de effecten van de maatregelen die zijn genomen om de pandemie het hoofd te bieden. Onderliggend aan een effect dat al langere termijn gevoeld wordt, is het zeer ruime monetaire beleid dat centrale banken voeren. Eind januari werd voor de eerste belegging in Nederlandse woningen een deel van de Europese (vastgoed)aandelen verkocht. Aan het eind van het eerste kwartaal werd de weging van aandelen iets opgehoogd, om weer binnen de bandbreedte van het strategische beleggingsbeleid te komen. Door marktbevingen is ook de rente-afdekking buiten de strategische bandbreedte gekomen. Daarop is de rente-afdekking actief verhoogd om weer binnen de bandbreedte te komen.

Door de ontwikkelingen op de markten (daling aandelen markten en verdere daling van de rente) en als gevolg daarvan een sterk gedaalde dekkingsgraad is het financiële crisisplan in maart ingegaan. Ook is het aantal keren dat de beleggingscommissie overlegt vanaf dat moment tijdelijk verhoogd naar wekelijks.

Deze situatie heeft niet geleid tot aanpassingen in het strategisch beleggingsbeleid. En in het eerste kwartaal leidde het tot beperkte bijsturing van de beleggingsportefeuille. Zo zijn ook tijdelijk de liquiditeitsbuffers verhoogd om te kunnen blijven voldoen aan de verplichtingen van het fonds. Ook zijn binnen een aantal obligatieportefeuilles ratingvereisten tijdelijk en beperkt bijgesteld. Hiermee worden op korte termijn gedwongen transacties als gevolg van mogelijke verlaging van ratings (downgrades) voorkomen. Verder is besloten om in de matchingportefeuille de langlopende staatsobligaties van België in te wisselen voor eurolanden die er financieel beter voor staan en is beoordeeld in hoeverre ons fonds risico's in de portefeuille met (aandelen-)opties zou kunnen afdekken. Gezien de complexiteit, de operationele uitvoerbaarheid, kosten en noodzaak om een duidelijke strategie te formuleren, is besloten hier niet voor te kiezen.

In de tweede helft van het jaar keerde de rust weer grotendeels terug op de financiële markten. Ook herstelde de portefeuille zich enigszins. Maar het was onvoldoende om de achteruitgang van eerder in het jaar te compenseren en de overrendementsdoelstelling ten opzichte van de verplichtingen te behalen.

Wijzigingen in beleid

In 2020 is er tot één wijziging in het (dynamisch) beleid besloten. Dit betreft het besluit in december dat begin 2021 de valuta afdekking van de US dollar zal worden verhoogd van 70% naar 90%. Dit besluit is ingegeven door de afgenomen kosten en de afname van het risico op een Euro break-up waarvoor een lagere US dollar afdekking een gedeeltelijke bescherming biedt.

In het najaar van 2020 is besloten om voor de aandelenbeleggingen in ontwikkelde landen over te stappen op de strategie 'Bewuste Selectie'. Daarbij worden op basis van randvoorwaarden (op basis van principiële gronden zoals wetgeving, ESG en bedrijfseconomische gronden) aandelen uitgesloten uit de standaard MSCI benchmark. Hierdoor ontstaat een kleiner deel dat beschikbaar is om in te investeren, ongeveer de helft van het universum. Daarmee belegt het fonds alleen nog in aandelen waarvoor een bewuste keuze is gemaakt en niet meer in alle aandelen die nou eenmaal onderdeel uitmaken van de index. De implementatie van de strategie heeft in december 2020 plaatsgevonden. Het fonds werkt aan de verdere uitrol van deze strategie van bewuste selectie in de komende jaren. De verwachting is dat deze strategie ook in andere beleggingscategorieën zal worden ingevoerd.

Medio 2020 heeft Bpf MITT zijn beleid Maatschappelijk Verantwoord Beleggen opnieuw verwoord in een apart beleidsdocument. Dit document is via de website beschikbaar. Zie ook de toelichting onder Maatschappelijk Verantwoord Beleggen in dit jaarverslag.

Eerste verkenningen nieuwe pensioencontract

Het fonds heeft zich laten informeren over de inhoud en de gevolgen van het nieuwe pensioencontract ook op het vlak van de beleggingen. Veel zaken zijn nog niet bekend en ook wachten we op verdere invulling/uitwerking. Daarom kunnen we nu nog geen conclusies trekken en keuzes maken. Dit onderwerp krijgt daarom ook het komende jaar veel aandacht.

5.3 Maatschappelijk verantwoord beleggen

Ons fonds wil rekening houden met de invloed van zijn beleggingen op de maatschappij. Ook is ons fonds ervan overtuigd dat mens, milieu en ondernemingsbestuur op de lange termijn de risico-rendementsverhouding van beleggingen positief beïnvloeden. Deze factoren staan ook wel bekend onder de term ESG (environmental, social en governance). Vanuit deze visie is ons fonds sinds 2008 ondertekenaar van de Principles for Responsible Investment (Principes voor Verantwoord Beleggen). De Verenigde Naties ondersteunt deze organisatie. Het is een ontwikkelaar van een wereldwijde standaard voor verantwoord beleggen. Het verantwoord beleggingsbeleid van ons fonds is op deze principes gebaseerd en dat komt tot uitdrukking in de instrumenten Uitsluiting, ESG-integratie en Actief Aandeelhouderschap.

Uitsluiting

Het uitsluitingsbeleid bepaalt welke ondernemingen en landen van mogelijke investeringen worden uitgesloten. Dat gebeurt bij betrokkenheid bij controversiële producten óf naar aanleiding van sancties uitgevaardigd door de Verenigde Naties óf de Europese Unie. Ons fonds sluit ondernemingen uit als hun activiteiten of een deel ervan in strijd zijn met internationale verdragen. Ook beleggen wij niet in een onderneming wanneer een dialoog (engagement) met een onderneming over een significant ESG-risico niet voldoende resultaat oplevert. Dit was in 2020 bijvoorbeeld het geval met olie- en gasbedrijf ExxonMobil. Daarom is ExxonMobil per 1 januari 2021 op onze uitsluitingslijst geplaatst en beleggen we niet meer in deze onderneming. Daarnaast belegt ons fonds niet in staatsobligaties van landen waaraan internationale sancties zijn opgelegd. In 2020 hebben wij twaalf landen en 38 bedrijven uitgesloten.

ESG-integratie

Ons fonds houdt bij de keuze voor beleggingen rekening met sociale factoren (mensenrechten), milieufactoren en goed ondernemingsbestuur. ESG-integratie betekent het systematisch meewegen van de mogelijke invloeden van mens, milieu en ondernemingsbestuur in beleggingsbeslissingen. Hiermee kunnen wij bedrijven en landen op basis van hun ESG prestaties een score geven. Een zwakke score kan leiden tot uitsluiting (ook wel 'negative screening' genoemd), sterke scores leiden tot insluiting ('positive screening'). In het geval van actieve beleggingen worden ESG-factoren in de bedrijfsanalyses meegewogen.

Zo heeft ons fonds sinds 2016 een negatieve screening op basis van ESG-factoren in de aandelen categorieën toegepast. Per regio (Europa, Verenigde Staten, Azië en Opkomende Landen) halen we de 10% slechtst scorende bedrijven op criteria voor milieu, mensenrechten en goed ondernemingsbestuur uit de portefeuille. Deze ESG-screening is geëvalueerd over de periode van 2016 tot eind 2020. Hieruit bleek dat de ESG-screening een positief effect heeft gehad op alle aandelen categorieën. In de aandelen categorie Opkomende Landen was het resultaat het meest positief: de screening heeft hier gemiddeld per jaar 0,4% extra rendement opgeleverd. In Europa en Noord-Amerika was het extra rendement gemiddeld 0,2% per jaar. De bijdrage in het Verre Oosten was 0,1%.

In 2020 hebben we gekeken hoe ESG verder kon worden geïntegreerd in de aandelen portefeuilles. Eind 2020 is daarom de strategie 'Bewuste Selectie' ingevoerd in de aandelen portefeuilles ontwikkelde landen (Europa, Noord-Amerika en Azië). Het uitgangspunt van Bewuste Selectie is dat ons fonds een bewuste keuze maakt waarin ze belegt en waarom. In de strategie zijn randvoorwaarden opgesteld waaraan alle aandelen moeten voldoen voordat er in wordt belegd. Deze uitgangspunten houden rekening met zowel ESG als financiële factoren. Zo wil ons fonds niet investeren in schadelijke producten: wij sluiten nu de sectoren tabak, bont, adult entertainment en nucleaire wapens uit binnen de aandelen portefeuilles ontwikkelde landen. Ook geloven wij dat alleen bedrijven die een goede bedrijfsvoering hebben (en daarin rekening houden met milieu, maatschappij en mensen) op lange termijn goed presteren. Het doel is om dit gedachtengoed de komende jaren ook op andere beleggingscategorieën, zoals Aandelen Opkomende Landen,

toe te passen. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat het rendements- / risicoprofiel minimaal onveranderd blijft en dat alle keuzes uitlegbaar zijn.

Bij andere beleggingscategorieën worden ESG-factoren ook al meegewogen in beleggingsbeslissingen. Zo wordt bij staatsobligaties uit opkomende landen (onder andere) gekeken van welk niveau de democratische instituties van landen zijn en of daar verbetering of verslechtering in is te zien. Ook wil ons fonds dat (externe) vermogensbeheerders dezelfde waarde hechten aan verantwoord beleggen als ons fonds. Daarom monitort ons fonds deze vermogensbeheerders op basis van de zogenaamde Planet-score. Hierbij kennen we punten toe aan het niveau van beleid, de ESG-integratie en ESG-rapportage. Ons fonds verwacht van (externe) vermogensbeheerders dat zij –waar dat kan– ESG-factoren in het beleggingsbeleid meenemen.

Actief aandeelhouderschap

Ons fonds stelt zich namens de deelnemers op als een actief aandeelhouder: wij stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en praten met bedrijven waarin we beleggen. MN voert het actief aandeelhouderschap namens ons fonds uit.

Stemmen

Het stembeleid van ons fonds wordt uitgevoerd voor de ondernemingen waarin we beleggen. Door het uitoefenen van stemrechten op aandeelhoudersvergaderingen, beïnvloedt ons fonds het bestuur en het beleid van ondernemingen. Hiermee voldoet ons fonds aan de eisen die de wetgever stelt aan institutionele beleggers, zoals pensioenfondsen. Ons fonds stemde in 2020 wereldwijd op 41.418 onderwerpen op vergaderingen van ondernemingen waarin we beleggen. Het stembeleid evalueren we elk jaar en passen we zo nodig aan.

Dialogbeleid

Het dialoogprogramma probeert negatieve effecten van bedrijven op het resultaat van de beleggingen te voorkomen, door met deze bedrijven in gesprek te gaan (dialoog). MN voert namens het fonds het bedrijfsdialogenprogramma en gaat in gesprek met bedrijven waar de ESG-factoren beter kunnen. Denk aan ondernemingen die betrokken zijn bij controverses of in overtreding zijn van internationale standaarden op het gebied van verantwoord ondernemen. Het doel van dit overleg is om de verbeteringen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen te bespreken. Tijdens het dialoogprogramma worden de vorderingen gemeten en beoordeeld. De mate waarin een bedrijf meewerkt en de openheid van zaken die zij geeft, zijn belangrijke graadmeters. Ons fonds sluit een onderneming uit wanneer de gesprekken met de onderneming niet genoeg resultaat opleveren. Daarbij maken we een zorgvuldige afweging over de mogelijke impact op belanghebbenden.

Voor Environment (milieu) heeft MN namens ons fonds met negen olie- en gasbedrijven en nutsbedrijven gesprekken gevoerd over de energietransitie. Op het gebied van Social zijn er gesprekken gevoerd met bedrijven over onder andere een leefbaar loon in de textielsector en arbeidsomstandigheden in de agrarische sector. Binnen het thema Governance (goed bestuur) hebben we met ondernemingen gesproken over beloningsbeleid, de diversiteit in samenstelling van het bestuur en de mate waarin bedrijven rapporteren over hun langetermijnstrategie.

Platform Living Wage Financials

De kledingsector is één van de meest arbeidsintensieve sectoren ter wereld. Toch zijn in veel kleding producerende landen de lonen niet hoog genoeg. Dit betekent dat deze mensen niet genoeg verdienen om van te kunnen leven. Het gaat dan om hun basisbehoeften, zoals huisvesting en eten.

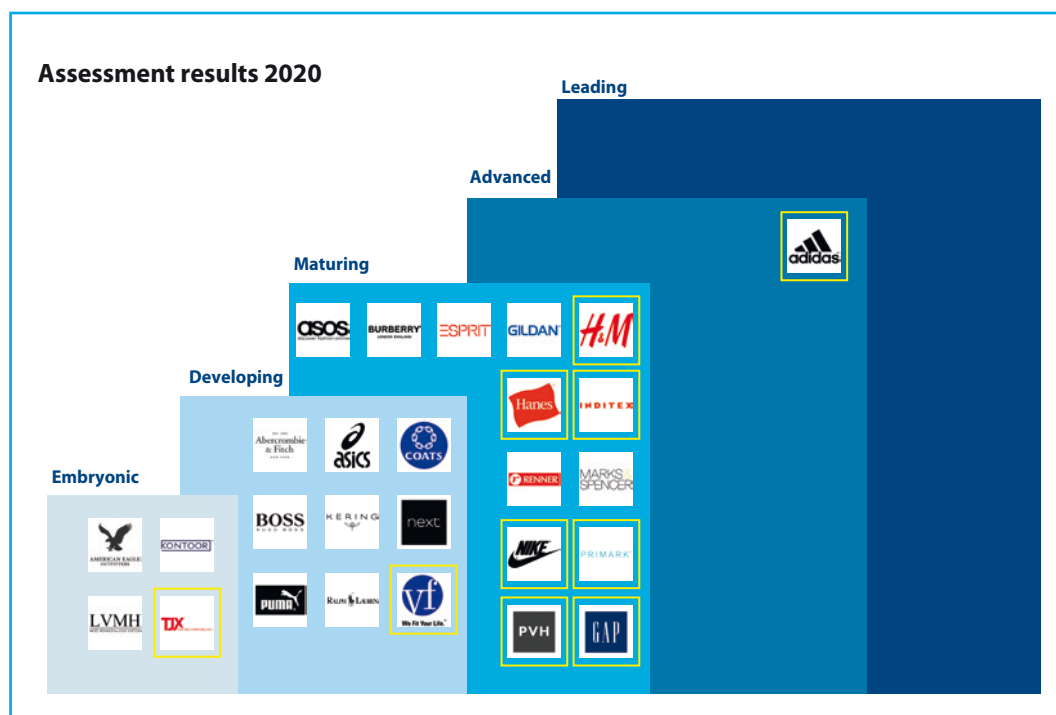
Bij ons fonds erkennen we dat de betaling van een leefbaar loon een mensenrecht is. Als bedrijven een leefbaar loon betalen, is dit ook goed voor andere mensenrechten en het borgen van veilige arbeidsomstandigheden. Dit voorkomt bijvoorbeeld kinderarbeid en overwerk en het stimuleert het schoolgaan van kinderen. Voor een zware werkdag moeten werknemers een loon krijgen waarvan ze zouden moeten kunnen leven. Ons fonds gaat daarom de dialoog aan over leefbaar loon.

Daarom is ons fonds ondersteuner van het zogenaamde Platform Living Wage Financials (PLWF), een Nederlandse investeerderscoalitie die erop gericht is leefbaar loon te bevorderen. Sinds de officiële lancering van het PLWF in 2018 is het aantal financiële samenwerkingspartners gegroeid tot vijftien (per december 2020). Ook is de focus die in eerste instantie alleen lag op de textielsector verbreed met andere arbeidsintensieve sectoren, zoals de agrarische sector en de retailsector.

De investeerders van het PLWF, waaronder MN namens ons fonds, praten met 51 bedrijven uit deze sectoren. In 2020 sprak MN met veertien bedrijven (tien textielbedrijven en vier voedingsproducenten). Deze gesprekken gingen onder meer over inkooppraktijken, de stappen die bedrijven zetten om inzicht te krijgen in de levensstandaarden van werkers in hun productieketens, en de mate waarin bedrijven samenwerken met stakeholders zoals toeleveranciers en vakbonden om leefbare lonen en inkomens te bevorderen. Ook de impact van covid-19 was een belangrijk onderwerp in 2020.

In 2018 is er een extern goedgekeurde methode ontwikkeld om de voortgang van bedrijven op leefbaar loon in de textielsector te volgen. Met deze methode worden bedrijven jaarlijks getoetst. Onderstaand staan de resultaten voor 2020 van de bedrijven waar namens ons fonds mee is gesproken.

De resultaten laten zien dat het gros van de bedrijven zich bevindt in de 'Maturing' fase ('ontwikkeld'). Ondanks de aanscherping van de beoordelingsmethodologie hebben de meeste bedrijven een hogere score behaald dan in 2019. Bij Hanesbrands en GAP heeft dit ertoe geleid dat zij van de 'Developing' fase ('in ontwikkeling') naar de 'Maturing' fase zijn opgeschoven. PVH zakte een categorie, van 'Advanced' ('gevoerd') naar 'Maturing'. Ook Adidas zakte een categorie, waar het vorig jaar nog in de 'Leading' ('leidend') fase viel. Dit komt omdat de PLWF-leden de tussencategorie 'Advanced' aan het overzicht hebben toegevoegd om erop toe te zien dat de hoogste categorie enkel is weggelegd voor bedrijven die nauwelijks meer verbeterstappen kunnen zetten. Dit zegt daarom niets over de resultaten die Adidas heeft behaald.

We zien dat het belang van leefbare lonen breed wordt gedragen in de textielsector. Voor veel bedrijven blijft het echter een uitdaging om dit commitment te vertalen naar betekenisvolle actie. Dit is terug te zien in onze dialoog met bedrijven. We spreken steeds minder over het beleid van bedrijven op leefbare lonen en steeds meer op de manier waarop zij hier invulling aan geven. Hierbij gaat het

bijvoorbeeld om inkooppraktijken van bedrijven, de mate waarin zij sociale dialoog met stakeholders zoals vakbonden mogelijk maken, of de stappen die zij zetten om de impact van initiatieven en samenwerkingen op lonen van productiemedewerkers te meten. In 2021 zal deze focus onveranderd blijven.

In 2020 werd de textielindustrie hard geraakt door de gevolgen van covid-19, niet alleen de kledingbedrijven zelf, maar zeker ook hun leveranciers en werkers in productielanden. MN sprak namens Bpf MITT met bedrijven over de gevolgen van deze crisis en benadrukte in deze gesprekken het belang van gezonde en duurzame relaties met leveranciers, verantwoorde inkooppraktijken en sociale dialoog. Covid-19 heeft de aandacht voor de manier waarop bedrijven met werknemers en leveranciers omgaan vergroot. We hopen dan ook dat dit tot verandering zal leiden en leefbare lonen zal bevorderen.

Klimaat

In aansluiting op maatschappelijke ontwikkelingen, zoals het klimaatakkoord van Parijs in 2015, heeft ons fonds een klimaatbeleid opgesteld. Dat bestaat uit de volgende acties:

- Jaarlijks meten we de CO₂-voetafdruk van de aandelenportefeuilles;
- Binnen deze aandelenportefeuilles spreken we de negen bedrijven met een groot aandeel in de CO₂-uitstoot van Bpf MITT aan op hun verantwoordelijkheid en motiveren we hen deze uitstoot terug te brengen;
- Ons fonds denkt mee met en adviseert overheden en andere wet- en regelgevers over het naleven van effectieve klimaatregulering;
- Ons fonds vergroot het bewustzijn over klimaat bij externe managers en stelt hen verantwoordelijk voor het inzichtelijk en meetbaar maken van de CO₂-uitstoot in hun portefeuilles.

Carbon Footprint meting

Jaarlijks meten we de CO₂e3-voetafdruk van onze aandelenportefeuilles. Dat doen we door te kijken wat ons aandeel in een bepaald bedrijf is en de uitstoot van een bedrijf aan ons toe te rekenen voor dat gedeelte waarvoor we aandelen hebben in een bedrijf. Het bepalen van de uitstoot bestaat dus uit twee stappen. Ten eerste bepalen we wat de uitstoot is van de bedrijven waarin belegd is. Ten tweede definiëren we welk deel van deze uitstoot Bpf MITT zich als investeerder kan toerekenen. Zo hebben we gezien dat de uitstoot van Bpf MITT lager is dan vorig jaar. De totale uitstoot van de aandelenportefeuille van Bpf MITT is ongeveer 194.000 ton CO₂e, ten opzichte van ongeveer 206.000 ton CO₂e in het voorgaande jaar.

Investeren in Sustainable Development Goals en Impactinvesteringen

Investeren in bedrijven die bijdragen aan de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties noemen we Sustainable Development Investments (SDI's). Beleggingen die de SDG's bevorderen kunnen worden gedaan in verschillende beleggingscategorieën. Bpf MITT heeft het SDI-gehalte van zijn portefeuille gemeten. Eind 2019 was het SDI-gehalte van de portefeuille 11,8%.

Ons fonds heeft afgelopen jaar de mogelijkheden onderzocht om Impact Investeren meer vorm te geven. Impact Investeren beogen naast financieel rendement ook positieve effecten op mens, milieu en maatschappij te bereiken. Bpf MITT belegt momenteel al ongeveer EUR 100 miljoen in impactinvesteringen. Dit zijn investeringen in de impactthema's hernieuwbare energie (via de beleggingscategorie Infrastructuur) en betaalbare huisvesting (via beleggingen in Onroerend Goed). In 2020 is onderzocht of het mogelijk is dit bedrag verder te verhogen. De conclusie is dat dat beperkt mogelijk is, maar dat Bpf MITT daartoe eerst bepaalde keuzes moet maken, om dit in het bestaande strategische beleggingsbeleid te integreren. Dit nemen we in 2021 verder in overweging.

Convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

Ons fonds heeft in 2018 het convenant voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) ondertekend. Binnen dit convenant werken pensioenfondsen, NGO's, vakbonden en de overheid samen om de risico's te verkleinen van bedrijven waarin zij investeren. De afspraken gaan over risico's die mogelijk negatieve impact hebben op de bedrijfsresultaten van een onderneming – en daarmee mogelijk op het rendement voor de aandeelhouder of investeerder. En over risico's die negatieve impact kunnen hebben op de omgeving en betrokkenen.

Ilse van Eekelen: 'Voor ons fonds is MVB een vanzelfsprekendheid'

Ilse van Eekelen, bestuurslid namens de werknemersorganisaties (FNV), over wat ons fonds heeft gedaan aan Maatschappelijk Verantwoord Beleggen in 2020.

Hoe belangrijk is MVB voor het fonds?

"MVB is een erg belangrijk thema voor het fonds. Het gaat om vele miljarden euro's die we beleggen. Dat móet je op een maatschappelijk verantwoorde manier doen, dus met aandacht voor mens en milieu. Ik kan wel zeggen dat we dat vanuit een eigen overtuiging doen. Duurzaam beleggen is voor ons fonds een vanzelfsprekendheid."

Waar komt die overtuiging vandaan?

"Ik denk dat het deels te maken heeft met het toch sociale karakter van de sector. Er is veel aandacht voor wat er leeft en speelt. Misschien hangt het ook samen met de industrie. Het gaat bij ons veelal over stof en dat staat dicht bij de mens. We zijn natuurlijk ook gewoon harde industrie, maar toch is het anders. Ik kan dat niet heel goed onderbouwen. We hebben helaas wel te maken met misstanden in de *supply chain*. Als fonds gaan wij dan in gesprek met bedrijven, om tot betere arbeidsomstandigheden te komen. Denk bijvoorbeeld aan leefbaar loon. Maar ik zie echt een verband tussen de sector en de keuzes die we maken bij maatschappelijk verantwoord beleggen."

Wat waren die keuzes in 2020?

"Met name uitsluiting van bedrijven die niet voldoen. Maar ook impactinvesteringen. We zijn uit beursgenoteerd vastgoed gestapt, en investeren nu een deel van de portefeuille in een woningfonds. Dat gaat over

huurwoningen in Nederland: het middensegment in de vrije sector tussen de €750 en €1.100. Dat is wel boven de sociale huurgrens. Maar toch een heel bewuste keuze van het fonds. We zien het als een belangrijke bijdrage om het wonen van mensen te verbeteren."

In hoeverre is het fonds zelf betrokken bij MVB?

"Zelf hebben we een stevige beleggingscommissie. Die is heel kundig, heeft een eigen visie en bereidt alles voor. Zo geven we als bestuur richting waar mogelijk. Onze vermogensbeheerder MN doet voorstellen en voert het beleid ook uit. Misschien is onze eigen rol niet altijd zichtbaar, maar bij elk initiatief zijn we vanaf het begin steeds nauw betrokken. Het bestuur besluit of het wel of niet iets wil doen en is daarin heel kritisch. Ook dragen we soms ideeën aan vanuit onze eigen bestuurlijke kennis en kunde. Bijvoorbeeld een project voor hergebruik van stoffen en kleding. Dit was echter in de opstartfase en daarom voor nu te risicovol voor ons om in te investeren. Maar er is zeker een wisselwerking tussen MN en bestuur."

Wat staat er in 2021 op het MVB-programma?

"Zoals elk jaar hebben we weer een studiedag MVB. Daar proberen we steeds een verdiepingsslag te maken. Ook nu staan de duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's) op de agenda. Vanaf 2021 zijn er nieuwe Europese richtlijnen. Aan een aantal verplichtingen moet je al voldoen, maar ons fonds loopt er zoveel als mogelijk op vooruit. We kijken er bewust naar: wat moet, wat hebben we al? Daar is heel veel aandacht voor. Of we al voldoen aan de nieuwe wetgeving is nog niet bekend. Dat bekijken we in 2021. Ons plan is om ook aan deelnemers te vragen wat ze van ons MVB vinden."

Denk daarbij aan werknemers en omwonenden. Deze afspraken zijn gebaseerd op internationale standaarden en richtlijnen. Het gaat daarbij om de standaarden van de Verenigde Naties over bedrijfsleven en mensenrechten (United Nations Guiding Principles for Business and Human Rights) en de OESO-richtlijnen voor Multinationale ondernemingen. Daarin staat hoe internationale bedrijven mensenrechtenrisico's in hun bedrijfsvoering identificeren, prioriteit moeten geven en hier ook gevolg aan moeten te geven.

Benchmark onderzoeken op het vlak van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

Elk jaar neemt ons fonds deel aan twee benchmarkonderzoeken die een oordeel vormen over de mate waarin en de wijze waarop ons fonds duurzaamheid meeneemt in zijn investeringen. Het betreft UN PRI (waar ons fonds ondertekenaar van is) en de VBDO.

UN PRI is de meest toonaangevende organisatie op het gebied van verantwoord beleggen. Deze organisatie heeft als doel de implicaties van ESG-factoren voor investeringen te begrijpen en een internationaal netwerk van investeerders te ondersteunen bij het opnemen van deze factoren in hun investeringsbeslissingen. In de UN PRI-rapportage staat onder meer: 'We will each report on our activities and progress towards implementing the Principles'.

De PRI-survey kent drie belangrijke doelstellingen:

- Leren en ontwikkeling makkelijker maken. De implementatie van verantwoord beleggen zetten de ondertekenaars jaarlijks uiteen in verschillende activaklassen en vergelijken dit met branchegenoten op lokaal niveau en wereldwijd;
- Aangeven hoe ondertekenaars hun verantwoorde beleggingspraktijken kunnen verbeteren;
- Een beoordeling in een vertrouwelijk rapport dat de ondertekenaars intern kunnen gebruiken voor leren en ontwikkelen.

De uitkomsten van het onderzoek geven een positief beeld van ons fonds met voor alle modules een A en A+ uitkomst. Dit is beter dan de benchmark (gemiddelde score). Ons fonds scoort al meerdere jaren op dit hoge niveau.

Summary Scorecard

AUM	Module Name	Your Score	
	01.Strategy & Governance	A+	
Indirect - Manager Sel., App. & Mon			
<10%	06. Fixed Income - Securitized	A+	
<10%	07. Private Equity	A+	
<10%	09. Infrastructure	A+	
Direct & Active Ownership Modules			
10-50%	10. Listed Equity - Incorporation	A+	
10-50%	11. Listed Equity - Active Ownership	A+	
10-50%	12. Fixed Income - SSA	A+	
<10%	13. Fixed Income - Corporate Financial	Not reported	
10-50%	14. Fixed Income - Corporate Non-Financial	A	

De VBDO is de Nederlandse Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling. Sinds de oprichting in 1995 werkt de vereniging aan een duurzame kapitaalmarkt. De visie van VBDO is dat duurzaam beleggen de standaard wordt (mainstream is). De VBDO stimuleert financiële instellingen en beursgenoteerde ondernemingen om beter te presteren op het gebied van duurzaam beleggen en om hun eigen bedrijfsvoering te verduurzamen. De VBDO doet dit door onderzoeken uit te voeren en benchmarks te maken.

VBDO voert elk jaar een onderzoek uit bij de 50 grootste pensioenfondsen in Nederland. Hierbij worden fondsen beoordeeld op vier onderdelen: Governance, Policy, Implementation en Accountability. In 2020 kwamen we uit op positie 33 (vijf plaatsen hoger dan de 38e positie uit 2019).

6. Actuarieel

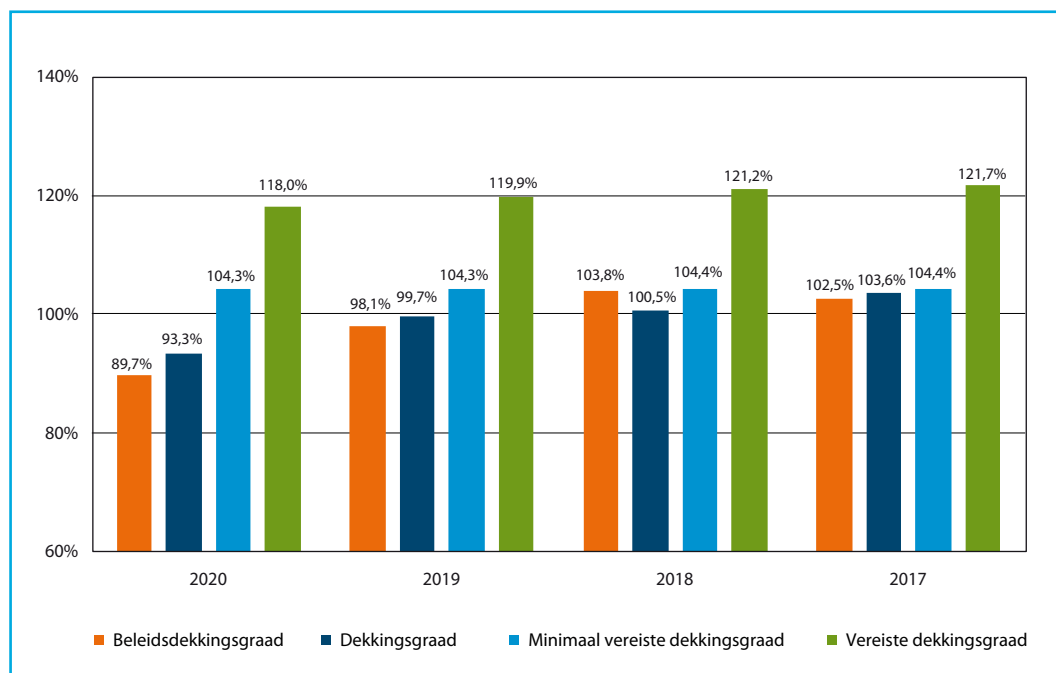
6.1 Samenvatting van het actuarieel rapport

De managementsamenvatting toont, naast de ontwikkelingen gedurende het boekjaar, de belangrijkste financiële cijfers van het fonds. Ter vergelijking van de cijfers van het huidige boekjaar zijn referentiecijfers opgenomen.

Financiële positie

De dekkingsgraad ^{1) 2)} liet over het boekjaar een daling zien van 99,7% ultimo 2019 naar 93,3% ultimo 2020. De beleidsdekkingsgraad ³⁾ van het fonds daalde in 2020 van 98,1% naar 89,7%. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2020 is daarmee lager dan zowel de vereiste dekkingsgraad van 118,0% als de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,3%. Hierdoor is de financiële positie niet toereikend en is er sprake van een dekkingstekort.

Onderstaande grafiek laat de ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad, de dekkingsgraad en de (minimaal) vereiste dekkingsgraad zien.

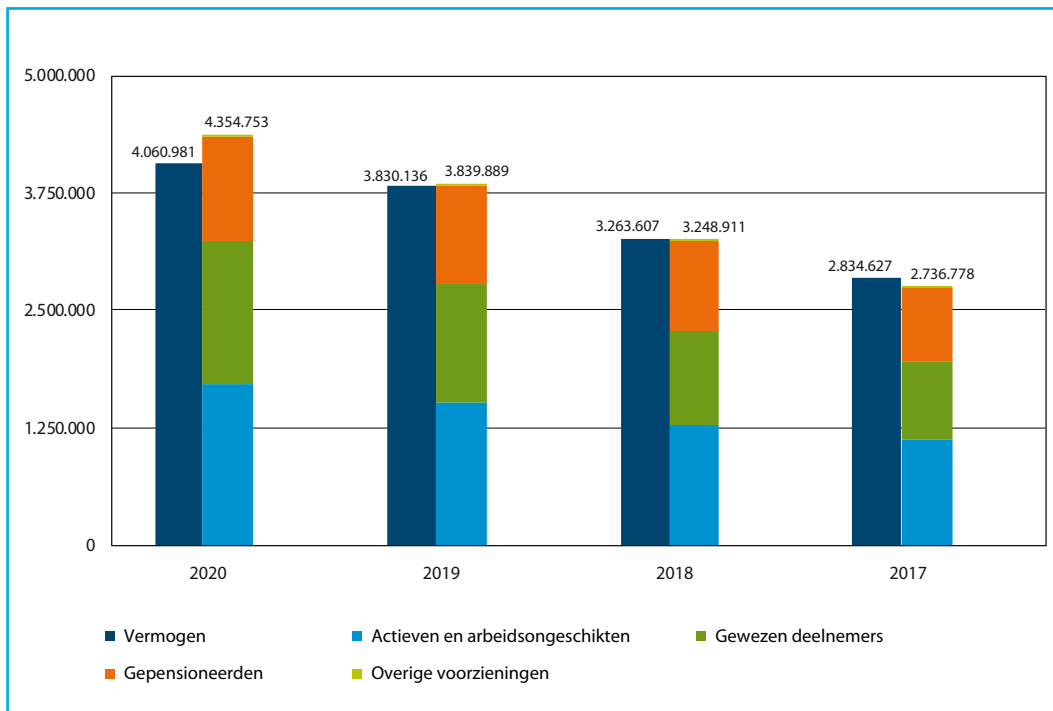

1) Waar gesproken wordt over dekkingsgraad, wordt de actuele dekkingsgraad bedoeld.

2) De dekkingsgraad is gebaseerd op de technische voorziening waarbij verdiscontering heeft plaatsgevonden op basis van de DNB-rentetermijnstructuur per einde 2020. Volledigheidshalve merken wij op dat hierin nog geen rekening is gehouden met de gewijzigde UFR-methodiek die vanaf 1 januari 2021 van toepassing is.

3) De beleidsdekkingsgraad is gelijk aan de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad.

De volgende grafiek geeft het vermogen en de technische voorzieningen (bedragen in de grafiek x € 1.000,-) ultimo jaar weer.

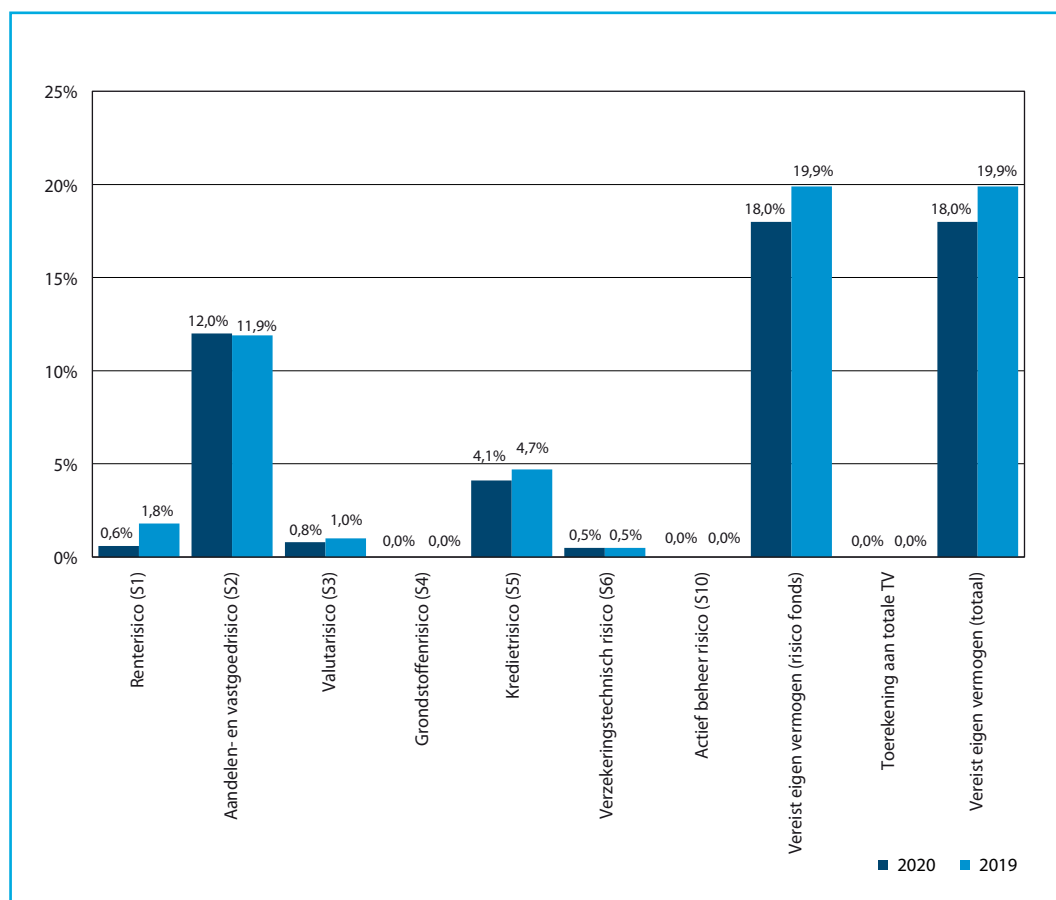
(Minimaal) vereiste financiële positie

De minimaal vereiste dekkinggraad bedraagt 104,3% ultimo 2020 (ultimo 2019: 104,3%). De vereiste dekkinggraad wordt enerzijds vastgesteld op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille (de feitelijke vereiste dekkinggraad genoemd) en anderzijds op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille (de strategisch vereiste dekkinggraad genoemd). Ultimo 2020 bedraagt de feitelijke vereiste dekkinggraad 118,6% en de strategisch vereiste dekkinggraad 118,0%.

Voor de toetsing van de financiële positie wordt de beleidsdekkinggraad ter hoogte van 89,7% getoetst aan de strategisch vereiste dekkinggraad van 118,0%. Het fonds verkeert derhalve in een tekortsituatie.

De volgende grafiek toont de verdeling over de verschillende risicocomponenten van het strategisch vereist eigen vermogen ultimo 2020. Ter referentie zijn tevens de cijfers ultimo 2019 opgenomen.

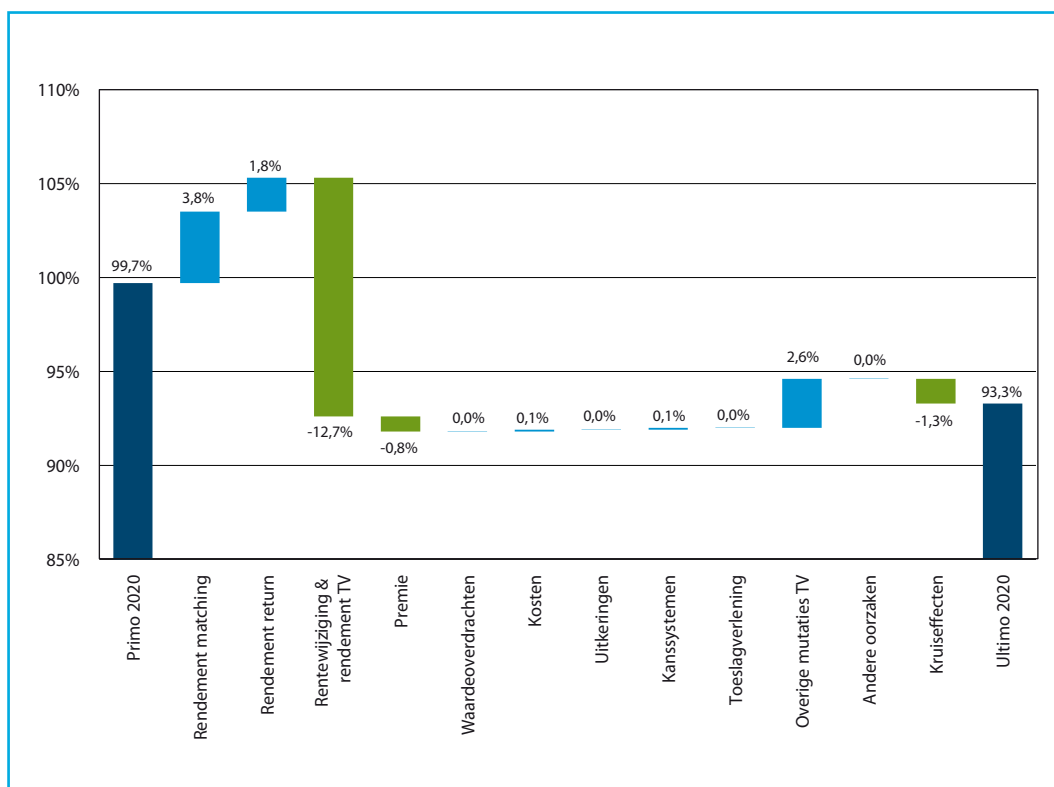
Herstelplan

Het fonds heeft in 2020 een herstelplan ingediend bij DNB, waarin wordt aangetoond dat de beleidsdekkingsgraad binnen de gekozen hersteltermijn van tien jaar herstelt tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Dit herstelplan voorzag voor ultimo 2020 een beleidsdekkingsgraad van 100,8%, terwijl de werkelijke beleidsdekkingsgraad van 89,7% lager is. Het fonds heeft in het eerste kwartaal van 2021 het herstelplan geactualiseerd en daarbij gebruik gemaakt van de door de minister geboden mogelijkheid om de hersteltermijn te verlengen naar twaalf jaar. Gebruikmakend van deze verlengde hersteltermijn herstelt het fonds naar verwachting tijdig tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad.

Voor het fonds geldt daarnaast de situatie dat de beleidsdekkingsgraad zich eind 2020 voor het zesde opeenvolgende meetmoment onder het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad bevindt. Er geldt de regel dat de beleidsdekkingsgraad niet langer dan zes achtereenvolgende meetmomenten lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad mag zijn. In beginsel zou daarmee ultimo 2020 uit hoofde van de maatregel minimaal vereist eigen vermogen een korting nodig zijn (de "MVEV-korting"), zodanig dat de actuele dekkingsgraad direct verhoogd wordt naar het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad. Minister Koolmees heeft echter, net als eind 2019, per eind 2020 een vrijstellingsregeling gepubliceerd, die pensioenfondsen vrijstelt van het doorvoeren van een MVEV-korting indien de actuele dekkingsgraad ten minste 90% bedraagt. Het fonds maakt gebruik van deze regeling waardoor een MVEV-korting eind 2020 niet aan de orde is.

Analyse van het resultaat

De daling van de dekkingsgraad van 6,4%-punt in 2020 volgt uit het negatieve resultaat van € 284.019.000,- in het boekjaar. In 2019 was er een negatief resultaat van € 24.449.000,-. De invloed van het resultaat op de dekkingsgraad is in de volgende grafiek (bedragen in de grafiek x € 1.000,-) weergegeven en uitgesplitst naar mutatie-oorzaak.

Het fonds heeft in 2020 een positief rendement behaald in zowel de matching- als de returnportefeuille. Het behaalde beleggingsrendement was echter onvoldoende om het grote effect te compenseren dat de rentedaling had op de hoogte van de technische voorziening. De impact van de rentedaling op de hoogte van de voorziening is de primaire reden voor de daling van de dekkingsgraad gedurende het boekjaar. Daarnaast heeft ook de nieuwe opbouw uit premie negatief bijgedragen aan de dekkingsgraadontwikkeling. Het resultaat op overige mutaties technische voorzieningen (TV) heeft daarentegen positief bijgedragen aan de ontwikkeling van de dekkingsgraad. Dit positieve resultaat ontstaat met name door de gewijzigde actuariële grondslagen, waaronder de overstap op de nieuwe Prognosetafel AG2020. Deze resultaten worden in paragraaf 6.10 verder toegelicht. De overige actuariële resultaatbronnen waren in 2020 relatief beperkt van omvang en hadden nauwelijks invloed op de ontwikkeling van de dekkingsgraad.

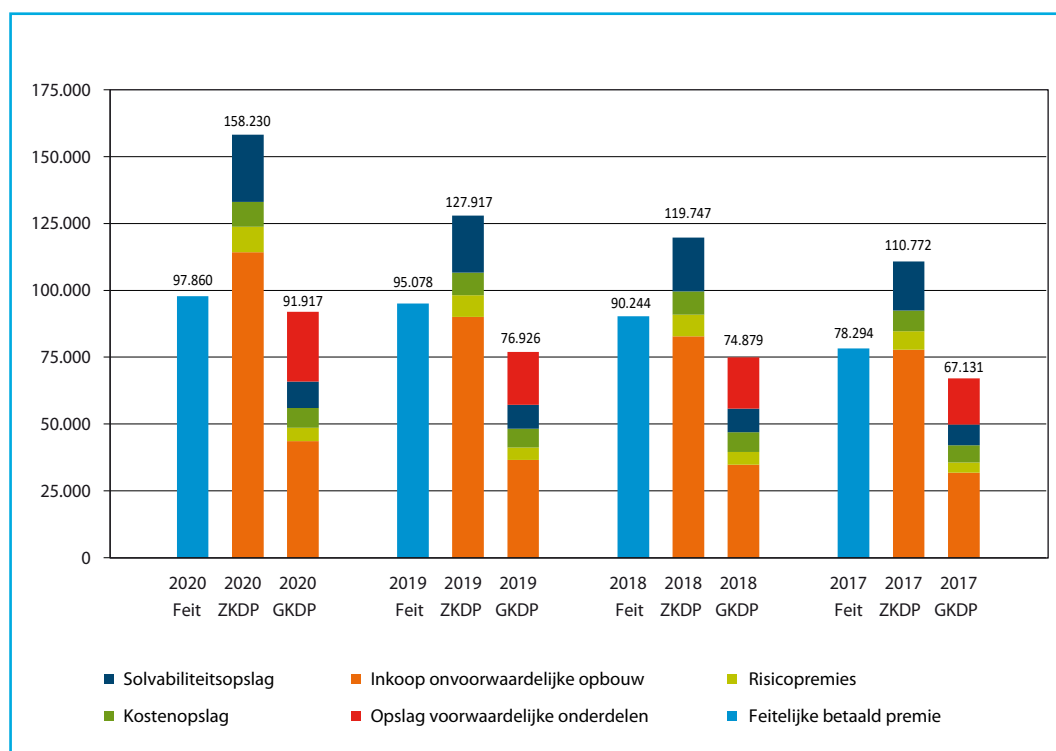
Ten aanzien van de grafiek merken wij op dat alle procentuele resultaten individueel berekend zijn als mutatie ten opzichte van de financiële positie primo boekjaar. De component "kruiseffecten" dient daarbij als sluitpost in het getoonde dekkingsgraadverloop. De kruiseffecten zijn relatief groot, door de aanzienlijke rentemutatie.

Kostendeekkende premie

De kostendeekkende premie over 2020 is vastgesteld conform de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn). Dit betekent dat de premie is vastgesteld op basis van een gedempt premiebeleid, gebaseerd op het verwachte toekomstige rendement. Het verwacht rendement minus de verplichte afslag op de rente voor toeslagen is gebaseerd op de methodiek en de maximale parameters zoals vermeld in art. 23a Besluit FTK. Voor de gedempte premie 2020 is voor de vaststelling van het verwachte rendement nog gebruik gemaakt van de "oude" maximale parameters zoals deze golden tot en met 2019. Voor fondsen die de premie 2020 reeds in 2019 hebben vastgesteld, geldt namelijk dat zij ook in 2020 nog van de oude maximale parameters gebruik mogen maken.

De gedempte kostendeekkende premie 2020, op basis van verwacht rendement, bedraagt € 91.917.000,-. De feitelijk ontvangen premie is met € 97.860.000,- hoger dan de gedempte kostendeekkende premie en is daarmee toereikend.

De feitelijke premie (Feit), de zuivere kostendeekkende premie (ZKDP) en de gedempte kostendeekkende premie (GKDP) worden in onderstaande grafiek weergegeven (bedragen in de grafiek x € 1.000,-). Hierbij zijn de zuivere en de gedempte kostendeekkende premie gesplitst conform de vereisten uit de Pensioenwet. De component "opslag voorwaardelijke onderdelen" in de gedempte premie betreft de verplichte opslag voor de financiering van voorwaardelijke toeslagen waarmee rekening dient te worden gehouden bij premiestelling op basis van verwacht rendement.

De feitelijke premie wijzigt slechts beperkt ten opzichte van vorig jaar. Dit wordt veroorzaakt door reguliere bestandsmutaties; de doorsneepremie is ongewijzigd. De zuiver kostendeekkende premie 2020 stijgt aanzienlijk ten opzichte van 2019, primair doordat de rente primo 2020 fors lager lag dan primo 2019 het geval was. Ook de gedempte kostendeekkende premie 2020 stijgt aanzienlijk ten opzichte van 2019. Dit wordt primair verklaard door de herijking per 1 januari 2020 van de rentetermijnstructuur die ten grondslag ligt aan het risicovrije deel van de verwachte rendementscurve. De rentetermijnstructuur in de verwachte rendementscurve wordt telkens verplicht voor een 5-jaarsperiode vastgezet. De vorige 5-jaarsperiode liep eind 2019 af. Voor de gedempte premie vanaf 1 januari 2020 is de rentetermijnstructuur derhalve opnieuw vastgezet voor een 5-jaarsperiode, waarbij deze is gebaseerd op de DNB-rentetermijnstructuur per 30 september 2019. De DNB-rentetermijnstructuur per deze datum lag aanzienlijk lager dan de DNB-

rentetermijnstructuur per 1 januari 2015, het peilmoment waarop de vorige verwachte rendementscurve was gebaseerd. Hierdoor resulteert een lager verwacht rendement en aldus een hogere gedempte kostendeekkende premie.

Om inzicht te geven in het effect van de opbouw op de financiële positie van het fonds, tonen we in de volgende tabel de premiedekkingsgraad. Er is sprake van een positief (negatief) effect op de financiële positie van het fonds, indien de premiedekkingsgraad hoger (lager) is dan de aanwezige dekkingsgraad.

Zoals uit de tabel valt op te maken heeft de opbouw in 2020 een negatief effect gehad op de ontwikkeling van de dekkingsgraad van het fonds van circa 0,9%-punt ¹⁾.

	2020	2019	2018	2017
Dekkingsgraad primo boekjaar	99,7%	100,5%	103,6%	98,4%
Premiedekkingsgraad primo boekjaar	72,3%	88,5%	90,0%	83,7%
Impact opbouw op dekkingsgraad	-0,9%	-0,4%	-0,4%	-0,4%

1) De hier getoonde impact van de nieuwe opbouw op de dekkingsgraad wijkt licht af van het effect van de premie conform het dekkingsgraadverloop in de paragrafen 1.4 en 2.1. Dat komt doordat in het dekkingsgraadverloop in genoemde paragrafen aangesloten is bij de resultatenanalyse conform de DNB-staat J605. Daarbij wordt het resultaat op toekomstige kosten verantwoord onder kosten, terwijl hier wordt uitgegaan van de definitie van de premiedekkingsgraad, waar de opslag voor toekomstige kosten onderdeel van uitmaakt. Daarnaast is hier uitgegaan van de onafgeronde dekkingsgraad(effecten) en is het getoonde dekkingsgraadverloop afgerond.

6.2 Verzekerdenbestand

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen-gerechtigden
Stand per 1 januari 2020	20.130	63.212	52.020
Mutaties door:			
– Nieuwe toetredingen	3.158	-3	0
– Ontslag met premievrije aanspraak	-3.920	3.920	0
– Waardeoverdracht	0	-857	0
– Overlijden	-45	-225	-1.609
– Ingang pensioen	-288	-1.493	2.509
– Afkoop	0	-5	-966
– Andere oorzaken ¹⁾	680	-1.376	322
Mutaties per saldo	-415	-39	256
Stand per 31 december 2020	19.715 ²⁾	63.173	52.276 ³⁾

1) Dit betreft onder andere de volgende mogelijke mutaties: wijziging onderneming, expiratie van pensioen, conversie na echtscheiding en einde studie.

2) Waarvan 1.396 deelnemers met (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling.

3) Waarvan 28.645 niet opgevraagde pensioenen.

Specificatie pensioengerechtigden

	2020	2019
Ouderdomspensioen	46.182	45.821
Partnerpensioen	5.937	6.053
Wezenpensioen	157	146
Totaal	52.276	52.020

7. Governance

7.1 Vergaderonderwerpen

Het bestuur van ons fonds heeft het afgelopen jaar negen reguliere vergaderingen gehad. Daarnaast is het bestuur diverse keren samengekomen met de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan.

De onderwerpen waarover het bestuur een besluit moest nemen, zijn grotendeels voorbereid in de commissies die het bestuur heeft ingesteld. Deze voorbereiding vindt plaats in commissievergaderingen. De belangrijkste (strategische) onderwerpen op de agenda van 2020 waren:

- De gevolgen van de coronacrisis;
- Evalueren en herijken van de strategie en scenarioplanning;
- Uitvoering van de integrale risicoanalyse;
- Verdere implementatie IT-beleid;
- DNB-beleggingsonderzoek;
- Eigen risicobeoordeling (ERB);
- Pensioenakkoord en het nieuwe pensioenstelsel;
- Evenwichtigheid en (niet) verlagen van opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten;
- Premie en pensioenopbouw 2021
- Jaarwerk 2019.

In vervolg op de aandacht die de strategie van ons fonds in 2019 van het bestuur kreeg zijn er in 2020 drie studiebijeenkomsten aan dit onderwerp besteed. Het resultaat is een plan van aanpak met vier opties om de strategie verder uit te werken. Deze opties krijgen in 2021 verdere opvolging.

Naast de strategie van ons fonds, hield het bestuur diverse sessies die verband houden met risicomanagement. Daarnaast organiseerde het bestuur een aparte sessie voor de zelfevaluatie. In paragraaf 7.8 gaan wij hier verder op in.

Het bestuur is in 2020 drie keer bijeengekomen met cao-partijen. Naast het jaarlijkse reguliere overleg, is er vergaderd over de bevoegdheidsverdeling tussen cao-partijen en bestuur en over de premie, de premiedekkingsgraad en de pensioenregeling 2021.

7.2 Ontwikkelingen samenstelling bestuur, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan

Binnen het bestuur heeft in 2020 één wijziging in de samenstelling plaatsgevonden. De heer Van der Meer trad per 1 december 2020 formeel af als bestuurslid. Daardoor is een tussentijdse vacature ontstaan die door middel van verkiezingen wordt ingevuld. De verkiezingsprocedure is direct gestart.

Binnen de raad van toezicht is er in 2020 één wisseling in de samenstelling geweest. De heer Van Eekelen trad per 1 juli 2020 af, in lijn met rooster van aftreden van de raad van toezicht. Zijn opvolger is de heer Snijders, die per 1 juli 2020 is benoemd.

Het verantwoordingsorgaan (VO) is qua samenstelling niet gewijzigd in 2020.

Het bestuur heeft alle bestuursleden aangewezen als pseudo-Ultimate Beneficial Owner (UBO), zoals dat staat in de Implementatiewet registratie uiteindelijk belanghebbenden van vennootschappen en andere juridische entiteiten. Deze wet is op 27 september 2020 ingegaan. De wet bepaalt dat (pseudo-)UBO's uiterlijk 18 maanden na ingang van de Implementatiewet in het UBO-register moeten zijn ingeschreven. In beginsel worden UBO's vastgesteld op basis van het financieel belang in een onderneming. Maar de (pseudo-)UBO's van pensioenfondsen zijn de personen die de feitelijke zeggenschap over het pensioenfonds uitoefenen. Volgens de minister van Financiën kwalificeren hierdoor alle bestuursleden van pensioenfondsen als UBO's en moeten zij worden ingeschreven in het UBO-register. De inschrijving van de bestuursleden als (pseudo-)UBO's in het UBO-register gebeurt in 2021.

Een overzicht van de samenstelling van de fondsorganen en -commissies is opgenomen in bijlage 'Organisatie pensioenfonds'.

7.3 Geschiktheidsbevordering

Het geschiktheidsbeleid en het opleidingsplan zijn vastgelegd in een geschiktheidsplan. Daarbij gaat ons fonds uit van de Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur van de Pensioenfederatie en de Guidance normenkader beleggingskennis van DNB. Het bestuur bespreekt in elk geval jaarlijks de geschiktheid en opleidingswensen, zo ook eind 2020. Hierop is het geschiktheidsplan geactualiseerd.

Studiedagen bevorderen de geschiktheid van het bestuur. Is het onderwerp ook van belang voor de raad van toezicht, het VO en/of sociale partners? Dan worden zij uitgenodigd voor de studiedag. Verder hebben de individuele bestuursleden opleidingen gevolgd, literatuur bijgehouden, seminars en lezingen op pensioengebied bijgewoond en ervaringen met andere bestuursleden uitgewisseld. Vanwege covid-19 vond dit in 2020 vooral plaats door middel van webinars.

7.4 Diversiteit

Diversiteit heeft bij iedere (her)benoeming de aandacht en wordt benadrukt bij de voordragende verenigingen. Uitgangspunt is minimaal één vrouw en één man in zowel het bestuur, de raad van toezicht als het VO. Ons fonds voldoet hieraan. Daarnaast streeft het bestuur naar minstens één persoon jonger dan 40 jaar in zowel het bestuur, de raad van toezicht als het VO. Ons fonds voldoet hier nog niet aan.

Het bestuur heeft het diversiteitsbeleid in 2019 en 2020 verder vormgegeven door een stappenplan voor diversiteitsbevordering vast te stellen en uit te voeren. De acties die het bestuur heeft geformuleerd zijn:

- Het instellen van een traineeship binnen het bestuur;
- Periodiek overleg met de voordragende organisaties;
- Evalueren en zo nodig aanpassen van de taakverdeling in het bestuur, zodat bij een vacature andere eisen kunnen worden gesteld;
- Evalueren en zo nodig aanpassen van de functieprofiel(en).

Voor het instellen van het traineeship is contact gezocht met het Pensioenlab en is begin 2020 een vacature gesteld. Meerdere zeer geschikte kandidaten meldden zich en het bestuur besloot uiteindelijk mevrouw Yusufi als trainee te benoemen. Zij is per 1 september 2020 met het traineeship gestart.

Uitgangspunten voor het traineeship zijn:

- Het traineeship is bedoeld om een bijdrage te leveren aan de diversiteit binnen pensioenfondsbesturen in bredere zin;
- Het bestuur vindt het niet noodzakelijk om met het traineeship mensen specifiek aan ons fonds te binden;
- De duur van het traineeship is één jaar;
- Het bestuur stelt uit zijn midden een mentor aan voor de trainee.

7.5 Vergoeding

Het bestuur voert een beheerst beloningsbeleid. Het houdt hierbij rekening met de verantwoordelijkheid, de eisen die aan de functie worden gesteld en de tijd die de functie in beslag neemt. Het beleid geldt voor alle bestuursleden, leden van het VO en leden van de raad van toezicht. In het vergoedingsbeleid staat wat de hoogte is van de vergoedingen en wat de vergoeding van kosten voor opleidingen is.

De vaste jaarvergoeding voor het bestuur was in 2020 voor de voorzitters € 19.655 en voor de andere bestuursleden € 13.103 per jaar. Naast de vaste jaarvergoeding geldt een variabele vergoeding per bijeenkomst. Deze is voor de voorzitters en de overige bestuursleden gelijk en gebaseerd op de SER-norm van € 410 per dagdeel en € 0,28 per gereden kilometer.

De vaste vergoeding voor de raad van toezicht was in 2020 voor de voorzitter € 14.151 en voor de andere leden € 9.434 en € 0,28 per gereden kilometer. De raad van toezicht ontving daarnaast een jaarbudget van € 18.000 voor secretariële ondersteuning.

De leden van het VO ontvingen een vergoeding per vergadering en studiebijeenkomst die gebaseerd is op de SER-norm van € 410 per dagdeel en € 0,28 per gereden kilometer.

Daarnaast zijn er opleidingsbudgetten voor leden van het bestuur, de raad van toezicht en het VO.

Het bestuur heeft eind 2019 een tijdelijke werkgroep beloningsbeleid ingesteld om het beloningsbeleid en de beloningen te evalueren en zo nodig te herijken. De werkgroep heeft onder meer gekeken naar de tijdsbesteding, de verrichte werkzaamheden en de werkelijk verstrekte beloningen. Ook is een vergelijking gemaakt met andere fondsen op basis van het benchmarkonderzoek van TPRA. De werkgroep heeft ruggenspraak gehouden met de raad van toezicht. De werkzaamheden van de werkgroep zijn uitgemond in een voorgenomen besluit om het beloningsbeleid aan te passen. Dit is voor advies voorgelegd aan het verantwoordingsorgaan en ter goedkeuring aan de raad van toezicht. De herijking wordt afgerond in 2021.

7.6 Gedragscode en compliance

Een belangrijk onderdeel van het interne integriteitsbeleid is de gedragscode van ons fonds. Doel van deze gedragscode is het stellen van regels en richtlijnen voor de leden van het bestuur, de raad van toezicht en het VO. De gedragscode richt zich onder meer op:

- Het voorkomen van belangenverstrengeling;
- Het vermijden van het gebruik van voorwetenschap;
- Het voorkomen van koersmanipulatie of andere misleidende handelingen;
- Een zorgvuldige omgang met bedrijfsmiddelen en -informatie;
- De omgang met het ontvangen van relatiegeschenken, giften en uitnodigingen;
- De omgang met het geven van relatiegeschenken;
- De omgang met nevenfuncties;
- De omgang met financiële belangen in zakelijke relaties;
- De omgang met leveranciers en dienstverleners.

Naast een gedragscode beschikt ons fonds over een incidenten- en klokkenluidersregeling.

Ons fonds heeft afspraken gemaakt over de melding van zaken die behandeld worden in de gedragscode. Tijdens de bestuursvergadering is een vast agendapunt de melding van uitnodigingen, geschenken, nieuwe nevenfuncties en dergelijke. Deze meldingen worden vastgelegd.

Het bestuur heeft geen insiders aangewezen. In 2019 is uitgebreid besproken of het bestuur de leden van de beleggingscommissie en/of het voltallige bestuur wel of niet als 'insider' zou moeten aanwijzen. Het bestuur heeft vastgesteld dat de bestuursleden, ook zij die lid zijn van de beleggingscommissie, geen voorkennis (kunnen) hebben. Ook voor 2020 is dit het geval.

De compliance officer toetst jaarlijks de naleving van de gedragscode. De uitkomst van deze toetsing is dat de gedragsregels in de gedragscode zijn nageleefd. Als aandachtspunt benoemde de compliance officer de vastlegging van alle meldingen op het gebied van integriteit. Van het bestuur werden deze al voorafgaand aan iedere bestuursvergadering uitgevraagd en gestructureerd vastgelegd. Deze uitvraag is inmiddels uitgebreid met het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht.

7.7 Naleving Code Pensioenfondsen

De Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid hebben in 2013 de Code Pensioenfondsen (hierna: de Code) opgesteld. De Code is een gedragscode voor de sector en bestaat uit normen die de sector zichzelf oplegt. Bij verantwoording over de naleving van de Code Pensioenfondsen geldt het principe: 'pas toe of leg uit'.

Het bestuur onderschrijft het belang van de naleving van de Code en is eind 2020 per norm nagegaan of en zo ja, hoe ons fonds aan de norm voldoet.

De volgende norm wordt door ons fonds (nog) niet volledig nageleefd:

Norm	Thema: zorgvuldig benoemen	Toelichting
33	In zowel het bestuur als in het VO is er ten minste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	In zowel het bestuur als het VO zitten ten minste één man en één vrouw. In beide organen zitten echter slechts mensen van ouder dan 40 jaar. Diversiteit in het bestuur wordt bevorderd door hier specifiek aandacht aan te besteden bij ontstaan van een vacature. Er is een concreet stappenplan opgesteld om diversiteit in het bestuur te bevorderen. Belangrijke activiteit in dat kader is het traineeship dat het bestuur heeft ingesteld.

Ondanks het pas-toe-of-leg-uit-karakter van de Code Pensioenfondsen zijn er normen in de Code die altijd worden toegelicht in het bestuursverslag. Deze normen zijn opgenomen in de bijlage 'Overzicht rapportagenormen Code Pensioenfondsen' met een verwijzing naar de vindplaats van de toelichting in het jaarverslag.

7.8 Zelfevaluatie

Op 16 december 2020 hield het bestuur een aparte sessie voor de zelfevaluatie. De bestuursleden bereidden deze sessie voor met:

1. Een vragenlijst op basis van vragen uit de Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur van de Pensioenfederatie; en
2. Vragen die eerder aan de orde kwamen en waarvan werd besloten deze tijdens de zelfevaluatie te bespreken;

Uit de zelfevaluatie kwamen de volgende conclusies en aandachtspunten naar voren:

- De back-up van de sleutelfuncties verdient nog de nodige aandacht van het bestuur. Dit wordt het komend jaar opgepakt.
- Het bestuur heeft elkaar dit jaar scores gegeven op de geschiktheidsgebieden en dit is tijdens de zelfevaluatie besproken. Afgesproken is om het komend jaar de competenties van de bestuursleden meer aandacht te geven en dit ook een belangrijk onderdeel te laten zijn van de zelfevaluatie. Die zal dan onder begeleiding van een externe partij plaatsvinden.
- Het bestuur merkt een toenemende werkdruk en tijdsbesteding. Er zijn veel ontwikkelingen en processen worden complexer. Bekeken wordt of er in ieder geval een nog betere spreiding in de tijd van vergaderingen en onderwerpen kan plaatsvinden.
- Om de continuïteit in het bestuur te waarborgen is afgesproken om uiterlijk medio 2021 al in gesprek te gaan met voordragende organisaties over de bestuurszetels waarvan de zittingstermijn per 1 juli 2022 eindigt. Als dat mogelijk is, kunnen aspirant-bestuursleden al meedraaien in ons fonds.
- De toekomst heeft de volle aandacht van het bestuur. In 2019 en 2020 zijn verschillende scenario's onder de loep genomen, gezien vanuit o.a. vermogensbeheer, ICT, en wetgeving.

7.9 Werkzaamheden sleutelfuncties

Risicobeheerfunctie

De risicobeheerfunctie wordt ingevuld door de houder en de vervuller. Het houderschap van de sleutelfunctie risicobeheer wordt naar verwachting vanaf medio 2022 belegd bij een bestuurslid. Tot die tijd wordt het houderschap tijdelijk ingevuld via insourcing (de heer Lohman van PwC). De vervulling van de sleutelfunctie risicobeheer was tot 1 augustus 2020 uitbesteed aan Sprenkels & Verschuren B.V. en is vanaf 1 augustus 2020 uitbesteed aan PwC.

De Risicobeheerfunctie beoordeelt, monitort en rapporteert over het risicomanagementsysteem en de naleving daarvan door het fonds. Het bestuur legt (voorgenomen) strategische besluitvorming ter beoordeling aan de Risicobeheerfunctie voor.

In hoofdstuk 8 gaan wij verder in op het integraal risicomanagement in ons fonds.

Sandra Brouwer: 'Een uitzonderlijke periode die we hopelijk nooit meer meemaken'

Sandra Brouwer, lid van het Verantwoordingsorgaan, licht toe welke effecten corona had op het fonds. Ook vertelt zij, als HR Business Partner van een grote wasserij, hoe haar branche door corona werd geraakt.

Wat betekende de coronacrisis voor het fonds?

"De coronacrisis had al heel snel gevolgen voor de financiële situatie van het fonds. Er is dan ook direct een crisisteam samengesteld. Zij hebben de gevolgen voor het fonds direct in kaart gebracht en het hele jaar de vinger aan de pols gehouden. Het bestuur zelf heeft er alles aan gedaan om iedereen, dus bijvoorbeeld ook het Verantwoordingsorgaan (VO), goed op de hoogte te houden van de ontwikkelingen. Corona was een vast onderwerp op onze agenda. De werkzaamheden van het fonds konden gewoon doorgaan, zij het op een andere manier. Voor de deelnemers had dit geen gevolgen. Onze dienstverlening ging als vanouds door: pensioenen werden doorbetaald, de helpdesk was goed bereikbaar."

En voor de aangesloten organisaties?

"Ik kan niet voor de hele sector spreken. Wel weet ik dat veel bedrijven het snel echt heel erg moeilijk kregen door alle maatregelen. In onze branche wassen een hoop bedrijven voor de horeca en hotelketens. Die kwamen meteen stil te liggen. Het hangt er echt van af in welke branche je actief bent, of en in welke mate de crisis gevolgen heeft. Dat zag ik op mijn eigen werk. Onze wasserij die wast voor de vakantieparken lag gelijk in maart al stil. Maar de was voor ziekenhuizen en zorginstellingen, ging gewoon door natuurlijk."

Kon het fonds iets doen voor bedrijven in nood?

"Ja, meteen eigenlijk. Voor bedrijven in nood gold een coulance-maatregel: een uitgestelde betalingsplicht van de premies. Daar heeft onze wasserij in het begin ook gebruik van gemaakt. Doordat het wasaanbod veranderde hebben we een wat wisselende periode gehad. Zo'n maatregel geeft dan net iets meer lucht. Ook omdat we toen niet wisten hoe lang dit ging duren en waar het allemaal toe zou leiden, was dit erg welkom."

Zijn er blijvende veranderingen door corona?

"Omdat we niet meer konden samenkomen, hebben we de pensioencursus voor werkgevers digitaal gedaan. We hebben nu besloten om dat voortaan een keer per jaar fysiek en een keer digitaal te doen. Voor de digitale vergaderingen van het VO kijken we even hoe dat gaat. Een aantal leden geeft toch nog steeds de voorkeur aan fysiek vergaderen."

En in de branche?

"Dat is eigenlijk wel grappig. Want bij ons in de organisatie was thuiswerken niet zo geaccepteerd. Maar het was veel gemakkelijker door te voeren dan verwacht. Uiteraard alleen voor de mensen die op kantoor werken. Het heeft onze zienswijze op thuiswerken gewijzigd. We blijven dat denk ik ook doen als corona voorbij is, alleen zal er veel meer een combinatie gezocht worden. Dat zijn dan kleine positieve bijkomstigheden van de crisis. Het blijft natuurlijk een hele uitzonderlijke periode waarvan ik hoop dat we die nooit meer meemaken."

Actuariële functie

Het houderschap en de vervulling van de actuariële functie zijn belegd bij de certificerend actuaris, Willis Towers Watson. Deze invulling vereist geen extra (actuariële) deskundigheid in het bestuur. Bovendien staan de werkzaamheden van de certificerend actuaris en de (nieuwe) actuariële sleutelfunctie in relatie tot elkaar.

Het bestuur vraagt de actuariële functie een opinie te geven bij voorgenomen besluiten van beleidsmatige en actuariële aard. Zo beoordeelde de actuariële functie in 2020 onder andere: voorgenomen besluiten over het herstelplan, het beleid inzake gelijkwaardigheidstoets bij vrijstellingen, de grondslagen en het herverzekeringsbeleid.

De actuariële functie stelt na afloop van ieder kwartaal een rapportage op. Daarin is opgenomen:

- het oordeel naar aanleiding van de toetsing van het verloop en de eindstand van de technische voorzieningen en onderliggende basisgegevens;
- een beschrijving van de overige werkzaamheden die de actuariële functie dat kwartaal heeft verricht.

Eventuele aanbevelingen die de actuariële functie in de rapportage doet, worden door het bestuur besproken en, als hiertoe besloten, opgevolgd. Het bestuur geeft zijn reactie aan de actuariële functie.

De actuariële functie heeft in de tweede helft van 2020 een onderzoek uitgevoerd naar het proces rondom de datakwaliteit van de basisgegevens. Het gaat om de basisgegevens waarmee we de technische voorzieningen vaststellen. Het operationele proces rondom de basisgegevens is beoordeeld. De beoordeling richtte zich vooral op de opzet, inrichting en beheersing van de processen om tot betrouwbare (juiste en volledige) basisgegevens te komen. De conclusie van het onderzoek is dat er passende beheersingsmaatregelen aanwezig zijn om het risico op fouten te minimaliseren. De actuariële functie heeft wel een aantal aanbevelingen gedaan, die in 2021 hun opvolging krijgen. Deze gaan onder meer over de complexiteit van de pensioenregeling (en overgangsregelingen), onvindbare pensioengerechtigden (en niet opgevraagde pensioenen) en de aandacht van het bestuur voor datakwaliteit.

Ieder kwartaal vindt er telefonisch overleg plaats tussen de actuariële functie en het pensioenfonds om de actuariële functie te informeren over de laatste ontwikkelingen bij het pensioenfonds.

Interne auditfunctie

Het houderschap van de sleutelfunctie interne audit is extern belegd bij de heer Brouwer (4PP Audit); een onafhankelijk persoon die sinds 2019 betrokken is bij ons fonds. Ook wordt de vervulling van deze sleutelfunctie uitgevoerd door 4PP Audit. De interne auditfunctie beoordeelt in hoeverre het interne beheersingssysteem en andere onderdelen van het governancestelsel adequaat en doeltreffend zijn. Met het insourcen van de sleutelfunctiehouder interne audit, is de onafhankelijkheid en objectiviteit ten opzichte van het bestuur en de overige sleutelfuncties geborgd.

Na een aanloopperiode in 2019, die voornamelijk in het teken stond van de inrichting van de interne audit functie, is de interne auditfunctie eind 2019 aan de slag gegaan met de uitvoering van de met het bestuur afgestemde auditplan 2019-2021. De interne auditfunctie heeft in 2020 de volgende audits uitgevoerd:

- de opzet van het uitbestedingsproces inclusief het uitbestedingsbeleid;
- de monitoring van uitbestedingspartijen;
- de opzet van het IT-beleid;
- de opzet van de beheersing van de niet-financiële risico's;
- het handhavingproces verplichtstelling/werkingsfeer.

De interne auditfunctie hanteert de volgende omschrijving van de oordelen:

Goed: Geen belangrijke tekortkomingen, eventuele verbeteringen zijn ter overweging van het bestuur.

Voldoende: In het algemeen toereikend, maar maatregelen ter verbetering zijn gewenst.

Beperkt: Belangrijke tekortkomingen zijn gesignaleerd, verbeteringen zijn noodzakelijk.

Onvoldoende: Het behalen van de beheersingsdoelstellingen en/of de continuïteit wordt in ernstige mate geschaad, verbeteringen zijn zeer urgent.

De conclusie van de uitgevoerde audits leidde allemaal tot het oordeel 'voldoende' of 'goed'. De interne auditfunctie heeft een aantal bevindingen gerapporteerd en adviezen gegeven. Deze zijn vervolgens door het bestuur besproken en hebben de benodigde opvolging gekregen. Het bestuur heeft deadlines vastgesteld voor de opvolging van de aanbevelingen die uit de audits zijn voortgevloeid. De PUCC monitort de opvolging.

7.10 Contacten met de toezichthouders

De AFM houdt toezicht op de communicatie van pensioenuitvoerders. In 2020 ontving ons fonds een officieel informatieverzoek van de AFM. Ze vroeg uitgebreide informatie over de tweedepijlerpensioenen die ons fonds uitvoert. Dit ging over informatie over de pensioenregeling van ons fonds, maar ook over informatie op deelnemersniveau, zoals over de keuzes die deelnemers (kunnen) maken. De uitvraag van AFM ging over veel verschillende gegevens, zowel op hoofdniveau van de regeling als op individueel deelnemersniveau. Dat maakte de uitvraag erg omvangrijk en kostbaar. Daarom heeft ons fonds (samen met een aantal andere fondsen) gevraagd aan de AFM hoe zij de gegevens gebruikt voor toezicht. De AFM antwoordde dat ze de analyses uit de toezichtsrapportage gebruikt om op risicogestuurde wijze haar onderzoeken te prioriteren. Maar ook om deze onderzoeken vorm te geven en de effectiviteit ervan te verantwoorden. De AFM liet verder weten dat de datapunten die de meest waardevolle informatie opleveren nauwkeurig zijn geselecteerd. Hierover heeft de AFM overlegd met collega-toezichthouder DNB.

DNB is als toezichthouder belast met prudentieel toezicht. Dit toezicht richt zich op de financiële stevigheid van financiële ondernemingen en pensioenfondsen. Het doel van DNB is om bij te dragen aan de stabiliteit van de financiële sector. Ons fonds informeert DNB over alle wijzigingen in statuten, reglementen en in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). Uiterlijk 30 juni legt het fonds het jaarverslag en de daarbij behorende verslagstaten ter beoordeling aan DNB voor. Elke maand en elk kwartaal rapporteert ons fonds aan DNB over zijn financiële positie.

De thema's waarover ons fonds in 2020 op verzoek van DNB heeft gerapporteerd zijn:

- Niet-financiële risico's en integriteitsrisico (sectorbrede vragenlijst);
- informatie uitvraag over de lopende wereldwijde rentebenchmarkhervormingen (gezamenlijke uitvraag van de AFM en DNB)

In 2020 heeft DNB een zogeheten 'on-site' beleggingsonderzoek bij ons fonds uitgevoerd. Meer hierover leest u in hoofdstuk 5 Beleggingen.

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) houdt toezicht op de naleving van de privacywetgeving. Door of namens ons fonds zijn in 2020 5 datalekken aan deze toezichthouder gemeld. De datalekken waren niet zo groot dat zij door ons fonds als incident –een ernstig gevaar voor de integere en beheerste bedrijfsvoering– zijn benoemd.

In 2020 zijn aan ons fonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. De toezichthouders DNB en AFM hebben geen aanwijzingen aan ons fonds gegeven. Er is ook geen bewindvoerder aangesteld, en is de uitoefening van de bevoegdheden door de organen van ons fonds niet gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

7.11 Gevolgen coronacrisis

De coronacrisis als gevolg van de covid-19 pandemie heeft een ongekend grote impact gehad op de samenleving en daardoor ook op ons fonds. Het bestuur heeft de ontwikkelingen rond covid-19 nauwgezet gevolgd, zodat het waar nodig tijdig passende maatregelen kon nemen. De risico's en gevolgen van de coronacrisis zijn zowel financieel (sterk neergaande beurskoersen) als niet-financieel van aard (mogelijke verstoring operationele kritische processen en continuïteit bestuur / bestuurlijke besluitvorming). Over de financiële gevolgen voor ons fonds leest u meer in hoofdstuk 5 Beleggingen.

Gevolgen voor werkgevers, deelnemers en pensioengerechtigden

Ons fonds heeft de website zo ingericht dat actuele ontwikkelingen en maatregelen vanwege de coronacrisis goed zijn te vinden.

Bij het begin van de coronacrisis is bij de invoering van de eerste NOW-regeling een maand uitstel verleend voor de betaling van de premienota wanneer de werkgever daar een verzoek voor deed. De NOW-regeling werd namelijk snel ingevoerd als tegemoetkoming voor werkgevers die als gevolg van het coronavirus kampen met een substantieel omzetverlies. Maar het duurde even voordat werkgevers hiervoor van de overheid een voorschot ontvingen.

Daarnaast heeft ons fonds de mogelijkheid om een betalingsregeling te treffen verruimd. Deze verruiming blijft in principe bestaan zolang de coronacrisis duurt.

Het bestuur besloot bij het begin van de coronacrisis om het liquiditeitsbeleid tijdelijk aan te passen en buiten de beleggingsportefeuille een buffer aan te houden ter hoogte van twee maanden pensioenuitkeringen.

Voor onze deelnemers en pensioengerechtigden was de voornaamste boodschap dat de pensioenopbouw en de uitkering van pensioenbetalingen zonder problemen doorloopt.

Waarborgen continuïteit kritische processen

Onze belangrijkste uitbestedingspartijen AZL en MN konden de continuïteit van de kritische processen voor ons fonds garanderen. Zij konden laten zien dat zij voldoende maatregelen hadden getroffen om ervoor te zorgen dat de kritische bedrijfsprocessen doorlopen. Ook bij een totale lock-down (en kantoren niet meer betreden mogen worden) en/of wanneer meer dan 30% van het personeel uit komt te vallen vanwege ziekte. Ons fonds is steeds goed op de hoogte gesteld door de uitbestedingspartijen over de gevolgen van de richtlijnen van het RIVM en de maatregelen van de overheid.

Waarborgen continuïteit bestuurlijke besluitvorming

Het bestuur heeft aan het begin van de covid-19-pandemie een crisisteam ingesteld. Dit crisisteam bestaat uit het dagelijks bestuur en het bestuursbureau. Het crisisteam heeft het mandaat van het bestuur om de maatregelen te treffen die naar zijn inzicht vereist zijn. Het crisisteam legt hierover achteraf verantwoording af aan het bestuur. De leden van crisisteam hebben op de momenten wanneer dat nodig was dagelijks met elkaar contact gehad over relevante ontwikkelingen. Voor het crisisteam en bestuur is bovendien een vervangingsplan opgesteld. Dit gaat in werking als één of beide leden van het dagelijks bestuur door ziekte (of om een andere reden) onbereikbaar is/zijn, of niet kan deelnemen aan het crisisteam.

Ons fonds heeft de protocollen en richtlijnen van het RIVM en de overheid onverkort gevolgd. Hierdoor vonden de meeste vergaderingen in 2020 online plaats. Het bestuur en commissies, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan, konden daardoor de vergaderingen, zoals gepland, laten plaatsvinden en daarbij tot gedegen besprekingen en besluitvorming komen.

Het bestuur heeft een calamiteitenplan vastgesteld waarin de afspraken die verband houden met de coronacrisis zijn vastgelegd. Daarnaast heeft ons fonds een risicoanalyse pandemie ingericht.

Zoëlle Yusufi: 'Divers talent zorgt voor betere besluitvorming!'

In 2020 speelde 'diversiteit' een nadrukkelijke rol in het bestuur. Zoëlle Yusufi, trainee bestuurslid, legt uit waarom diversiteit zo belangrijk is voor een pensioenfonds.

Waarom is diversiteit in het bestuur zo belangrijk?

'Diversiteit zorgt ervoor dat alle deelnemers –voor wie je het als fonds allemaal doet– zich vertegenwoordigd voelen. En het zorgt voor meervoudig perspectief. Dat komt de besluitvorming ten goede. Daarnaast speelt er veel in de pensioensector. Niet in de laatste plaats het nieuwe pensioenstelsel. Het is belangrijker dan ooit om deelnemers te betrekken bij hun pensioen. Deelnemers zien het bestuur toch als een groep mensen die namens hen beslissingen neemt. Je wilt jezelf graag vertegenwoordigd zien.'

Hoezo kreeg diversiteit in 2020 meer aandacht?

'Vooropgesteld, Bpf MITT vond dit al een belangrijk thema. Maar het pensioenfondsbestuur wil graag een bijdrage leveren aan de sector. Enerzijds met meer diversiteit in het bestuur en anderzijds door *on the job* op te leiden. Daarom is er een opleidingsplaats gecreëerd. Er zijn zat jongeren met een enorme interesse en ambitie in de pensioensector. Heel gaaf dat Bpf MITT zo'n opleidingstraject heeft. Het zet de deur open voor een doelgroep die tegen een glazen plafond aanloopt. Zo levert het fonds een bijdrage aan diversiteit in de pensioensector. En ze onderstrepen het belang van diversiteit hiermee.'

Hoe draagt talent bij aan diversiteit?

'Voor het aantrekken van talent is diversiteit belangrijk. Het gaat om herkenning en erkenning. Als je werkt voor het maatschappelijk belang, en je wilt je inzetten voor de pensioensector, dan is diversiteit binnen een pensioenfondsbestuur onmisbaar. Daarnaast wil iedereen zich vertegenwoordigd voelen. Het is mooi als een bestuur een afspiegeling is van haar doelgroep. Bovendien vind ik dat dit niet alleen voor de pensioensector geldt maar ook breder. Divers talent zorgt voor een breedgedragen perspectief en een betere besluitvorming.'

Wat is jouw bijdrage als trainee?

'Er wordt vaak naar mijn mening gevraagd. Over alle ontwikkelingen die ter tafel komen denk ik mee. Liever noem ik mezelf dan ook actieve toehoorder. Onderdeel van het traineeship is de SPO governance opleiding. Zo draag ik met mijn expertise en kennis in de pensioensector, inhoudelijk bij aan zowel het bestuur als de pensioenuitvoeringscommissie.'

Moet diversiteit benadrukt blijven worden?

'Helaas nu nog wel! Ik lees veel over diversiteit in de sector, dus ik ken de problematiek om dit hoog op de agenda te krijgen. Heel goed dat Bpf MITT zegt, ja we gaan hierin investeren. Het traineeship is voor een jaar. Het bestuur evalueert jaarlijks hoe ze een bijdrage kunnen blijven leveren aan het bevorderen van diversiteit. Dit kan natuurlijk op verschillende manieren, waarbij opleiden natuurlijk een directe verzilvering oplevert aan de sector.'

8. Integraal Risicomanagement

8.1 Risicomanagement binnen Bpf MITT

Bij ons fonds is risicomanagement een belangrijk onderdeel van de besluitvorming en uitvoering. Het draagt bij aan het behalen van de doelstellingen van het fonds en aan de beheerste en integere bedrijfsvoering. Het doel van het integraal risicomanagement (hierna: IRM) zoals ons fonds dit definieert, is om risico's tijdig te herkennen en integraal te beheersen. Zo helpt IRM ons fonds om de strategische doelstellingen te behalen. Het IRM van Bpf MITT is gebaseerd op de volgende vier bouwstenen:

1. Risico Governance: de verankering van het risicoraamwerk binnen de governance van het fonds.
2. Risico Strategie: het startpunt voor het IRM-beleidskader.
3. Risico Processen: het overzetten van strategie naar de operationele uitvoering van het risicomanagement door ons fonds.
4. Risico Cultuur : het 'in de genen hebben' van risicomanagement in de gehele procesketen.

In het beleidsdocument integraal risicomanagement (hierna: het IRM-beleid) worden deze onderdelen tot in detail uitgewerkt.

Risicohouding

De risicohouding van het bestuur is een reflectie van de individuele risicohouding van de bestuurders. Het vormt de basis voor de bepaling van de risicobereidheid en risico indicatoren van het fonds. De risicohouding wordt vastgelegd in het IRM-beleid. Het fonds stelt de risicohouding van het bestuur jaarlijks vast, of wanneer dat nodig is bij een wijziging van missie, visie en/of strategie. Deze is voor het laatst vastgesteld in december 2019. Daarbij hanteert het bestuur een 5-punts-schaal . Het fonds hanteert, naast een algehele risicohouding voor het bestuur, vier domeinen waarvoor de risicohouding wordt vastgesteld, namelijk: Besturing, Reputatie, Product & Uitvoering en Kapitaalmanagement.

Algehele risicohouding van het bestuur: Kritisch (2). Het bestuur bestuurt vanuit een gezonde inhoudelijke discussie.

Besturing: Kritisch (2). Vanuit het perspectief van gedragen besluitvorming zijn wij eerder kritisch dan opportuun. Vanuit gedragenheid, veilige sfeer voor dialoog en open houding heeft het bestuur bereidheid om meer risico te nemen. Naar buiten toe blijven wij het bestuursbesluit verdedigen en stellen wij zaken niet mooier voor dan ze zijn.

Reputatie: Kritisch (2). We realiseren ons dat we op ons imago niet altijd directe invloed hebben. We hechten echter waarde aan een gedegen identiteit en integriteit.

Product & Uitvoering: Kritisch (2). We streven naar een foutloze uitvoering van de regeling en willen ieder risico in uitbestedingsprocessen vermijden, maar realiseren ons dat dit vanuit het kosten oogpunt niet mogelijk is. Met betrekking tot innovatie is de risicohouding van het bestuur gebalanceerd op de belendende processen en kritisch op de kritische processen.

Kapitaalmanagement: Gebalanceerd (3). Op basis van onze doelstellingen, om rendement voor onze deelnemers te realiseren en omdat onze invulling van randvoorwaarden dit mogelijk maakt, accepteren wij (beleggings-)risico's vanuit een risicozoekende voorkeur, maar vinden wij een puur opportune risicohouding te ver gaan.

Belangrijkste risico's

In het laatste kwartaal van 2020 heeft Bpf MITT een Risico Self Assessment (RSA) uitgevoerd. Hierbij zijn de voornaamste risico's en onzekerheden waarmee het fonds wordt geconfronteerd door het bestuur ingeschat. Dat is gedaan op basis van: kans en impact (op onze 5-punts risicowaarderingsschalen), bijbehorende beheersmaatregelen en de risicobereidheid van ons fonds.

In onderstaande tabel staan de belangrijkste vier risico's met de hoogste score uit de risicoanalyse van Bpf MITT.

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregelen	Risicohouding	Risico binnen risicohouding	Restrisico acceptabel
Renterisico	Het risico dat rentefluctuaties –als gevolg van ontoereikende afstemming tussen rentegevoelige activa en passiva op het gebied van rentelooptijden en rentevoet– leiden tot ongewenste effecten op balans en resultaat.	1. Uitwerken van beleid in fondsdokumentatie. 2. Monitoring door fiduciair manager. 3. Bijsturing door fiduciair manager. 4. Bpf MITT wordt geïnformeerd bij overschrijding. 5. Spreiding van het risico over looptijdsegmenten. 6. Monitoring en bespreking van het renterisico vindt plaats in de Beleggingscommissie, samen met MN en de beleggingsadviseur. 7. Verantwoording over de beheersing van het renterisico wordt per kwartaal aan het Bestuur afgelegd in de risicorapportage.	Gebalanceerd (geel)	Nee	Ja, geaccepteerd
Prijs volatiliteit	Het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten binnen de beleggingsportefeuille, hetgeen een negatieve invloed kan hebben op de dekkingsgraad van Bpf MITT.	1. Uitwerking beleid in Strategisch beleggingsbeleid en Beleggingsplan. 2. De fiduciair manager voert bij investeringsvoorstellen een liquiditeitstoets uit. 3. De fiduciair manager monitort de hoogte van het balansrisico. 4. Monitoring en bespreking van het marktrisico vindt plaats in de Beleggingscommissie, samen met MN en de beleggingsadviseur. 5. Verantwoording over de beheersing van het renterisico wordt per kwartaal aan het Bestuur afgelegd in de risicorapportage.	Gebalanceerd (geel)	Ja	Ja, geaccepteerd

Risico	Omschrijving	Beheersmaatregelen	Risicohouding	Risico binnen risicohouding	Restrisico acceptabel
Houdbaarheid verplichtstelling & representativiteit	Het risico dat de verplichtstelling niet langer houdbaar is door externe ontwikkelingen in de bedrijfstak en/of wet en regelgeving.	1. Jaarlijks heeft het bestuur van Bpf MITT overleg met sociale partners over ontwikkelingen in de bedrijfstak. 2. Doorlopende monitoring ontwikkelingen (MITT - en aanpalende) bedrijfstakken met sectoranalyses en -rapportages. 3. Doorlopende monitoring ontwikkelingen (verplichtstelling en pensioenfondsen) aanpalende bedrijfstakken. 4. Twee maal per jaar bespreekt het bestuur het onderwerp 'sectorale ontwikkelingen' in de bestuursvergadering. 5. Diversificatie in klantenbasis maakt deel uit van de strategie 6. Bpf MITT werkt met een meerjarenbeleidsplan.	Kritisch (licht groen)	Nee	Ja, beheersen
Klimaat (Environ-ment)	Het (financiële) risico voor Bpf MITT dat vanuit klimaatveranderingen op de waarde van de beleggingsportefeuille ontstaat.	1. ESG beleid vanuit investment beliefs. 2. ESG impact analyse/scenario's op huidige portefeuille. 3. Actief ESG beleid voeren door in gesprek te gaan met de bedrijven uit de aandelenportefeuille. 4. Bpf MITT houdt bij de ontwikkeling van nieuw/toekomstig beleggingsbeleid rekening met klimaatverandering.	Gebalanceerd (geel)	Ja	Ja, geaccepteerd

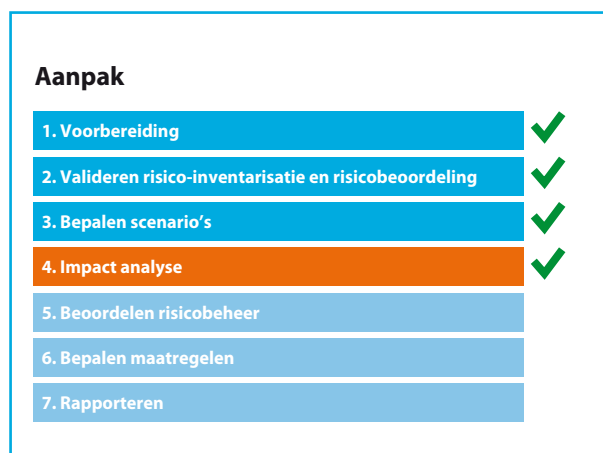
Tabel 1: grootste risico's voor Bpf MITT

Onderstaande aanvullende acties zijn naar aanleiding van de RSA genomen, om de beheersing van bovenstaande risico's nog verder uit te werken:

1. Het actueel en leesbaar houden van de verplichtstelling(en) en de beschrijving van de werkingssfeer.
2. Representativiteit verbeteren door afstemming aangesloten werkgevers bij het fonds en sociale partners met elkaar te vergelijken (bevorderen ledenwerving).

Speerpunten 2020

In 2020 heeft BPF MITT verschillende stappen gezet om het IRM naar een hoger niveau te brengen. Het doel van het IRM zoals ons fonds dit definieert, is om risico's tijdig te herkennen en integraal te beheersen. Zo helpt het IRM het fonds om de strategische doelstellingen te behalen. Het IRM-beleid is vastgelegd in het beleidsdocument integraal risicomanagement. Het IRM-beleid is bedoeld voor alle categorieën van risico's. Maar ook voor de hele strategische en operationele bedrijfsvoering van het fonds. Als delen van de bedrijfsvoering zijn uitbesteed aan derden, dan waarborgt het bestuur, en ziet daarop toe, dat deze derden het beleid naleven. Van het beleid kan alleen na overleg met de sleutelfunctiehouder risicobeheer en met goedkeuring van bestuur worden afgeweken. Deze afwijking wordt beargumenteerd en schriftelijk vastgelegd.

Hieronder zijn de belangrijkste stappen opgenomen die in 2020 door BPF MITT zijn gezet en die bijdragen aan verdere uitwerking van het integraal risicomanagement:

1. Herijking missie, visie en strategie BPF MITT en strategische doelstellingen;
2. Inrichting sleutelfuncties IORP 2;
3. Uitvoeren Eigen Risicobeoordeling (ERB);
4. Herijking beleidsdocument integraal risicomanagement.

In het vervolg van dit hoofdstuk worden deze onderwerpen verder toegelicht.

Figuur 1: plan van aanpak Eigen Risicobeoordeling Bpf MITT

Herijking missie, visie en strategie BPF MITT en strategische doelstellingen

De strategische doelstellingen vormen het startpunt voor het IRM-beleidskader. De strategische doelstellingen worden afgeleid van de missie en de visie van het fonds. In het tweede kwartaal van 2020 heeft Bpf MITT de missie, visie en strategie herijkt. De missie, visie en strategie van Bpf MITT zijn opgenomen in hoofdstuk 1 van dit jaarverslag. Naar aanleiding van de herziening van de missie, visie en strategie van MITT zijn er 4 robuuste opties, ofwel strategische doelstellingen geformuleerd. Voor deze 4 doelstellingen zijn ook risico's, indicatoren en kritische grenzen opgesteld door Bpf MITT.

Inrichting sleutelfuncties IORP 2

Bpf MITT heeft in 2020 verdere stappen gezet om de verschillende sleutelfuncties onder Institutions for Occupational Retirement Provision 2 (hierna: IORP 2) verder uit te werken. De risicobeheerfunctie wordt ingevuld door de houder (een bestuurslid ¹⁾) en de vervuller (extern belegd). In het derde kwartaal van 2020 is er na een offerteprocedure een nieuwe vervuller aangesteld om de sleutelfunctiehouder risicobeheer te ondersteunen. Gezamenlijk vormen de sleutelfunctiehouder en de vervuller de sleutelfunctie risicobeheer. Hieronder staan de verantwoordelijkheden van de sleutelfunctie risicobeheer:

- (gevraagd en ongevraagd) Adviseren over de inrichting van het integraal risicomanagementraamwerk en beheer van het risicomanagement beleid.
- Monitoring of bij uitvoering van de bestuurlijke en primaire processen het risicomanagementraamwerk wordt gevolgd.
- Risico opinie opstellen bij beleidsvoorstellen. De risico-opinie bevat minimaal:
  - Conclusie.
  - Toets op consistentie met beleidsdocumentatie, beleidskaders en risicobereidheid.
  - Toets op volledigheid van het voorstel.
  - Identificatie, inschatting en rapportage over risico's en beheersmaatregelen.
  - Impact op overall risicoprofiel en relatie met andere risico's.

¹⁾ In 2021 wordt de sleutelfunctiehouder Risicobeheer middels insourcing gerealiseerd.

- Input leveren vanuit de tweede lijn en invulling geven sleutelfunctie risicobeheer bij de risicorapportage.
- Advies geven over de beheersing van risico's.
- Opstellen jaarplan Risicobeheer.
- Ondersteunen eigen risicobeoordeling (ERB).

Eigen Risicobeoordeling

Pensioenfondsen zijn verplicht om minimaal elke drie jaar of bij elke strategische wijziging een Eigen Risicobeoordeling (ERB) uit te voeren. Dit moet volgens de IORP 2 wet- en regelgeving. De eigenrisicobeoordeling is een instrument om inzicht te krijgen in de samenhang tussen: de strategie, de materiële risico's die het pensioenfonds kunnen bedreigen, de mogelijke gevolgen hiervan voor de financiële positie, en de pensioenen van de deelnemers. Bpf MITT is in het vierde kwartaal van 2020 gestart met het uitvoeren van de Eigen Risicobeoordeling, waarbij onderstaande stappen zijn doorlopen:

In juni 2020 zijn de strategische risico's besproken. In de bestuursvergadering van 15 oktober 2020 is het plan van aanpak voor het uitvoeren van de ERB behandeld en goedgekeurd. In het verlengde daarvan is ook de met de ERB te beantwoorden centrale vraag vastgesteld. De Risico Self Assessment (voor de operationele risico's) is uitgevoerd en 2 december 2020 behandeld in het Bestuur. Eind december 2020 zijn de impactanalyse van de verschillende scenario's besproken en hiermee zijn de eerste 4 stappen van de ERB eind 2020 beëindigd. De ERB van Bpf MITT zal in het eerste kwartaal 2021 worden gefinaliseerd.

Beleidsdocument integraal risicomanagement

In het vierde kwartaal van 2020 heeft Bpf MITT het gehele beleidsdocument integraal risicomanagement herzien (zowel qua structuur als qua inhoud). Hierbij zijn alle onderdelen die hierboven zijn genoemd verwerkt. Daarnaast zijn er nog andere aanpassingen gemaakt. Denk daarbij aan de specifieke scheiding tussen strategisch en operationele risico's herstructureren, het afstemmen van een nieuwe risicorapportage met de risicobeheerfunctie en het invoeren van risico-opinies. Ook is er een plan van aanpak gemaakt voor een risk control matrix. Deze onderdelen zullen in 2021 verder worden uitgewerkt.

8.2 Operationeel risicomanagement

Ons fonds heeft alle operationele activiteiten uitbesteed. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de beheersing van de operationele risico's in de uitvoering. De beleggingscommissie (BC) is verantwoordelijk voor de identificatie, monitoring en (advisering over) de beheersing van de financiële beleggingsrisico's. De verantwoordelijkheid voor de identificatie, monitoring en (advisering over) de beheersing van de niet-financiële beleggingsrisico's ligt bij de pensioenuitvoerings- en communicatiecommissie (PUCC).

Financiële risico's

De kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkelingen in 2020 over deze risico's beschrijven en behandelen we in de risicoparagraaf in de jaarrekening. We gaan vooral in op de ontwikkelingen op de financiële markten ten aanzien van het solvabiliteitsrisico, renterisico, aandelen- en vastgoedrisico, valutarisico, grondstoffenrisico, kredietrisico, concentratierisico, liquiditeitsrisico en actief beheer risico. Daarnaast gaan we in op het verzekeringstechnisch risico.

De financiële positie van ons fonds is onder meer afhankelijk van de beleggingsresultaten. Het bestuur kan hierop slechts beperkt invloed uitoefenen. Wel kan het bestuur de uitvoeringskosten beheersen en op die manier bijdragen aan zo acceptabel mogelijke pensioenkosten, als onderdeel van de arbeidskosten. Elders in dit jaarverslag leest u meer over de uitvoeringskosten.

Niet-financiële risico's

Bij niet-financiële risico's gaat het over: het omgevingsrisico, bedrijfstakrisico, communicatierisico, operationeel risico, uitbestedingsrisico, IT-risico, juridisch risico, ESG risico en het integriteitsrisico. Het bestuur heeft beheersmaatregelen voor de niet-financiële risico's geformuleerd die worden toegepast en gemonitord. Deze bestaan onder meer uit: het periodiek evalueren en updaten van fondsdocumenten, het beleid, de procedures en het beoordelen van rapportages van uitbestedingspartijen. Ook adviseert het bestuur over eventuele aanvullende maatregelen. In 2020 waren er bij de beheersing van de niet-financiële risico's de volgende bijzonderheden:

Omgevingsrisico

Het bestuur heeft in 2020 geanalyseerd hoeveel invloed de toenemende toezichtseisen en politieke besluitvorming hebben op de doelstellingen van het fonds. Maar ook hoeveel invloed lobbytrajecten met bijvoorbeeld de Pensioenfederatie hierop hebben.

Bedrijfstakrisico

Ontwikkelingen in de bedrijfstak of de manier waarop de verplichtstelling van pensioenfondsen zich ontwikkelt, kunnen van invloed zijn op de continuïteit van het fonds. Daarom is het noodzakelijk dat het bestuur deze ontwikkelingen structureel monitort.

Communicatierisico

Informatie over het communicatiebeleid en de communicatiemiddelen van ons fonds is elders in dit bestuursverslag opgenomen.

Operationeel risico

Het bestuur stelt hoge eisen aan de interne organisatie én aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn. Daarom evalueert het bestuur zichzelf en de uitbestedingspartijen ieder jaar. De uitvoering en de beheersing van de operationele risico's worden onder meer gemonitord door de beoordeling van SLA- en risicorapportages en ISAE 3402-rapporten. Daarnaast vinden periodiek gesprekken plaats met de uitbestedingspartijen.

Uitbestedingsrisico

Het bestuur vindt dat de uitbesteding van de werkzaamheden garant staat voor een betere uitvoering van de pensioenregeling(en) dan wanneer deze uitvoering in eigen beheer zou plaatsvinden. Het bestuur heeft een uitbestedingsbeleid. Hierover leest u meer elders in dit bestuursverslag.

IT- en cyber security-risico

In 2020 is het IT-beleid verder aangescherpt. Aanleiding was onder meer de in 2019 uitgevoerde hernieuwde IT-risico-analyse en de verdere implementatie van het IT-beleid. In dat kader heeft bovendien een toetsing van het IT-beleid bij de uitbestedingspartijen van ons fonds plaatsgevonden. Deze toetsing is beëindigd in 2020 en heeft geleid tot bevindingen en een aantal vervolgacties. Zo heeft ons fonds nog onvoldoende inzicht in de ontwikkelingen en voortgang van het IT-beleid van MN, en in de projecten rond informatiebeveiliging en IT-strategie.

In 2020 heeft ons fonds gesprekken gevoerd met de uitbestedingspartijen. Dit vond plaats om ervoor te zorgen dat hun IT-beleid minimaal voldoet aan de eisen volgens het IT-beleid van Bpf MITT.

Juridisch risico

Ten minste jaarlijks kijken we of fondsdocumenten geactualiseerd moeten worden. Ons fonds monitort de overeenkomsten met derden met een contractenregister.

Integriteitsrisico

Het bestuur heeft eind 2019 de Systematische Integriteits Risico Analyse (SIRA) geactualiseerd. De resultaten daarvan zijn begin 2020 tijdens een studiedag gedeeld met het VO en de raad van toezicht. In deze studiedag is gezamenlijk met het VO en de raad van toezicht stilgestaan bij de thema's awareness en belangenverstrengeling. Compliance-meldingen zijn een vast onderwerp op de bestuursagenda.

ESG risico

Vanuit de IORP II-richtlijn moet het fonds ESG risico's expliciet betrekken bij besluitvorming over beleggingen. Te denken valt aan de impact op arbeids- en mensenrechten, duurzaamheid en klimaateffecten.

Financieel crisisplan en calamiteitenplan

Ons fonds heeft een financieel crisisplan. Doel van een crisisplan is dat het bestuur vooraf beschrijft welke crisismaatregelen beschikbaar zijn, wat de impact van deze maatregelen is, welke procedures doorlopen moeten worden en hoe wordt gecommuniceerd. Het bestuur kan daarmee slagvaardig opereren wanneer een crisissituatie daadwerkelijk optreedt. Het crisisplan is opgenomen in de ABTN. Daarnaast is er een calamiteitenplan opgesteld naar aanleiding van de Covid-19 pandemie in 2020.

9. Vooruitblik komend boekjaar en visie nabije toekomst

Coronacrisis

Het bestuur blijft de ontwikkelingen rond covid-19 ook in 2021 nauwgezet volgen, om waar nodig, tijdig passende maatregelen te kunnen nemen.

Financiële positie van ons fonds

De financiële situatie is na 31 december 2020 verbeterd. Zowel de actuele dekkingsgraad als onze beleidsdekkingsgraad zijn gestegen. Dit komt doordat de marktrenten zijn gestegen en doordat beleggingen meer waard werden.

Stapsgewijze invoering UFR-methode

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van DNB per 31 december 2020 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. DNB heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur de komende jaren in vier stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Samen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan, wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft.

Vooruitblik 2021 beleggingen van ons fonds

De vooruitblik voor de beleggingen leest u in paragraaf 5.1.2.

Nieuwe pensioenstelsel

Op 12 juni 2020 hebben het kabinet, de werkgevers en de vakbonden een akkoord bereikt over de uitwerking van het nieuwe pensioenstelsel. De verwachting is dat de nieuwe wetgeving per 1 januari 2023 in gaat en dat alle pensioenregelingen in Nederland uiterlijk op 1 januari 2027 moeten zijn omgezet naar het nieuwe pensioenstelsel. Deze omzetting leidt tot veel keuzes en besluiten van cao-partijen en pensioenuitvoerders. Voor pensioenfondsen raakt deze omzetting zowel het strategische beleid als de uitvoering in brede zin. Dit geldt ook voor ons fonds. Naast de transitie moet de dagelijkse gang van zaken ('going concern') niet uit het oog worden verloren. Om te waarborgen dat dit effectief en efficiënt verloopt, stellen ons fonds, de sociale partners MITT en de sociale partners Textielverzorging in de loop van 2021 gezamenlijk een onafhankelijk projectmanager aan die het traject gaat begeleiden. Het project gaat van start in juni 2021. Partijen willen op tijd klaar zijn en zorgen voor een soepele overgang naar de nieuwe regeling.

Datakwaliteit

Ons fonds legt steeds meer nadruk op de kwaliteit van (deelnemer)gegevens. Dit krijgt in 2021 concreet handen en voeten door het opstellen van een datakwaliteitsbeleid. Dit beleid heeft als doel de kaders, uitgangspunten en randvoorwaarden te stellen voor de beheersing van de datakwaliteit. Het doel is dat ons fonds permanent beschikt over aantoonbaar geschikte, accurate en volledige data die voldoen aan de intern en extern gestelde normen.

Vastgesteld te Zeist, 23 juni 2021.

Het bestuur

dhr. G.A.J. Lamers
voorzitter

dhr. J.J.C. Jochems

dhr. J. Hasselman

dhr. M. Mulder

dhr. H.J. Wuijten

mw. I.M. van Eekelen

dhr. W.B.E. Rutgers

dhr. N. Mol
(secretaris)

Raad van Toezicht

Verslag Raad van Toezicht

De raad van toezicht (RvT) heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De RvT is, daarnaast, tenminste belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De RvT vervult zijn toezichtstaak zodanig dat die bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het pensioenfonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering door het pensioenfonds.

In 2020 is de gehele wereld, inclusief Nederland, getroffen door de Covid-pandemie. De gevolgen voor de financiële markten en pensioenfondsen, waaronder Bpf MITT, zijn groot. Het crisisplan en het crisisteam zijn geactiveerd. Ook zijn diverse besluiten genomen, waaronder handhaving van het bestaande beleggingsbeleid, toename van de aan te houden liquiditeiten en coulançe-maatregelen ten aanzien van de premiebetaling. De achterstanden in premiebetaling zijn in 2020 opgelopen. De financiële markten hebben zich inmiddels grotendeels hersteld. Helaas is echter eind 2020 de financiële positie van het fonds, mede als gevolg van de lage rente, zorgwekkend.

Governance & Organisatie

Het paritaire bestuursmodel geniet de voorkeur van het bestuur. In de praktijk blijkt het huidige bestuursmodel op een aantal punten, zoals de werkdruk, te knellen. Het belegd vermogen van het fonds is in het verslagjaar gestegen van €3,9 miljard naar €4,2 miljard. Het overschrijden van de €4 miljardgrens kan er toe leiden dat het fonds onder een ander, zwaarder, toezichtsregime van De Nederlandsche Bank (DNB) zal komen te staan. Aan de andere kant heeft DNB recent zijn eigen toezichtskader herzien. Hierdoor zijn voor Bpf MITT andere en niet perse strengere toezichtskaders van toepassing geworden. De aanbeveling van de RvT is om zoveel mogelijk op dit nieuwe regime te anticiperen. Deze ontwikkeling is aanleiding om het huidige model en de opzet en werking daarvan te evalueren. Ook de indeling in commissies dient daar onderdeel van te zijn. Dit betekent niet per definitie dat afscheid genomen zou moeten worden van het paritaire model. Het herzien van onderliggende werkwijzen en/of het verstrekken van mandaten aan de uitvoerder en/of uitbestedingspartijen zouden wellicht een oplossing kunnen zijn. Daarnaast is de bezetting van de fondsorganen nog onvoldoende divers. Dit behoeft blijvend aandacht van het bestuur.

Missie, visie en strategie

In 2019 heeft het bestuur een strategietraject ingezet dat in 2020 heeft geresulteerd in een viertal strategische opties. In het najaar van 2020 zijn drie van de opties vertaald in concrete acties. De RvT vindt de betrokkenheid van de PUCC (pensioenuitvoerings- en communicatiecommissie) hierbij positief, omdat zo de communicatiedeskundigheid binnen het bestuur en de uitvoeringsorganisatie efficiënt wordt ingezet. Het overzicht en samenhang tussen de diverse uit te voeren stappen zou echter nog beter vastgelegd kunnen worden. Van belang is voorts de samenloop van de strategische opties met de implementatie van de Wet Toekomst Pensioen. Mede daarom is het van belang deze beide trajecten geïntegreerd te benaderen en ook de sociale partners bij beide trajecten te betrekken.

Financieel beleid

Voor het bestuur van ieder pensioenfonds is het financieel beleid een cruciaal aandachtsgebied. In het verslagjaar heeft het bestuur hier volop aandacht aan gegeven.

Dit heeft echter niet kunnen voorkomen dat de dekkingsgraad voor het vierde achtereenvolgende jaar is gedaald.

Op 31 december 2020 was de dekkingsgraad met 93,3 % (2019: 99,7%) voor het zesde achtereenvolgende meetmoment lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Als gevolg hiervan was er een serieuze kortingsdreiging. Omdat de regels voor het verlagen van pensioen zijn versoepeld, leidde het niet tot een verplichte verlaging van de pensioenen in 2021. De RvT kan zich vinden in het bestuursbesluit om zowel de mogelijkheid van een hersteltermijn van 12 jaar (in plaats van 10 jaar) bij een dekkingsgraad van minimaal 90%, als wel de mogelijkheid om de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten niet te verlagen bij een dekkingsgraad van minimaal 90% te gebruiken.

De premiedekkingsgraad van het fonds bevindt zich nog steeds ruim onder 100% (1-1-2020: 72,3%). Dit betekent dat de ontvangen premie substantieel te laag is om de nieuwe pensioenopbouw te kunnen inkopen.

In het jaarverslag over 2019 deed de raad de aanbeveling om in 2020 met cao-partijen tot passende afspraken te komen over een nieuw premiebeleid. Het stemt de RvT positief te constateren dat de, soms moeizame, gesprekken tussen bestuur en sociale partners over dit onderwerp uiteindelijk succesvol en evenwichtig zijn verlopen. De uitkomst hiervan (in 2021 een verhoging van de premie en een verlaging van het opbouwpercentage) leidt echter wel tot een kwalitatief mindere en minder aantrekkelijke pensioenregeling. De raad beveelt aan om met cao-partijen ook voor het premiebeleid in de jaren ná 2021 tot passende afspraken te komen.

AO-IC

De opzet, het bestaan en de werking van een gedegen administratieve organisatie (AO) en een adequate interne controle (IC) is van groot belang voor pensioenfondsen. Dit belang is des te groter indien veel processen en activiteiten zijn uitbesteed, zoals bij Bpf MITT het geval is. De sleutelfunctie interne audit speelt een belangrijke rol in de AO-IC.

De RvT heeft in het verslagjaar overleg gevoerd met de betreffende sleutelfunctiehouder, waarbij hij de door hem uitgevoerde audits en zijn bevindingen heeft toegelicht. Door de lockdown en het gedwongen thuiswerken als gevolg van de pandemie, stonden in 2020 de uitbestedingspartijen nog meer op afstand dan dit onder normale omstandigheden het geval zou zijn geweest. De raad heeft, vanuit het overleg met de sleutelfunctiehouder, het vertrouwen dat dit geen negatieve impact op de kwaliteit van de AO-IC van het fonds heeft gehad. Hiernaast is de RvT positief over de samenwerking tussen de sleutelfuncties interne audit en risicobeheer. De raad volgt de opvolging door het bestuur van de bevindingen en adviezen van de sleutelfunctiehouder interne audit met belangstelling.

Integraal risicomanagement (IRM)

Het risicomanagement heeft ook in het jaar 2020 volop de aandacht van het bestuur gekregen. De raad heeft eerder aangegeven dat de inzichtelijkheid in het risicomanagement te beperkt was. Daarnaast heeft de RvT aandacht gevraagd voor de mogelijke schijn van belangenverstrengeling, omdat zowel de functie vervuller van de sleutelfunctie risicobeheer als de adviseur van de beleggingscommissie medewerkers zijn van dezelfde externe organisatie.

Het bestuur heeft medio 2020 een nieuwe sleutelfunctie vervuller risicobeheer geselecteerd. Hiermee is de schijn van belangenverstrengeling opgelost.

De raad is positief over het besluit van het bestuur om het risicomanagement nu grondig en doortastend aan te pakken en op te zetten. In 2020 heeft het bestuur het IRM-beleid 2020-2021 vastgesteld en is er een jaarplan voor 2021 opgesteld. Eind 2020 heeft het bestuur ook een Risico Self Assessment van de 1ste-lijn-commissies doorlopen. Om de ontwikkelingen op het risicobeheer goed te kunnen volgen heeft de raad van tijd tot tijd een gesprek met de bestuurder met het aandachtsgebied risicobeheer. Het ontbreekt de raad nog wel aan gedegen risicomanagementrapportages. De raad gaat ervan uit dat dit met de invulling van de functies van houder en vervuller risicobeheer op korte termijn zal zijn opgelost en zal dit blijven volgen.

Vermogensbeheer & Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB)

Het on-site onderzoek van DNB naar beleggingen en risicobeheer is medio 2020 afgerond. De belangrijkste bevindingen betreffen de beperkte onderbouwing van het rente-afdekkingsbeleid en de onvoldoende uitwerking en monitoring van elementen van het actieve beleid. Ten aanzien van het rentebeleid heeft de RvT met het bestuur besproken dat een rentevisie van het bestuur gewenst is indien het renterisico niet volledig wordt afgedekt. Hierbij heeft de RvT de aanbeveling gedaan om de onderbouwing van het rente-afdekkingsbeleid te combineren met de bestuursvisie op de rente.

Begin 2020 heeft het bestuur een studiedag met het VO en de RvT georganiseerd. Tijdens deze studiedag is uitgebreid stil gestaan bij het maatschappelijk verantwoord beleggen en bij de daaraan gerelateerde investeringen in SDG's (sustainable development goals). De raad heeft geconstateerd dat de beleggingscommissie van mening is dat maatschappelijk verantwoord beleggen niet ten koste hoeft te gaan van het rendement en dat het ook niet per definitie leidt tot een hoger risico. Het is volgens de commissie zelfs denkbaar dat het op de langere termijn juist een betere rendement/risico-verhouding geeft. Indien het bestuur zich in deze stelling kan vinden, dan beveelt de RvT aan om de investment beliefs op dit gebied aan te passen. Eveneens doet de raad de aanbeveling te overwegen de missie van het fonds op dit gebied te herijken.

Naleving Code Pensioenfondsen

Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de Code Pensioenfondsen. Daarbij wordt aangegeven dat het fonds uitsluitend op het punt van de diversiteit niet voldoet aan de Code. De RvT kan zich daarin vinden, maar geeft wel aan dat er ten aanzien van een enkel punt verdere verdieping mogelijk is, zoals de zelfevaluatie. Tevens merkt de raad op dat in 2020 de aanpassing van het beloningsbeleid niet is gerealiseerd.

Communicatie

Het fonds besteedt veel tijd en energie aan communicatie met belanghebbenden. Het bereiken van deelnemers is (terecht) een belangrijk aandachtspunt. Er worden door het fonds diverse middelen ingezet om de deelnemers te bereiken. Het fonds werkt planmatig met thema's en een jaarplanning. Ook de rol van werkgevers wordt daarbij niet vergeten. Het juiste moment en de wijze waarop deelnemers te informeren over een mogelijke kortingsdreiging is veelvuldig besproken binnen het bestuur. De diverse voors en tegens zijn steeds afgewogen. De RvT vindt het wel van belang dat de communicatie-instrumenten periodiek op hun effectiviteit geëvalueerd worden.

Handhaving & verplichtstelling

Bpf MITT is een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds. Dit betekent dat de naleving daarvan gehandhaafd dient te worden om het "geen premie wel recht"-risico te mitigeren. Daarnaast zal onvoldoende naleving het draagvlak onder werkgevers ondergraven. Bpf MITT heeft een actief handhavingsbeleid en gaat in gesprek met fondsen waar een mogelijke overlap van de verplichtstellingen aan de orde is. De RvT steunt het beleid van het fonds. De raad vindt het ook van belang om sociale partners in deze op hun verantwoordelijkheid te wijzen. Zij zijn immers de partijen die de verplichtstelling aanvragen.

Tot slot

Met dit verslag rapporteert de RvT aan het bestuur en legt de raad verantwoording af aan het VO. De RvT heeft kennisgenomen van het bestuursverslag, inclusief de jaarrekening over 2020, en heeft op 23 juni 2021 goedkeuring verleend aan het besluit tot vaststelling door het bestuur van de jaarrekening en het bestuursverslag 2020.

De Raad van Toezicht:

Christiaan Tromp (voorzitter), Antoinetta Eikenboom en Ansfried Snijders

Reactie van bestuur

Het bestuur constateert dat de Raad van Toezicht (RvT) in algemene zin een positief oordeel heeft over het gevoerde beleid en het handelen van het bestuur in 2020. Het bestuur herkent zich in overwegende mate in de aanbevelingen van de RvT en zal de komende periode concreet invulling geven aan de opvolging hiervan. Het bestuur blijft daarbij graag constructief in gesprek met de RvT om zo te komen tot een verdere optimalisatie van het beleid in het belang van de belanghebbenden bij het fonds.

Verantwoordingsorgaan

Verslag verantwoordingsorgaan

De voornaamste taak van het verantwoordingsorgaan (VO) is een oordeel geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst. Het VO baseert zijn oordeel op het jaarverslag, de bevindingen van de Raad van Toezicht (RvT) en overige informatie. De taken en bevoegdheden zijn omschreven in het reglement voor het VO.

Aan de hand van het bestuursverslag, de jaarrekening en de bevindingen van de RvT is het VO van oordeel dat het bestuur haar taken in 2020 naar behoren heeft uitgevoerd.

Adviezen VO

Naast het geven van een oordeel, heeft het VO ook een adviestaak. Het VO is in 2020 in de gelegenheid gesteld een advies uit te brengen over:

- Het beloningsbeleid
- De premie over 2021
- De profielschets lid Raad van Toezicht
- Het reglement van de Raad van Toezicht

Het VO heeft over alle onderwerpen een positief advies gegeven, waarbij met betrekking tot het beloningsbeleid met het advies een aantal opmerkingen is meegegeven aan het bestuur.

Voordracht nieuw lid RvT

Vanwege het aftreden van de heer P.J.C. van Eekelen als lid van de RvT per 1 juli 2020, heeft het VO een bindende voordracht gedaan. Gezocht is naar een geschikte opvolger met als aandachtsgebied 'Actuariële aspecten en AO&IC', waarbij kennis en ervaring op het gebied van interne audit en IT-beleid een pré was. Het VO heeft de heer A.W. Snijders voorgedragen, waarna hij door het bestuur (na toetsing door DNB) is benoemd als lid van de RvT per 1 juli 2020.

Het handelen van het bestuur in algemene zin

Het VO heeft de in het verslag opgenomen doelstelling, missie, visie en strategie van het fonds als uitgangspunt genomen om het handelen van het bestuur te beoordelen. Het bestuur heeft in 2020 veel tijd en aandacht besteed aan de strategie van het fonds, de financiële positie van het fonds, het beleggingsbeleid, de communicatie naar alle betrokken groepen en de evenwichtige belangenafweging die gemaakt wordt bij elke beleidswijziging van het fonds. Het VO heeft zich hierover laten informeren in gezamenlijk overleg met het bestuur en heeft vastgesteld dat dit veel aandacht en betrokkenheid van het bestuur heeft gevraagd.

Het door het bestuur gevoerde beleid

Het bestuur heeft in 2020 een start gemaakt met het verkrijgen van inzicht in de (mogelijke) gevolgen van het nieuwe pensioenstelsel voor BPF MITT. Dit is een langdurig traject, met grote gevolgen voor het fonds, de aangesloten werkgevers en alle deelnemers. Het Verantwoordingsorgaan zal ook in 2021 aandacht vragen voor een evenwichtige verdeling van de gevolgen van het nieuwe pensioenstelsel voor alle deelnemers en blijft met het bestuur in gesprek over de overgang naar het nieuwe stelsel.

Het afgelopen jaar kreeg de financiële positie van het fonds wederom volop aandacht. Het VO constateert dat de grondslagen die het fonds hanteert voldoende toereikend zijn geweest voor een verantwoord financieel beleid in 2020.

Aan het einde van het jaar heeft het VO een advies uitgebracht over de premie(componenten) voor 2021. Het VO heeft er kennis van genomen dat de doorsneepremie van 26,4% voor het jaar 2021 hoger is dan de premie over 2020 (24%) en de pensioenopbouw voor 2021 is verlaagd van 1,6% naar 1,56%.

Concreet betekent dit dat er door werkgevers en deelnemers in 2021 meer premie wordt betaald voor een lagere pensioenopbouw.

Daarnaast is er opnieuw geen ruimte voor een toeslagverlening gebleken. Het Verantwoordingsorgaan vindt het van belang dat het bestuur aandacht houdt voor de negatieve gevolgen die dit heeft voor de koopkracht voor de huidige en toekomstige pensioengerechtigden.

Deskundigenoordeel

Het VO constateert dat de certificerend actuaire en de externe accountant in hun bijdragen aan het verslag geen bevindingen rapporteren waar het VO zich zorgen over maakt. Dit geldt eveneens voor de RvT, waarmee het VO ook in 2020 constructieve contacten had. Het VO deelt de opmerking van actuaire, accountant en RvT over de lage premiedekkingsgraad. Het VO heeft de inspanningen van het bestuur richting cao-partijen hieromtrent nauwlettend gevolgd en als positief ervaren.

Aanbevelingen

In het verslag over 2019 gaf het VO aan de verdere verbetering van de kwaliteit van de communicatie een aandachtspunt te blijven vinden, ondanks de stappen die hierin al waren gezet. Het VO heeft geconstateerd dat de communicatie in 2020 weer een stuk verbeterd is. Eén van de verbeteringen is dat werkgevers vooraf geïnformeerd worden over de informatie die Bpf MITT aan de deelnemers stuurt. Ook de stijl van communiceren is verbeterd.

Aandachtspunten en aanbevelingen voor de verdere verbetering van de communicatie zijn (meer) aandacht te besteden aan:

- eenvoudig taalgebruik en gebruik van (vak)termen en begrippen;
- deelnemers en pensioengerechtigden die minder of niet vaardig zijn met computers;
- de begeleiding van deelnemers bij het maken van keuzes (bijvoorbeeld: het vervroegen van de ingangsdatum en uitruil van pensioen);
- communicatie over de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel;
- communicatie over de redenen voor het lagere verwachte eindresultaat op de UPO. De scenarioset die op grond van de Uniforme Rekenmethodiek (URM) in 2021 wordt gebruikt is minder positief ten opzichte van 2020 en dit leidt naar verwachting tot lagere bedragen op het UPO ten opzichte van vorig jaar;
- het informeren van de deelnemers en werkgevers over de manier waarop Bpf MITT de prudent person regel naleeft en toepast bij het nemen van beleidsbeslissingen.

In het verlengde van bovengenoemde punten beveelt het VO aan om goed contact te houden met de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden om na te gaan of zij voldoende bereikt worden.

Overleg met de RvT

Het VO is in 2020 tweemaal bijeengekomen in een gezamenlijke vergadering met de RvT. De vergaderingen zijn door het VO als zinvol en opbouwend ervaren. Daarnaast ervaart het VO dat de RvT goed meedenkt met het bestuur en kritische vragen stelt wanneer nodig. Op 26 mei 2021 heeft het VO gezamenlijk vergaderd met de RvT. Aan de hand van het verslag van de RvT over het jaar 2020 heeft een dialoog plaatsgevonden.

Tenslotte

Het VO dankt het bestuur en de RvT voor de prettige samenwerking en de openheid waarmee de diverse zaken worden besproken. Daarnaast dankt het VO iedereen die in 2020 betrokken is geweest bij Bpf MITT voor de prettige samenwerking.

Reactie bestuur

Het bestuur heeft kennisgenomen van het verslag over 2020 van het Verantwoordingsorgaan (VO). Het bestuur dankt het VO voor het positieve oordeel en het vertrouwen.

Het bestuur deelt de zorg van het VO voor de negatieve gevolgen voor de koopkracht voor de huidige en toekomstige pensioengerechtigden, doordat er opnieuw geen ruimte voor een toeslagverlening is gebleken.

De pensioencommunicatie en de verdere verbetering daarvan hebben nog steeds doorlopend de aandacht van het bestuur. De aanbevelingen van het VO zullen waar mogelijk worden meegenomen in de uitvoering van het communicatiebeleid van ons fonds.

Het bestuur dankt het VO voor de constructieve samenwerking en hoopt deze lijn in het komende jaar wederom voort te zetten.

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming saldo; in duizenden euro)

Activa	2020	2019
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
– Vastgoedbeleggingen		
• Indirecte vastgoedbeleggingen	192.098	155.219
– Zakelijke waarden		
• Aandelen	1.069.880	1.060.233
– Vastrentende waarden		
• Beleggingsfondsen in obligaties	968.766	935.708
• Obligaties en Leningen op schuldbekentenis	1.222.204	1.066.814
• Bankleningen	250.179	244.405
• Deposito's	9.997	24.495
	2.451.146	2.271.422
– Derivaten		
• Valutaderivaten	11.015	-5.957
• Rentederivaten	139.969	81.994
	150.984	76.037
– Overige beleggingen		
• Private equity	98.933	84.253
• Infrastructuur	176.708	181.022
	275.641	265.275
	4.139.749	3.828.186
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [2]	2.777	3.214
Vorderingen en overlopende activa [3]	13.219	14.088
Liquide middelen [4]	61.635	76.621
	4.217.380	3.922.109

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2020	2019
Stichtingskapitaal en reserves		
Extra reserve [5]	-293.772	-9.753
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [6]	4.351.976	3.836.675
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [7]	2.777	3.214
	4.354.753	3.839.889
Langlopende schuld		
Spaarfonds gemoedsbezwaarde [8]	7	3
Kortlopende schulden [9]	156.392	91.970
	4.217.380	3.922.109

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2020	2019
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten [10]	52.852	52.244
Indirecte beleggingsopbrengsten [11]	161.039	498.007
Kosten van vermogensbeheer [12]	-2.928	-1.420
	210.963	548.831
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [13]	97.955	95.078
Saldo van overdrachten van rechten [14]	654	-1.976
Pensioenuitkeringen [15]	-71.109	-68.333
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [16]		
Wijziging rekenrente voorziening pensioenverplichtingen	-573.913	-573.854
Inkoop	-123.763	-98.173
Sterfte	6.166	1.304
Arbeidsongeschiktheid	-2.622	-574
Waardeoverdrachten	-651	2.114
Mutaties	-401	411
Toevoeging kosten	-2.969	-2.341
Overige mutaties	2.255	2.047
Verwachte uitkering	70.984	68.207
Vrijval excassokosten	1.786	1.726
Intrest	12.653	7.731
Wijziging actuariële grondslagen	95.174	0
	-515.301	-591.402
Mutatie langlopende schuld aan deelnemers		
Mutatie spaarfonds gemoedsbezwaarde [17]	-4	0
Herverzekering		
Uitkeringen uit herverzekering [18]	432	467

[.] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2020	2019
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [19]	-7.022	-7.085
Overige baten en lasten [20]	-587	-29
Saldo van baten en lasten	-284.019	-24.449
Bestemming van het saldo		
Extra reserve	-284.019	-24.449
	-284.019	-24.449

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2020	2019
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	96.454	94.943
Uitkeringen uit herverzekering	424	475
Wegens overgenomen pensioenverplichtingen	3.432	2.186
Overige mutaties	0	1
[A]	100.310	97.605
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen en afkopen, loonheffing, sociale premies en andere inhoudingen	-71.053	-68.296
Wegens overgedragen pensioenverplichtingen	-2.822	-4.064
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-6.892	-7.261
[B]	-80.767	-79.621
Totaal pensioenactiviteiten	19.543	17.984
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	52.855	52.346
Verkopen en aflossingen beleggingen	1.583.149	1.212.794
[C]	1.636.004	1.265.140
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-1.667.605	-1.241.976
Kosten van vermogensbeheer	-2.928	-1.420
[D]	-1.670.533	-1.243.396
Totaal beleggingsactiviteiten	-34.529	21.744
Mutatie geldmiddelen (som van A t/m D)	-14.986	39.728
Saldo geldmiddelen 1 januari	76.621	36.893
Saldo geldmiddelen 31 december	61.635	76.621

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Bpf MITT is statutair gevestigd in Heerlen en is ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 41095737. Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2020, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2020 en is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is van de stichting. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

Toepassing Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Dit jaarverslag is vastgesteld op 23 juni 2021.

Waardering

Grondslagen overige activa en passiva

Overige activa en passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden overige activa en passiva gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten). Voor vorderingen wordt rekening gehouden met een aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van ons fonds nagenoeg volledig gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van ons fonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen, etc.) en kunnen derhalve niet met precisie worden vastgesteld.

Schattingswijzigingen 2020

Prognosetafel

In 2020 heeft de Commissie Overlevingstafels van het AG een nieuwe prognosetafel gepubliceerd, zijnde de Prognosetafel AG2020, en heeft het bestuur besloten over te gaan op deze nieuwe overlevingstafel. Dit is in 2020 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2020 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verlaagd met 110.157 als gevolg van deze schattingswijziging. Dit effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening in 2020 is als bate in het resultaat verwerkt.

Ervaringssterfte

Ook heeft het bestuur ultimo 2020 besloten om over te gaan op de vernieuwde ervaringssterfte. Dit is in 2020 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2020 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verhoogd met 9.151 als gevolg van deze schattingswijziging. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening is in 2020 als last in het resultaat verwerkt.

Schadevoorziening en voorziening premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid

Tevens heeft het bestuur besloten om de methodiek van de bepaling van de schadevoorziening en voorziening voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid te wijzigen. Bij nieuwe invalideringen wordt een schadevoorziening gevormd ter grootte van 90% (95% vanaf ultimo 2020) van de contante waarde van de toekomstig op te bouwen pensioenaanspraken. Hieraan ligt de veronderstelling ten grondslag dat een gedeelte van de arbeidsongeschikte deelnemers zal revalideren, waardoor het niet nodig wordt geacht de volledige toekomstig op te bouwen pensioenaanspraken op te nemen in de schadevoorziening. Bij (gedeeltelijke) revalidatie valt juist (een deel van) de schadevoorziening vrij. Dit leidt tot een stijging van de voorziening voor risico pensioenfonds van 5.832. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening is in 2020 ook als last in het resultaat verwerkt.

Buitenlandse valuta

Activa en passiva in buitenlandse valuta zijn omgerekend tegen de ultimo jaar geldende koersen en de resultaten gedurende het jaar.

Aandelen, aandelen onroerend goed

De ter beurse genoteerde aandelen zijn gewaardeerd tegen de marktwaarde, zijnde de beurswaarde. De niet ter beurse genoteerde fondsen zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde het aandeel in de intrinsieke waarde waarbij de intrinsieke waarde is gebaseerd op onderliggende marktwaarden.

Obligaties en obligatiefondsen

De obligaties zijn gewaardeerd tegen de marktwaarde, zijnde de beurswaarde. De niet ter beurse genoteerde vastrentende fondsen zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde het aandeel in de intrinsieke waarde.

Leningen op schuldbekentenis

De leningen op schuldbekentenis zijn gewaardeerd tegen de marktwaarde. Onder marktwaarde wordt in dit verband verstaan de contante waarde van de toekomstige kasstromen op basis van het effectieve rendement ultimo het verslagjaar van overeenkomstige leningen, rekening houdend met de mogelijkheid van vervroegde aflossing.

Derivaten

De derivaten zijn gewaardeerd tegen de marktwaarde, waarbij sprake is van afgeleide marktnoteringen.

Overige beleggingen

De overige beleggingen zijn gewaardeerd tegen de marktwaarde, zijnde het aandeel in de intrinsieke waarde.

Herverzekering

Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van ons pensioenfonds.

De waarde van de herverzekeringspolissen wordt berekend op dezelfde grondslagen als de voorziening pensioenverplichtingen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn, dan wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit direct opvraagbare banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Extra reserve

Aan de extra reserve worden de jaarresultaten toegevoegd.

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde. De actuele waarde wordt bepaald door de contante waarde te berekenen van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum opgebouwde onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Voor de bepaling van de contante waarde wordt gebruik gemaakt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur, inclusief de daarin verwerkte UFR (Ultimate Forward Rate).

De voorziening is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen:

Intrest:	Rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB.
Sterfte:	Prognosetafel AG2020 (startjaar 2021) met toepassing van fondsspecifieke ervaringssterfte.
Gehuwdheid:	Bij de vaststelling van de voorziening voor partnerpensioen wordt uitgegaan van het onbepaalde partnersysteem. De gehanteerde partnerfrequenties zijn fondsspecifiek. Op pensioendatum geldt een partnerfrequentie van 100%, in verband met de mogelijkheid tot uitruil. Na pensionering wordt het bepaalde partnersysteem gehanteerd.
Uitkeringen:	De uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld.
Leeftijden:	Aangenomen wordt dat alle verzekerden geboren zijn op de 1ste van de maand van hun werkelijke geboortedatum.
Leeftijdsverschil:	Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op 3,0 (2019: 3,0) jaar gesteld (man ouder dan vrouw).
Kosten:	In de voorziening pensioenverplichtingen is een excassovoorziening begrepen van 2,6% (2019: 2,6%) van de netto voorziening.
Rentetoevoeging:	Onder het FTK is de rente gelijk aan de 1-jaarsrente. Op basis van de DNB rentetermijnstructuur primo 2020 is deze rente gelijk aan -0,324%.
Arbeidsongeschiktheid:	Voor de arbeidsongeschikte deelnemers is de technische voorziening gebaseerd op de te bereiken pensioenaanspraken, waarbij voor de toekomstig op te bouwen premievrijgestelde aanspraken sprake is van 95% reservering (5% revalidatiekans).
Toeslagverlening:	Ons fonds heeft een voorwaardelijk toeslagbeleid waarvoor niet wordt gereserveerd.
Niet opgevraagd pensioen:	Er wordt een reservering aangehouden van 30% van de contante waarde van de toekomstige uitkeringen. Ultimo 2020 is dit 6.563.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Deze voorziening is op dezelfde grondslagen gebaseerd als de voorzieningen pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en heeft betrekking op elders verzekerde pensioenen die in mindering worden gebracht op de opgebouwde pensioenen bij ons fonds. Het betreft aanspraken uit het verleden.

Langlopende schuld

Naast de voorziening pensioenverplichtingen heeft het pensioenfonds een spaarfonds voor gemoedsbezwaarden opgenomen in de balans. Dit betreft een spaarregeling voor deelnemers die niet verzekerd willen zijn. Op de pensioenleeftijd wordt het gespaarde bedrag in 15 jaar uitbetaald.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Kortlopende schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Na eerste opname worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Resultaatbepaling

Algemeen

De lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder directe beleggingsopbrengsten wordt bij vastrentende waarden verstaan de rente-opbrengst verminderd met de kosten; bij de aandelen wordt hieronder verstaan het bruto-dividend verminderd met de kosten.

De intresten van overige activa en passiva worden opgenomen op basis van nominale bedragen.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder indirecte beleggingsopbrengsten worden de volgende resultaten opgenomen:

- gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen van aandelen onroerend goed, aandelen, obligaties, leningen op schuldbekentenissen en hypotheek;
- boetes bij vervroegde aflossingen van leningen op schuldbekentenis;
- valutaverschillen inzake deposito's en bankrekeningen in buitenlandse valuta en valutatermijntransacties.

Kosten van vermogensbeheer

Onder de kosten van vermogensbeheer worden de administratiekosten opgenomen die verband houden met het beheer van de beleggingen en worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Met ingang van boekjaar 2020 wordt een gedeelte van de pensioenuitvoeringskosten toegerekend aan vermogensbeheer. Het betreft 50% van de contributies en bijdragen voor DNB, AFM en de pensioenfederatie, 50% van de bestuurskosten, 50%, van de controlekosten van certificerend actuaire en controlerend accountant, 50% van de sleutelfunctie risicobeheer, 25% van de opleidingskosten en zelfevaluatie bestuur, 25% van de sleutelfuncties audit en acutarieel en 20% van de vergaderkosten en 20% van de kosten voor bestuursondersteuning. De vergelijkende cijfers van voorgaand boekjaar zijn niet aangepast.

Premiebijdragen

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de uitgekeerde bedragen inclusief afkopen en worden continu betaalbaar gesteld.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Met ingang van boekjaar 2020 wordt een gedeelte van de pensioenuitvoeringskosten toegerekend aan vermogensbeheer. Het betreft 50% van de contributies en bijdragen voor DNB, AFM en de pensioenfederatie, 50% van de bestuurskosten, 50%, van de controlekosten van certificerend actuaire en controlerend accountant, 50% van de sleutelfunctie risicobeheer, 25% van de opleidingskosten en zelfevaluatie bestuur, 25% van de sleutelfuncties audit en acutarieel en 20% van de vergaderkosten en 20% van de kosten voor bestuursondersteuning. De vergelijkende cijfers van voorgaand boekjaar zijn niet aangepast.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten. Onder liquide middelen wordt verstaan de direct opeisbare tegoeden bij banken.

Toelichting op de balans per 31 december
(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2019	Aankopen/ verstrek- kingen ¹⁾	Verkopen/ uitlotingen/ (af)lossingen ¹⁾	Gerealiseerde en niet waarde- verschillen	Stand ultimo 2020
Vastgoedbeleggingen					
Indirecte vastgoedbeleggingen	155.219	75.000	-36.226	-1.895	192.098
Zakelijke waarden					
Beleggingsfondsen in aandelen	1.060.233	34.828	-80.880	55.699	1.069.880
Vastrentende waarden					
Beleggingsfondsen in obligaties	935.708	54.583	0	-21.525	968.766
Obligaties en leningen op schuldbekentenis	1.066.814	1.133.220	-1.022.463	44.633	1.222.204
Bankleningen	244.405	6.556	0	-782	250.179
Deposito's	24.495	391.833	-406.331	0	9.997
	2.271.422	1.586.192	-1.428.794	22.326	2.451.146
Derivaten					
Valutaderivaten	-5.957	0	-28.662	45.634	11.015
Rentederivaten	72.197	261	0	64.664	137.122
Reclassificatie naar passivazijde	9.797	0	0	0	2.847
	76.037	261	-28.662	110.298	150.984
Overige beleggingen					
Private equity	84.253	31.010	-11.345	-4.985	98.933
Infrastructuur	181.022	12.900	0	-17.214	176.708
	265.275	43.910	-11.345	-22.199	275.641
Belegd vermogen activa zijde	3.828.186	1.740.191	-1.585.907	164.229	4.139.749
Derivaten					
Rentederivaten	-888				-939
Valutaderivaten	-8.909				-1.908
Belegd vermogen passiva zijde	-9.797	0	0	0	-2.847
Totaal belegd vermogen	3.818.389	1.740.191	-1.585.907	164.229	4.136.902

1) De aan- en verkopen zijn inclusief interest.

Er wordt niet rechtstreeks belegd in aangesloten ondernemingen.

Methodiek bepaling marktwaarde

Niveau 1: Genoteerde marktprijzen. Beleggingen met genoteerde marktprijzen worden verhandeld op een actieve markt.

Niveau 2: Onafhankelijke taxaties. Onafhankelijke taxaties worden niet toegepast voor de waardering van het indirect onroerend goed. Voor de belangrijkste uitgangspunten bij de waardering van het indirect vastgoed wordt verwezen naar de grondslagen van waardering en resultaatbepaling en de toelichting op de balans bij de post vastgoed.

Niveau 3: NCW-berekening. De netto contante waarde methode wordt gehanteerd voor de vastrentendewaarden- en derivatenportefeuille.

Niveau 4: Andere methode. Voor fondsbeleggingen in vastrentende waarden, aandelen, onroerend goed en hedgefondsen wordt de waardering bepaald op basis van de laatst ontvangen fondsrapportages.

31 december 2020

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Stand ultimo 2020
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	192.098	192.098
Aandelen	0	0	0	1.069.880	1.069.880
Vastrentende waarden	1.221.947	0	10.255	1.218.944	2.451.146
Derivaten	0	0	150.984	0	150.984
Overige beleggingen	0	0	0	275.641	275.641
Totaal belegd vermogen	1.221.947	0	161.239	2.756.563	4.139.749
Procentueel	29,5%	0,0%	3,9%	66,6%	100,0%

31 december 2019

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Stand ultimo 2019
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	155.219	155.219
Aandelen	0	0	0	1.060.233	1.060.233
Vastrentende waarden	1.066.548	0	24.761	1.180.113	2.271.422
Derivaten	0	0	76.037	0	76.037
Overige beleggingen	0	0	0	265.275	265.275
Totaal belegd vermogen	1.066.548	0	100.798	2.660.840	3.828.186
Procentueel	27,9%	0,0%	2,6%	69,5%	100,0%

	2020	2019
[2] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	2.777	3.214
Deze post heeft betrekking op het herverzekeringsdeel van de technische voorzieningen op de passivazijde van de (toelichting op) de balans.		
[3] Vorderingen en overlopende activa		
Premies		
Dit betreft de nog te vorderen premies van de aangesloten ondernemingen.	10.195	9.290
Overige vorderingen		
Financiële beleggingen (vooruitbetaalde bedragen)	2.893	3.561
Uitkeringen	24	19
Vooruitbetaalde bedragen volgend boekjaar	8	8
Terug te ontvangen BTW	99	1.210
	3.024	4.798
Totaal vorderingen en overlopende activa	13.219	14.088
Alle vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd van korter dan één jaar.		
[4] Liquide middelen		
ING Bank N.V.	8.627	7.583
Depotbanken	53.008	69.038
	61.635	76.621
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds. Bpf MITT heeft een kredietfaciliteit bij ING van € 3,3 miljoen die ultimo boekjaar niet benut is.		
Totaal activa	4.217.380	3.922.109

Passiva

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal

[5] Extra reserve

Stand per 1 januari

Af : bestemming saldo baten en lasten

Stand per 31 december

De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt 104,3% (2019: 104,3%).

De vereiste dekkingsgraad bedraagt 118,0% (2019: 119,9%).

De dekkingsgraad is 93,3% (2019: 99,7%).

De beleidsdekkingsgraad is 89,7% (2019: 98,1%).

Het pensioenvermogen bedraagt:

De beleidsdekkingsgraad van ons fonds is lager dan de vereiste dekkingsgraad (ultimo 2020: 118,0%). Daardoor is er sprake van een tekort. Ons fonds heeft een herstelplan. Daarin staat welke maatregelen ons fonds inzet om binnen tien jaar weer een beleidsdekkingsgraad te hebben boven de vereiste dekkingsgraad. In het eerste kwartaal van 2021 heeft ons fonds de jaarlijkse update van het herstelplan uitgevoerd. Dit herstelplan laat zien dat het fonds naar verwachting binnen de wettelijke termijn uit herstel is.

Voor ons fonds speelt verder dat de beleidsdekkingsgraad voor het zesde opeenvolgende meetmoment onder de minimaal vereiste dekkingsgraad ligt. De regelgeving voor het verlagen van de opgebouwde pensioenen is tijdelijk versoepeld. Daardoor hoefde ons fonds per 1 januari 2021 geen pensioenverlaging door te voeren. Na een zorgvuldige belangenafweging heeft het bestuur besloten om hiervoor gebruik te maken van de twee mogelijkheden in de versoepelde regelgeving. De eerste is om een hersteltermijn van 12 jaar (in plaats van 10 jaar) te gebruiken bij een dekkingsgraad van minimaal 90%. De tweede is om de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten niet te verlagen bij een dekkingsgraad van minimaal 90%. Onze dekkingsgraad was op 31 december 2020 93,3% en dit is boven de grens van 90%.

	2020	2019
Stichtingskapitaal	0	0
[5] Extra reserve		
Stand per 1 januari	-9.753	14.696
Af : bestemming saldo baten en lasten	-284.019	-24.449
Stand per 31 december	-293.772	-9.753
Het pensioenvermogen bedraagt:	4.060.981	3.830.136

	2020	2019
De voorziening pensioenverplichtingen per 31 december is als volgt opgebouwd:		
– Deelnemers en arbeidsgeschikten	1.707.405	1.516.991
– Gewezen deelnemers	1.521.684	1.269.908
– Pensioengerechtigden	1.112.444	1.043.612
– Overig ¹⁾	10.443	6.164
Totale voorziening pensioenverplichtingen	4.351.976	3.836.675
[6] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Stand per 1 januari	3.836.675	3.245.273
Mutaties:		
– Wijziging rekenrente voorziening pensioenverplichtingen	573.913	573.854
– Inkoop	123.763	98.173
– Sterfte	-6.166	-1.304
– Arbeidsongeschiktheid	2.622	574
– Waardeoverdrachten	651	-2.114
– Mutaties	401	-411
– Toevoeging kosten	2.969	2.341
– Overige mutaties	-2.255	-2.047
– Verwachte uitkering	-70.984	-68.207
– Vrijval excassokosten	-1.786	-1.726
– Intrest	-12.653	-7.731
– Wijziging actuariële grondslagen	-95.174	0
Stand per 31 december	4.351.976	3.836.675
[7] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Stand per 1 januari	3.214	3.638
Mutaties:		
– Resultaat op sterfte	0	-30
– Verwachte uitkering	-408	-456
– Vrijval excassokosten	-10	-12
– Intrest	-9	-8
– Wijziging actuariële grondslagen	-53	0
– Wijziging rentecurve	84	127
– Overige mutaties technische voorziening	-41	-45
Stand per 31 december	2.777	3.214

1) Dit betreft nagenoeg volledig de voorziening die wordt aangehouden voor de dekking van toekomstige arbeidsongeschiktheidsschades.

	2020	2019
Langlopende schulden		
[8] Spaarfonds gemoedsbezwaarde		
Stand per 1 januari	3	3
Premietoerekening	4	0
Stand per 31 december	7	3
[9] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Derivaten	2.847	9.797
Verplichtingen uit hoofde van beleggingen	151.274	80.036
Lopende intrest en nog af te rekenen bankkosten	5	2
Verzekeringsmaatschappijen	104	113
Premies	8	15
Uitkeringen	13	32
Loonheffing en sociale premies	1.463	1.384
Administratiekosten, accountant en actuaris	427	264
Nog te muteren waardeoverdrachten	4	48
Overige	247	279
	156.392	91.970
Alle kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een looptijd van korter dan één jaar.		
Totaal passiva	4.217.380	3.922.109

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Door Bpf MITT zijn ultimo 2020 voor een bedrag van circa € 261,501 miljoen (ultimo 2019 € 153,113 miljoen) aan uitstaande commitments verstrekt via onder andere de Mn-beleggingsfondsen voor de periode na 2020. Bpf MITT heeft een meerjarige overeenkomsten afgesloten met AZL en Mn-Services. Deze overeenkomsten hebben een looptijd korter dan vijf jaar.

Gebeurtenissen na balansdatum

UFR

De technische voorzieningen in de jaarrekening zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2020 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. Sinds 30 september 2012 wordt de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur bepaald met behulp van de Ultimate Forward Rate (UFR). Deze werd in eerste instantie gebaseerd op de door verzekeraars gehanteerde UFR van 4,2%, echter sinds juli 2015 op het (voortschrijdend) 120-maands gemiddelde van de 20-jaars forward rate. Naar aanleiding van het advies van de Commissie Parameters op 12 juni 2019, wordt deze methode aangepast. De belangrijkste wijziging is dat bij de toegroei naar de UFR meer gewicht wordt gegeven aan de marktrente. Daarnaast vindt toegroei naar de UFR vanaf een later moment plaats, pas vanaf looptijd 30 in plaats van vanaf looptijd 20. DNB heeft aangekondigd om de toegroei naar de nieuwe gewichten geleidelijk te implementeren vanaf 1 januari 2021. Deze toegroei wordt in vier gelijke stappen doorgevoerd. Het effect op de dekkingsgraden zal dus de komende jaren geleidelijk optreden. Ondanks dat de nieuwe UFR-methode formeel gezien

nog niet van kracht is per einde 2020, zijn de effecten van de stapsgewijze invoering van de nieuwe UFR-parameters opgenomen in de volgende tabel.

	Huidig	2021	Vanaf 2024
	100% UFR	75% UFR/ 25% nUFR	100% nUFR
Technische voorziening risico fonds	4.354.753	4.420.555	4.644.157
Dekkingsgraad	93,3%	91,9%	87,4%
Strategisch vereiste dekkingsgraad	118,0%	117,8%	117,5%

Overige gebeurtenissen na balansdatum

Verder hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

Toelichting op de Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Personeel

Gedurende het boekjaar 2020 had Bpf MITT geen personeel in dienst.

Verbonden partijen

Er is enkel een relatie tussen fonds en de aangesloten werkgevers met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de regeling.

Belastingen

De activiteiten van ons fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Baten en lasten

	2020	2019
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
[10] Directe beleggingsopbrengsten		
Vastgoedbeleggingen	1222	0
Aandelen	6.828	5.610
Obligaties en leningen op schuldbekentenis	32.899	33.688
Overige beleggingen	4.844	6.782
Liquide middelen	-161	-162
Rente met betrekking tot waardeoverdrachten	0	-1
Rente over bijdragen van werkgevers en werknemers	93	81
Rentederivaten	7.130	6.249
Overige	-3	-3
	52.852	52.244
[11] Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen:</i>		
Aandelen onroerend goed	-1.895	34.686
Aandelen	55.699	235.428
Obligaties	-21.525	70.594
Leningen op schuldbekentenis	44.633	79.489
Bankleningen	-782	10.572
Valutaderivaten	45.634	-24.435
Rentederivaten	64.664	63.738
Private equity	-4.985	8.549
Infrastructuur	-17.214	17.602
Liquide middelen	-3.190	1.784
	161.039	498.007

	2020	2019
[12] Kosten van vermogensbeheer		
Ingehouden netto beheerloon (inclusief restituties)	-2.626	-2.487
Kosten beleggingsadviseur	-84	-75
Overige kosten vermogensbeheer (bewaarloon)	-27	-68
Herallocatie vanuit pensioenuitvoeringskosten	-607	0
Omzetbelasting m.b.t. kosten vermogensbeheer 2015 t/m 2020 ¹⁾	416	1.210
	-2.928	-1.420
Het ingehouden netto beheerloon kan als volgt worden gespecificeerd naar de verschillende beleggingscategorieën:		
– Fiduciair beheer	-1.512	-1.506
– Aandelen vastgoedmaatschappijen	-128	0
– Vastrentende waarden	-582	-561
– Alternatieve beleggingen	-404	-407
– Overige beleggingen	0	-13
	-2.626	-2.487
Voor een verdere uitsplitsing van de kosten vermogensbeheer naar de verschillende beleggingscategorieën wordt verwezen naar het bestuursverslag. Deze kosten wijken af van de genoemde kosten in het bestuursverslag, omdat daar ook kosten zijn opgenomen die zijn verwerkt in het nettorendement.		
Totaal beleggingsopbrengsten	210.963	548.831
[13] Premiebijdragen van werknemers en werkgevers		
Premies basisregeling	97.860	95.078
Premie spaarfonds gemoedsbezwaarden	4	0
Inkoopsommen	91	0
	97.955	95.078
De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord.		
De premiebijdragen van werkgever en werknemers bedragen in totaal 24% (2019: 24%) van de pensioengrondslag.		

1) Boekjaar 2020 inclusief ontvangen nabetalings over voorgaande jaren ad 208 en boekjaar 2019 inclusief ontvangen nabetalings over voorgaande jaren ad 955.

	2020	2019
De kostendekkende, gedempte en feitelijke premies zijn als volgt:		
– Kostendekkende premie	158.230	127.917
– Gedempte kostendekkende premie	91.917	76.926
– Feitelijke premie	97.860	95.078
De kostendekkende premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	126.732	100.514
– Opslag in stand houden vereist vermogen	25.220	21.309
– Opslag voor uitvoeringskosten	6.278	6.094
	158.230	127.917
De gedempte kostendekkende premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	49.737	42.119
– Opslag in stand houden vereist vermogen	9.898	8.929
– Opslag voor uitvoeringskosten	6.278	6.094
– Actuarieel benodigd ten behoeve van voorwaardelijke onderdelen	26.004	19.784
	91.917	76.926
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	49.737	42.119
– Opslag in stand houden vereist vermogen	9.898	8.929
– Opslag voor uitvoeringskosten	6.278	6.094
– Actuarieel benodigd ten behoeve van voorwaardelijke onderdelen	26.004	19.784
– Overschot	5.943	18.152
	97.860	95.078
Bij de bepaling van de aan het boekjaar toe te rekenen premie is rekening gehouden met verleende premiekortingen en/of premieopslagen. In het boekjaar is geen korting verstrekt.		
De feitelijke premie is vastgesteld als een doorsneepremie ter grootte van 24,0% ¹⁾ van de pensioengrondslag. Deze doorsneepremie is door het bestuur vastgesteld en is gebaseerd op de premiestaffel in de ABTN.		

1) Inclusief Ten Cate 26,8%.

	2020	2019
[14] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	3.476	2.088
Overgedragen pensioenverplichtingen	-2.822	-4.064
	654	-1.976
Over 2020 heeft 100% van de overgenomen pensioenverplichtingen betrekking op waardeoverdrachten m.b.t. kleine pensioenen. Voor de overgedragen pensioenverplichtingen is dit ook 100%.		
[15] Pensioenuitkeringen		
Ouderdomspensioen	-55.185	-53.170
Partnerpensioen	-13.267	-12.951
Wezenpensioen	-207	-194
Afkopen	-2.299	-1.853
Invaliditeitspensioen	-151	-165
	-71.109	-68.333
[16] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Wijziging rekenrente voorziening pensioenverplichtingen	-573.913	-573.854
Inkoop	-123.763	-98.173
Sterfte	6.166	1.304
Arbeidsongeschiktheid	-2.622	-574
Waardeoverdrachten	-651	2.114
Mutaties	-401	411
Toevoeging kosten	-2.969	-2.341
Overige mutaties technische voorzieningen	2.255	2.047
Verwachte uitkering	70.984	68.207
Vrijval excassokosten	1.786	1.726
Intrest	12.653	7.731
Wijziging actuariële grondslagen	95.174	0
	-515.301	-591.402
Mutatie langlopende schuld		
[17] Mutatie spaarfonds gemoedsbezwaarde		
Premietoerekening	-4	0
	-4	0

	2020	2019
Herverzekering		
[18] Uitkeringen uit herverzekering		
Ouderdomspensioen	422	457
Invaliditeitspensioen	10	10
	432	467
[19] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie	-5.364	-4.693
Governance		
– Bestuur en verantwoordingsorgaan	-327	-308
– Raad van Toezicht	-53	-48
– Bestuursadvisering	-650	-632
– Sleutelfuncties en compliance	-176	-120
– Vergaderkosten	-7	-42
– Bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering	-8	-8
– Opleidingskosten	-19	-25
– Governance overig	-4	0
Controlekosten		
– Accountant (controle jaarrekening basisgegevens, normrendement, z-score en DNB-staten) KPMG	-80	-87
– Certificerend actuaire	-30	-28
Advieskosten		
– Actuarieel advies	-282	-400
– Communicatie	-220	-308
– Accountant (fiscaal advies) Deloitte	-29	-72
– Juridisch advies	-35	-17
Overige kosten		
– De Nederlandsche Bank	-253	-221
– Autoriteit Financiële Markten	-20	-20
– Contributie PensioenFederatie	-37	-35
– Pensioenregister	-11	-10
– UWV	-6	-3
– Overige	-18	-8
Herallocatie naar kosten vermogensbeheer	607	0
	-7.022	-7.085
[20] Overige baten en lasten		
Mutatie voorziening dubieuze debiteuren	-614	-46
Diverse kleine posten	27	17
	-587	-29
Saldo van baten en lasten	-284.019	-24.449

	2020	2019
Actuariële analyse van het saldo		
Beleggingen	-350.297	-17.292
Premies	-35.150	-11.530
Waardeoverdrachten	3	138
Kosten	1.042	735
Uitkeringen	307	341
Sterfte	6.166	1.304
Arbeidsongeschiktheid	-2.622	-574
Mutaties	-401	411
Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	97.520	2.047
Andere oorzaken	-587	-29
	-284.019	-24.449

Het resultaat op "Beleggingen" van 350.297 euro negatief betreft het saldo van de beleggingsrendementen (210.963 euro positief) en de benodigde intrestbijschrijving en de mutatie van de technische voorziening uit hoofde van de wijziging van de rentetermijnstructuur (totaal 561.260 euro negatief).

Bestemming van het saldo

Het bestuur heeft besloten om het resultaat over het boekjaar als volgt te verdelen:

	2020
Extra reserve	-284.019
	-284.019

Bezoldiging bestuursleden, Raad van Toezicht en verantwoordingsorgaan

Gedurende het boekjaar 2020 zijn de volgende vergoedingen betaald.

	2020	2019
Bestuursvergoedingen	290	268
Vergoedingen Raad van Toezicht	53	48
Vergoedingen Verantwoordingsorgaan	37	40
Totaal	380	356

Risicoparagraaf

(in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna wordt een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico dat het fonds loopt, is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien het fonds niet solvabel is, bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel het fonds is, wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen het fonds aan dient te houden, gegeven de financiële risico's die het (na afdekking) loopt op de balans, komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de beleidsdekkingsgraad wordt afgezet tegen de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische beleggingsmix om te bepalen of het fonds in een tekortsituatie verkeert.

Voor de vaststelling van het vereist eigen vermogen maakt het fonds gebruik van het standaardmodel van DNB. In dit standaardmodel worden de risicofactoren aangeduid als S1 tot en met S10. Per risicofactor wordt uitgerekend welke buffer het pensioenfonds nodig heeft voor het betreffende risico. Vervolgens wordt rekening gehouden met de veronderstelde positieve samenhang (correlatie) tussen het renterisico (S1), het aandelen- en vastgoedrisico (S2) en het kredietrisico (S5). Tevens wordt rekening gehouden met de veronderstelling dat niet alle risico's zich tegelijk zullen manifesteren (diversificatie).

De volgende tabel toont de uitsplitsing van de vereist eigen vermogens op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2020 van 18,0% en ultimo 2019 van 19,9%. Voor de procentuele buffers per risicofactor geldt dat rekening is gehouden met de toerekening van de correlatie- en diversificatie-effecten aan de individuele risicobuffers.

	2020		2019	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	49.614	0,6	122.597	1,8
Zakelijke waarden risico (S2)	571.546	12,0	512.165	11,9
Valutarisico (S3)	169.544	0,8	168.483	1,0
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	248.835	4,1	249.956	4,7
Verzekeringstechnisch risico (S6)	133.384	0,5	115.245	0,5
Actief beheer risico (S10)	16.419	0,0	14.714	0,0
Diversificatie- en correlatie-effect	-406.633		-418.652	
Vereist eigen vermogen voor risico fonds	782.709	18,0	764.508	19,9
Aanwezige dekkingsgraad		93,3		99,7
Beleidsdekkingsgraad		89,7		98,1
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,3		104,3
Vereiste dekkingsgraad		118,0		119,9

De beleidsdekkingsgraad van het fonds is per 31 december 2020 lager dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het fonds in een tekort verkeert. Einde boekjaar 2020 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 89,7%. Afgezet tegen de beleidsdekkingsgraad van 2019 van 98,1%, is de beleidsdekkingsgraad afgenomen met 8,4%-punt.

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. De looptijd van de pensioenverplichtingen van het fonds is langer dan de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 8,1.

Duratie van de pensioenverplichtingen 22,2.

Het pensioenfonds dekt strategisch 30% van het renterisico af op basis van de swapcurve. De feitelijke afdekking van het renterisico ultimo 2020 is 29,9% op basis van de swapcurve. Daarmee ligt de feitelijke renteaftdekking eind 2020 zeer dicht bij de strategische norm, en zijn de buffers voor het renterisico ook nagenoeg even hoog.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk renterisico bedraagt 49.605 (0,5%) en voor het strategisch renterisico 49.614 (0,6%).

Aandelen- en vastgoedrisico

Ons fonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, onroerend goed, infrastructuur en private equity in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijsrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende categorieën in zakelijke waarden getoond.

Verdeling zakelijke waarden, onroerende zaken en overige beleggingen per categorie:

	2020		2019	
	€	%	€	%
Indirect onroerend goed	192.098	12,5	155.219	10,5
Ontwikkelde markten (Mature markets)	735.170	47,8	785.122	53,0
Opkomende markten (Emerging markets)	334.710	21,8	275.111	18,6
Private equity	98.933	6,4	84.253	5,7
Infrastructuur	176.708	11,5	181.022	12,2
	1.537.619	100,0	1.480.727	100,0

Derivaten

Strategisch dekt het fonds haar zakelijke waarden risico niet af.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch aandelen- en vastgoedrisico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk aandelen- en vastgoedrisico bedraagt 603.379 (12,7%) en voor het strategisch aandelen- en vastgoedrisico 571.546 (12,0%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt doordat de verplichtingen van ons fonds in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van ons fonds in niet-euro luidt. Ons fonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Ons fonds kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar blootstelling naar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van het valutarisico loopt het fonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Indien de afdekking van het risico hoger dan 100% is, loopt ons fonds juist risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Strategisch streeft ons fonds naar een afdekking van 90% van de valuta-exposure naar Amerikaanse dollar, Britse pond en Japanse yen. Andere buitenlandse valuta worden niet afgedekt. Eind 2020 zou dit betekenen dat strategisch 57,7% van de niet-euro belangen wordt afgedekt. De feitelijke valuta-afdekking is eind 2020 lager dan de strategische norm, met name omdat de exposure naar de Amerikaanse dollar voor minder dan 90% wordt afgedekt. De bedragen in onderstaande tabellen zijn op basis van Look Through, inclusief CSA-posities, saldi depotbanken en kortlopende vorderingen en schulden met betrekking tot beleggingen.

	31 december 2020		31 december 2020	
	Voor derivaten	Valutaderivaten	Na derivaten	Reële waarde
	€	€	€	€
Euro	2.508.489	619.523	3.128.012	11.015
Amerikaanse dollar	761.691	-466.491	295.200	0
Britse pond sterling	127.127	-121.119	6.008	0
Japanse yen	37.075	-31.913	5.162	0
Overige	607.147	0	607.147	0
	4.041.529	0	4.041.529	11.015

	31 december 2019		31 december 2019	
	Voor derivaten	Valutaderivaten	Na derivaten	Reële waarde
	€	€	€	€
Euro	2.425.720	487.189	2.912.909	-5.957
Amerikaanse dollar	727.135	-319.042	408.092	0
Britse pond sterling	134.161	-168.146	-33.986	0
Japanse yen	5.461	0	5.461	0
Overige	518.476	0	518.476	0
	3.810.952	0	3.810.952	-5.957

Indien de afrekening van deze transacties op 31 december 2020 zou hebben plaatsgevonden dan zou het af te rekenen bedrag 45.634 hoger uitvallen dan overeengekomen (ongerealiseerde resultaat van positief 45.634).

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valutarisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde markten en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valutarisico bedraagt 210.682 (1,3%) en voor het strategisch valutarisico 169.544 (0,8%).

Grondstoffenrisico

Grondstoffen ofwel commodities, vormen een beleggingscategorie waarin veelal via indexfutures en swaps wordt geïnvesteerd in energie (olie), metalen, edelmetalen en agroproducten. Het grondstoffenrisico betreft het risico op fluctuaties in grondstofprijzen. Bpf MITT heeft geen beleggingen in grondstoffen.

Kredietrisico

Bpf MITT loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende-waardenportefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese staatsobligatie met een AAA-rating wordt in het standaardmodel als kredietrisicovrij beschouwd. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd. Beleggingen die geen rating ontvangen worden als zeer risicovol beschouwd.

De samenstelling van de vastrentende waarden (inclusief lopende intrest) kan als volgt worden samengevat:

	2020				2019			
				Credit-spread				Credit-spread
		%	Duration	%		%	Duration	%
Langlopende Europese obligaties	609.621	24,9	17,5	-0,2	751.476	33,1	17,7	-0,1
Europese bedrijfsobligaties	408.845	16,7	5,3	0,5	398.931	17,6	5,2	0,5
Hypotheeken retail	250.179	10,2	7,0	1,7	244.405	10,8	7,2	1,4
Kortlopende staatsobligaties	612.325	25,0	0,4	-0,1	315.072	13,9	0,5	-0,2
Onderhandse leningen	258	0,0	2,0	0,8	266	0,0	2,1	0,7
Vastrentend-hoogrentend EU obligaties	134.045	5,5	3,6	3,2	113.203	5,0	2,9	2,6
Vastrentend-hoogrentend US obligaties	126.447	5,2	3,1	3,3	124.553	5,5	2,6	3,1
Emerging Markets obligaties	299.428	12,2	7,5	4,2	299.021	13,2	6,8	3,2
Deposito's	9.998	0,4	–	–	24.495	1,1	–	–
	2.451.146	100,0			2.271.422	100,0		

De creditspread is een maatstaf voor kredietrisico en geeft de opslag aan die de markt vraagt boven de risicovrije rente. Des te hoger deze opslag, des te hoger de markt het kredietrisico op een partij beoordeelt en des te hoger de vergoeding (de spread) is die de markt wil ontvangen voor het nemen van dit kredietrisico. De creditspread is bepaald ten opzichte van de relevante swapcurves in de desbetreffende valuta van de obligatie.

De durations en creditspreads van langlopende Europese staats- en bedrijfsobligaties zijn specifiek bepaald voor deze beleggingsfondsen. Voor alle overige vastrentende waarden (overige beleggingsfondsen en discretionaire portefeuilles) zijn deze gegevens op basis van de portefeuille vastgesteld.

De langlopende Europese obligaties zijn uitgegeven door Europese landen en luiden in euro's.

De Emerging Markets-obligaties zijn uitgegeven door landen in opkomende regio's zoals Latijns-Amerika, Azië, Pacific en Afrika.

De Vastrentend-hoogrentende portefeuille bestaat uit hoogrentende obligaties uitgegeven door het bedrijfsleven.

De hoogrentende obligaties hebben over het algemeen een lagere rating dan "Investment grade".

Deposito's en kortlopende staatsobligaties worden aangehouden om tijdelijke overtollige liquide middelen kortstondig uit te zetten.

Het kredietrisico wordt primair beperkt door te beleggen in bedrijven of staten met een hoge kredietwaardigheid.

De verdeling van de vastrentende waarden naar creditrating is als volgt:

	2020	2019
	%	%
AAA	33,0	25,0
AA	19,0	28,0
A	14,0	13,0
BBB	18,0	17,0
Lager dan BBB	15,0	16,0
Geen rating	1,0	1,0
	100,0	100,0

De verdeling van de looptijd van de vastrentende waarden is als volgt:

	2020	2019
	%	%
Van 0 tot 3 jaar	809.099 33,0	514.009 22,6
Van 3 tot 5 jaar	258.376 10,5	269.564 11,9
Van 5 tot 10 jaar	550.462 22,5	528.755 23,3
Van 10 tot 20 jaar	390.192 15,9	368.510 16,2
Langer dan 20 jaar	443.018 18,1	590.584 26,0
	2.451.146 100,0	2.271.422 100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende waardenportefeuille. Naarmate de rating slechter wordt, neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 235.073 (3,7%) en voor het strategisch kredietrisico van 248.835 (4,1%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevenrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 133.384 (0,5%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 133.384 (0,5%).

Concentratierisico en prijsrisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen.

De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

	2020		2019	
	€	%	€	%
Zakelijke waarden, onroerend goed en overige beleggingen				
<i>Verdeling zakelijke waarden en overige beleggingen per regio:</i>				
Indirect onroerend goed	192.098	12,5	155.219	10,5
Aandelen Europa	309.403	20,1	357.947	24,2
Aandelen Noord-Amerika	345.476	22,5	349.408	23,6
Aandelen Verre Oosten	80.291	5,2	77.768	5,3
Aandelen Emerging Markets	334.710	21,8	275.111	18,6
Private equity	98.933	6,4	84.253	5,7
Infrastructuur	176.708	11,5	181.022	12,2
	1.537.619	100,0	1.480.727	100,0
<i>Verdeling zakelijke waarden per sector:</i>				
Financiële instellingen	159.488	14,9	226.290	21,3
Handels- en industriële ondernemingen	108.729	10,2	101.641	9,6
Energie	49.428	4,6	63.909	6,0
Technologie	170.755	16,0	134.891	12,7
Consumentengoederen	324.345	30,3	315.793	29,8
Communicatie	131.585	12,3	120.430	11,4
Materialen	73.797	6,9	48.079	4,5
Overige	51.752	4,8	49.200	4,6
	1.069.880	100,0	1.060.233	100,0

Concentratierisico vastrentende waarden

Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 2% van de totale beleggingen in vastrentende waarden:

	2020		2019	
	€	%	€	%
Duitse staat	341.060	8,1	257.900	6,8
Nederlandse staat	335.747	8,0	181.216	4,8
Belgische staat	0	0,0	297.418	7,8
Ierse staat	93.658	2,2	0	0,0
Oostenrijkse staat	102.743	2,4	102.859	2,7

Hoogte buffer

In het standaardmodel is geen rekening gehouden met een buffer voor concentratierisico. Het risico dient sec kwalitatief toegelicht te worden.

Security lending

Binnen een aantal Mn Services Beleggingsfondsen waarin belegd wordt, worden stukken (aandelen en obligaties) uitgeleend. Voor het uitlenen van deze stukken ontvangen de betreffende beleggingsfondsen collateral als onderpand. De opbrengsten van het uitlenen van de stukken worden binnen het betreffende beleggingsfonds herbelegd. Deze opbrengsten hebben een positief effect op de participatiewaarde van het beleggingsfonds.

Het onderpand heeft gemiddeld een waarde van 105,2% van de uitgeleende stukken. Bpf MITT aandeel in de waarde van het ontvangen onderpand was op jaareinde EUR 65.975.571.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat de beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen.

	2020		2019	
	%		%	
Illiquide beleggingen per beleggingscategorie				
Vastrentende waarden	250.437	6,05	244.671	6,39
Private equity	98.933	2,39	84.253	2,20
Infrastructuur	176.708	4,27	181.022	4,73
	526.077	12,71	509.946	13,32

Illiquide beleggingen zijn niet binnen een maand opvraagbaar. Ultimo 2020 is 12,71% (2019: 13,32%) van de totale beleggingsportefeuille illiquide en deze vertegenwoordigen een bedrag van 526.077 dat niet binnen één maand liquide gemaakt kan worden.

Actief beheer risico

Het Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt alleen een actief beheer risico becijferd voor de aandelenportefeuille indien de tracking error groter is dan 1%. Voor het fonds resulteert een buffer voor het feitelijk actief beheer risico van 17.094 (0,0%) en voor het strategisch actief beheer risico van 16.419 (0,0%).

Diversificatie- en correlatie-effect

Bij de becijfering van het totale vereist eigen vermogen dient gebruik gemaakt te worden van de wortelformule. Hierdoor is het totale vereist eigen vermogen kleiner dan de optelsom van de afzonderlijke buffers. In de wortelformule wordt namelijk verondersteld dat niet alle risico's zich op hetzelfde moment zullen voordoen (diversificatie). Wel wordt uitgegaan van een positieve samenhang (correlatie) tussen het renterisico, het aandelen- en vastgoedrisico en het kredietrisico. Per saldo heeft dit een risico-verlagend effect. Bij het pensioenfonds is dit voor de feitelijke beleggingsportefeuille eind 2020 -€ 437.202 en voor de strategische beleggingsportefeuille -€ 406.633.

Vastgesteld te Zeist, 23 juni 2021.

Het bestuur

dhr. G.A.J. Lamers
voorzitter

dhr. J.J.C. Jochems

dhr. J. Hasselman

dhr. M. Mulder

dhr. H.J. Wuijten

mw. I.M. van Eekelen

dhr. W.B.E. Rutgers

dhr. N. Mol
(secretaris)

Overige gegevens

Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van ons fonds.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Mode-, Interieur-, Tapijt- en Textielindustrie te Heerlen is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2020.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaire ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Mode-, Interieur-, Tapijt- en Textielindustrie, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Towers Watson Netherlands B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Towers Watson Netherlands B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 19.000.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 950.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendeekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van de artikelen 131 (minimaal vereist eigen vermogen), 132 (vereist eigen vermogen) en 133 (dekking door waarden).

Met betrekking tot artikel 139 (actualisatie herstelplan) en artikel 140 (maatregel minimaal vereist eigen vermogen) merk ik op dat het pensioenfonds gebruik heeft gemaakt van de ministeriële vrijstellingsregeling (in verband met uitzonderlijke omstandigheden) om geen kortingsmaatregel toe te passen in 2021.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Mode-, Interieur-, Tapijt- en Textielindustrie is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen. Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum rekening zou worden gehouden met de door DNB doorgevoerde wijziging van de rentetermijnstructuur per 1 januari 2021, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

Rotterdam, 23 juni 2021

drs. R.J.M. van de Meerakker AAG
Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Mode-, Interieur-, Tapijt-, en Textielindustrie

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Mode-, Interieur-, Tapijt-, en Textielindustrie per 31 december 2020 en van het saldo van baten en lasten over 2020, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2020 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Mode-, Interieur-, Tapijt-, en Textielindustrie ('de Stichting' of 'het fonds') te Heerlen gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2020;
- 2 de staat van baten en lasten over 2020;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2020; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Samenvatting

Materialiteit
— Materialiteit van EUR 20 miljoen   — Circa 0,5% van het pensioenvermogen
Kernpunten
— Waardering van niveau 3- en niveau 4-beleggingen   — Waardering van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds
Oordeel
Goedkeurend

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 20 miljoen (2019: EUR 16 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen per 31 december 2020 (circa 0,5%). Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de (beleids)dekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur en de raad van toezicht afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven EUR 1 miljoen rapporteren aan het bestuur en de raad van toezicht alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners en groepscontrole

De Stichting heeft het beheer van de beleggingen uitbesteed aan MN Services Vermogensbeheer B.V. De pensioenadministratie is uitbesteed aan AZL N.V. De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door MN Services Vermogensbeheer B.V. en

informatie over de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door AZL N.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen. Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van MN Services Vermogensbeheer B.V. en AZL N.V., zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (Standaard 3402 type II-) rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen en het bespreken van de beheersomgeving bij de dienstverlener met vertegenwoordigers van de dienstverlener. Op basis daarvan evalueren wij, en bespreken wij met de andere onafhankelijke accountant, de in de Standaard 3402-rapportage beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2020 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan MN Services Vermogensbeheer B.V. en AZL N.V.

Wij hebben eigen gegevensgerichte analyses ten aanzien van premiebijdragen en uitkeringen uitgevoerd waarbij wij de uitkomsten hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en uitkeringen aan de hand van brondocumentatie bij de dienstverlener onderzocht.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants. MN Services Vermogensbeheer B.V. heeft op grond van de overeenkomst met de Stichting aan een onafhankelijke accountant opdracht gegeven de informatie inzake beleggingen ten behoeve van de jaarrekening van de Stichting te controleren. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel bij de jaarrekening zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de controlewerkzaamheden van deze accountant. In dit kader hebben wij de accountant schriftelijke instructies gegeven omtrent de aard en omvang van de uit te voeren werkzaamheden. De accountant heeft, op onze instructie, de controle uitgevoerd met een materialiteit van EUR 20 miljoen en daarbij ook bijzondere aandacht besteed aan het hierna genoemde kernpunt van onze controle voor de waardering van beleggingen voor risico pensioenfondsen. De accountant heeft zijn bevindingen aan ons gerapporteerd. Wij hebben de rapportage geëvalueerd, de bevindingen met de accountant besproken, het controledossier van de accountant beoordeeld en aanvullende eigen controlewerkzaamheden uitgevoerd waaronder de aansluiting van de vermogensbeheerrapportage met de financiële administratie en de jaarrekening.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in)

deelnemersgegevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen en uitkeringen verkregen.

Onze focus op het risico van fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze doelstellingen

De doelstellingen van onze controle op het gebied van fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving zijn:

Met betrekking tot fraude:

- het identificeren en inschatten van risico's op een afwijking van materieel belang in de financiële overzichten die het gevolg is van fraude;
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden ter verkrijging van voldoende en geschikte controle-informatie; en
- het op passende wijze inspelen op fraude of vermoede fraude die tijdens de controle wordt geïdentificeerd.

Met betrekking tot het niet-naleven van wet- en regelgeving:

- het identificeren en inschatten van risico's op een afwijking van materieel belang in de financiële overzichten als gevolg van het niet-naleven van wet- en regelgeving; en
- het verkrijgen van een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, rekening houdend met het toepasselijke wet- en regelgevingskader.

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving berust bij het bestuur, onder toezicht van de raad van toezicht.

Onze risicobeoordeling

Als onderdeel van onze risico-inschattingswerkzaamheden hebben wij frauderisicofactoren met betrekking tot frauduleuze financiële verslaglegging, het oneigenlijk toe-eigenen van activa en het risico op omkoping en corruptie in acht genomen. Wij hebben de frauderisicofactoren geëvalueerd om na te gaan of deze factoren duiden op een risico op een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude.

Daarnaast hebben we werkzaamheden uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in de wet- en regelgeving die op de Stichting van toepassing is, hebben we het bestuur verzocht om inlichtingen te verstrekken omtrent de naleving van dergelijke wet- en regelgeving en hebben we correspondentie met externe toezichthouders geïnspecteerd.

De potentiële impact van de geïdentificeerde wet- en regelgeving op de jaarrekening varieert aanzienlijk.

Ten eerste is de Stichting onderworpen aan wet- en regelgeving die direct van invloed is op de jaarrekening, inclusief de Pensioenwet en financiële verslaglegging (inclusief voor de Stichting specifieke wet- en regelgeving). Wij hebben de mate waarin aan deze wet- en regelgeving wordt voldaan vastgesteld als onderdeel van onze controlewerkzaamheden voor de relevante elementen in de jaarrekening en derhalve zijn er geen aanvullende controlewerkzaamheden nodig.

Ten tweede is de Stichting onderhevig aan diverse wet- en regelgeving waarbij niet-voldoen aan deze wet- en regelgeving indirect van invloed kan zijn op de jaarrekening ten aanzien van elementen verantwoord of toegelicht in de jaarrekening, of beide, bijvoorbeeld als gevolg van het ontvangen van boetes of claims. Wij hebben de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), de Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds (Wet Bpf 2000) en het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen (Bftp) geïdentificeerd als wetgeving die indirect, redelijkerwijs een materiële impact op de jaarrekening zou kunnen hebben.

In overeenstemming met de controlestandaarden hebben wij het frauderisico met betrekking tot doorbreking van interne beheersingsmaatregelen door het bestuur (verondersteld risico) als enige frauderisico geïdentificeerd en geëvalueerd. We hebben het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording weerlegd, omdat de mogelijkheden tot het materieel beïnvloeden van de opbrengstverantwoording beperkt zijn.

Het geïdentificeerde risico op het gebied van fraude is besproken binnen het controleteam en wij bleven alert op aanwijzingen voor fraude en/of het niet-voldoen aan wet- en of regelgeving gedurende de controle. Bij al onze controles hebben we aandacht besteed aan het risico dat het bestuur de interne beheersingsmaatregelen doorbreekt, inclusief een onderzoek naar aanwijzingen van mogelijke oneigenlijke beïnvloeding door het bestuur, wat een risico op een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude kan betekenen. We verwijzen naar de kernpunten van de controle, met hierin onze aanpak met betrekking tot gebieden met een hoger risico vanwege schattingen waarbij het bestuur zich baseert op significante oordeelsvorming. We hebben onze risico-inschatting en controleaanpak gecommuniceerd aan het bestuur. Onze controlewerkzaamheden verschillen van een specifiek forensisch fraudeonderzoek, dat vaak een meer diepgaand karakter heeft.

Onze controlewerkzaamheden

We hebben de volgende controlewerkzaamheden (niet uitputtend) uitgevoerd om in te spelen op de geschatte risico's:

- We hebben de opzet en het bestaan en, waar passend geacht, de werking getoetst van de interne beheersingsmaatregelen die het frauderisico dienen te mitigeren. In het geval van tekortkomingen in de fraudemitigerende interne beheersingsmaatregelen, hebben we aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden verricht welke zijn ingericht aan de hand van onze risico-inschatting.
- Wij hebben mogelijke oneigenlijke beïnvloeding door het bestuur geëvalueerd en (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico geïdentificeerd. Indien wij journaalposten met een verhoogd frauderisico hebben geïdentificeerd, hebben wij deze door middel van validatie van brondocumentatie gecontroleerd.

- Wij hebben zaken die zijn gerapporteerd via het incidentenregister / de klokkenluidersregeling van de Stichting geïdentificeerd.
- We hebben een zekere mate van elementen van onvoorspelbaarheid in onze controleaanpak opgenomen.
- We hebben de uitkomst van andere controlewerkzaamheden in overweging genomen en geëvalueerd of bevindingen dan wel afwijkingen indicatief waren voor fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving. Indien dit het geval was, hebben wij onze beoordeling van de relevante risico's en de daaruit voortvloeiende gevolgen voor onze controlewerkzaamheden opnieuw geëvalueerd.
- We hebben controle-informatie verkregen met betrekking tot de naleving van die bepalingen van de wet- en regelgeving waarvan algemeen wordt aangenomen dat ze een direct effect hebben op de bepaling van materiële bedragen en toelichtingen in de jaarrekening.
- We hebben rekening gehouden met het effect van feitelijke, vermoede of geïdentificeerde risico's van niet-naleving van wet- en regelgeving als onderdeel van onze procedures voor de daarmee samenhangende posten in de jaarrekening.
- In het licht van mogelijke risico's op het gebied van belangenverstrengeling hebben wij nevenfuncties van het bestuur en/of andere medewerkers geëvalueerd en hebben daarbij aandacht besteed aan de governance.

Onze procedures om in te spelen op het geïdentificeerde risico op het gebied van fraude hebben niet geleid tot een 'kernpunt van de controle'. Verder merken we op dat onze controle niet primair is opgezet om fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving te detecteren en dat het bestuur verantwoordelijk is voor de opzet van een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude, waaronder het voldoen aan wet- en regelgeving.

Hoe minder direct de gevolgen voor de financiële overzichten van het niet-voldoen aan indirecte wet- en regelgeving (onregelmatigheden) van invloed zijn op gebeurtenissen en transacties die in de jaarrekening tot uitdrukking komen, hoe minder waarschijnlijk het ook is dat de inherent beperkte controlewerkzaamheden, zoals vereist door de controlestandaarden, dit zouden identificeren. Bovendien bestaat er, zoals bij elke controle, een hoger risico op het niet-detecteren van onregelmatigheden indien deze het gevolg zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, opzettelijke onjuistheden, verkeerde representaties of de doorbreking van interne beheersmaatregelen.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij aan het bestuur en de raad van toezicht gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken. In onze controle en bij de bepaling en evaluatie van onze kernpunten hebben wij rekening gehouden met de potentiële effecten van COVID-19 op de Stichting en de jaarrekening. Dit heeft niet geleid tot een aanpassing of uitbreiding van onze kernpunten.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Waardering van niveau 3- en niveau 4-beleggingen

Omschrijving

De beleggingen voor risico pensioenfondsen (hierna: 'de beleggingen') vormen een significante post op de balans van de Stichting. De beleggingen van de Stichting bedragen circa 98% van het balanstotaal. Alle beleggingen dienen conform de Pensioenwet te worden gewaardeerd op reële waarde (marktwaaarde). Uit noot 1 bij de toelichting op de jaarrekening blijkt dat voor EUR 1.222 miljoen (30%) van de beleggingen van de Stichting de waardering gebaseerd is op marktnoteringen en dat voor EUR 2.918 miljoen (70%) van de beleggingen van de Stichting de waardering gebaseerd is op netto contante waarde-berekeningen (niveau 3) en andere geschikte waarderingsmodellen (niveau 4). Het bepalen van de marktwaaarde voor deze laatste beleggingscategorie is complex(er) en bevat subjectieve schattingselementen.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van modellen. Gezien de invloed hiervan op de waardering van de beleggingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de (beleids)dekkingsgraad vormde de waardering van de beleggingen een kernpunt van onze controle.

In de 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' geeft de Stichting de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In noot 1 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor de waardering van deze beleggingscategorie uiteengezet.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

De accountant van MN Services Vermogensbeheer B.V. heeft zijn bevindingen met betrekking tot zijn controle op de vermogensrapportage aan ons gerapporteerd. Wij hebben de rapportage geëvalueerd, de bevindingen met de accountant besproken en, wanneer nodig geacht, een dossierreview op het controledossier van de accountant verricht. Wij hebben vastgesteld dat de gecontroleerde vermogensbeheerrapportage aansluit met de financiële administratie en de jaarrekening.

Onze observatie

Wij hebben geconstateerd dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen en gehanteerde waarderingsmethodieken voor de beleggingen in overeenstemming zijn met de geldende verslaggevingsregels en geschikt zijn om te kunnen komen tot een marktwaaarde van deze beleggingen.

Wij vinden dat de waardering van de beleggingen in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de beleggingen is toereikend.

Waardering van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Omschrijving

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds (hierna: 'de voorziening pensioenverplichtingen') is een significante post op de balans van de Stichting die wordt gewaardeerd op reële waarde (marktwaaarde). De waardering van de voorziening pensioenverplichtingen komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen, kostenniveaus en arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt met gebruikmaking van de rentetermijnstructuur ultimo boekjaar zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming door het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuaireel deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad vormt de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen een kernpunt van onze controle.

Het bestuur heeft in de 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen. In de risicoparagraaf is de gevoeligheid van de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor schattingen uiteengezet.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerend actuaire die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerend actuaire over de te volgen aanpak, de aandachtspunten en de uitkomsten van de verrichte werkzaamheden.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerend actuaire. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden van de certificerend actuaire geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij gebruikgemaakt van een eigen actuaire. Tevens hebben wij de waarderingsgrondslagen en de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen in de jaarrekening geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden dat de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de voorziening pensioenverplichtingen is toereikend.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van de genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de Stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten

transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze ongedeelde verantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de onderdelen of activiteiten binnen de groep. In dat kader zijn wij ook verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. Wij communiceren met het bestuur en de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur en de raad van toezicht hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Utrecht, 23 juni 2021

KPMG Accountants N.V.

A.R.B. de Bruin RA

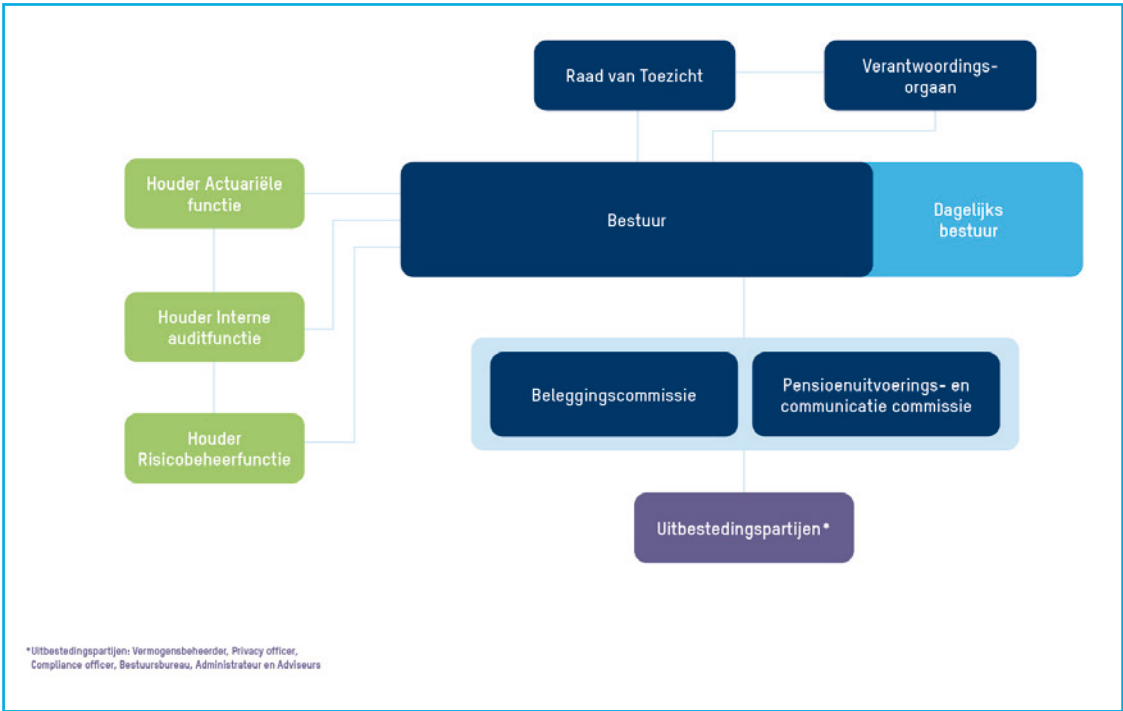

Bijlagen

Organogram 2020

Organisatie pensioenfonds

Organen, commissies en uitbestedingspartijen

Op 31 december 2020 was de samenstelling als volgt:

Bestuur

<i>Leden namens werkgevers</i>	<i>Functie:</i>	<i>Namens:</i>
dhr. G.A.J. Lamers (1969)	werkgeversvoorzitter	MODINT
dhr. J.J.C. Jochems (1958)		MODINT
dhr. J. Hasselman (1955)		MODINT
dhr. M. Mulder (1964)		MODINT
<i>Leden namens werknemers</i>		
dhr. H.J. Wuijten (1956)		CNV Vakmensen/De Unie
mw. I.M. van Eekelen (1975)		FNV
<i>Leden namens pensioengerechtigden</i>		
dhr. W.B.E. Rutgers (1965)		
vacature	werknemersvoorzitter	
<i>De heer H.J. van der Meer is per 20 oktober 2020 formeel afgetreden.</i>		
<i>Trainee bestuurslid</i>		
mw. Z. Yusufi (1984)	met ingang van 1 september 2020	

Verantwoordingsorgaan

<i>Leden namens deelnemers</i>	
mw. S.M. Brouwer (1974)	secretaris
dhr. G.J. Getkate (1964)	
<i>Leden namens werkgevers</i>	
mw. A.M.A. Peters-Kooiman (1962)	
<i>Leden namens pensioengerechtigden</i>	
dhr. C. Troost (1940)	voorzitter
dhr. W. Smits (1941)	
dhr. N.J. Loendersloot (1952)	

Raad van Toezicht

dhr. A.C. Tromp (1958)	voorzitter
mw. A.E. Eikenboom (1968)	
dhr. A.W. Sijnders (1965)	
<i>De heer P.J.C. van Eekelen is per 1 juli 2020 afgetreden.</i>	

Commissies

Dagelijks bestuur	G.A.J. Lamers (voorzitter) H.J. Wuijten
Beleggingscommissie	J. Hasselman (voorzitter) M. Mulder W.B.E. Rutgers
Pensioenuitvoerings- en communicatiecommissie	J.J.C. Jochems (voorzitter) G.A.J. Lamers H.J. Wuijten

Sleutelfuncties

Actuarieel – houder	R.J.M. van de Meerakker
Actuarieel – vervuller	Towers Watson Netherlands B.V., locatie Rotterdam
Risicobeheer – houder	vacature
Risicobeheer – vervuller	PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V.
Interne audit – houder	D. Brouwer
Interne audit – vervuller	4PP Audit B.V.
Accountant	KPMG Accountants N.V. te Utrecht
Adviserend actuaris	Towers Watson Netherlands B.V., locatie Purmerend
Certificerend actuaris	Towers Watson Netherlands B.V., locatie Rotterdam
Compliance officer	HVG Law LLP
Privacy officer	HVG Law LLP
Adviseur beleggingscommissie	Sprenkels & Verschuren B.V.
Vermogensbeheer	MN Services Vermogensbeheer B.V. te Den Haag
MN Custodian (bewaarder)	Citibank, Londen
Administratie en uitvoering pensioenregeling	AZL N.V. te Heerlen
Bestuursondersteuning	Montae & Partners B.V.

Overzicht rapportagenormen Code Pensioenfondsen

Ondanks het pas-toe-of-leg-uit karakter van de Code Pensioenfondsen zijn er normen in de Code die altijd toegelicht worden in het jaarverslag. Deze normen worden hieronder genoemd, met een verwijzing naar de toelichting in het jaarverslag.

Rapportagenorm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
Norm 5 Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja	Het bestuur beschrijft in het bestuursverslag bij de betreffende beleidsonderwerpen het beleid dat het in 2020 voerde, de gerealiseerde uitkomsten van dat beleid en de beleidskeuzes die het bestuur maakte.
Norm 31 De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja	Het bestuur rapporteert in hoofdstuk 7 'Governance' over de samenstelling van fondsorganen en de geschiktheid van de leden en over diversiteit.
Norm 33 In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Nee	In hoofdstuk 7 'Governance' onder 'Diversiteit' rapporteert het bestuur over de diverse samenstelling van fondsorganen, de doelen ten aanzien van diversiteit en de stappen voor het bevorderen van diversiteit.
Norm 47 Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja	De raad van toezicht betreft de Code bij de uitoefening van zijn taak en rapporteert hierover in het Verslag van de raad van toezicht.
Norm 58 Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja	In hoofdstuk 1 'Karakteristieken van ons fonds' beschrijft het bestuur de missie, visie en strategie van het fonds.
Norm 62 Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja	Het bestuur licht in hoofdstuk 5 'beleggingen' de overwegingen toe om maatschappelijk verantwoord te beleggen.

Rapportagenorm	Voldoet het fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
Norm 64 Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja	In hoofdstuk 7 'Governance' rapporteert het bestuur over de naleving van de integriteitregeling en over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.
Norm 65 Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja	In hoofdstuk 2 'Pensioenbeheer' wordt gerapporteerd over de behandeling van klachten en geschillen.

Begrippenlijst

Pensioenen

ABTN

Afkorting voor actuariële en bedrijfstechnische nota. In de ABTN wordt door het bestuur van een pensioenfonds uiteengezet welke actuariële en bedrijfstechnische opzet ten grondslag ligt aan een fonds. Hierin komen drie hoofdonderwerpen aan de orde: de wijze van vaststelling van de verplichtingen jegens de deelnemers, de beleggingsportefeuille en het intern risicobeheersingssysteem.

Actuariële grondslagen

Dit zijn de veronderstellingen die de actuaris gebruikt bij de vaststelling van de pensioenverplichtingen en de pensioenpremie. Deze veronderstellingen gaan onder meer over de gehanteerde rekenrente, de kansstelsels en de kostenopslagen.

Actuaris

Een actuaris kan antwoord geven op de vraag wat de toekomst aan pensioenuitkeringen gaat kosten. De actuaris is bij uitstek degene die financiële risico's op de agenda plaatst en adequate oplossingen bedenkt.

Autoriteit Financiële Markten (AFM)

Bij wet ingesteld toezichthoudend orgaan, dat toezicht houdt op het gedrag van pensioenfonds.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds is de gemiddelde dekkingsgraad van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

Contante waarde

De waarde op dit moment van een toekomstige geldstroom, rekening houdend met een bepaalde rentevoet.

Dekkingsgraad

De verhouding tussen het vermogen inzake de bij een pensioenfonds ondergebrachte pensioenregeling of pensioenregelingen en de technische voorzieningen van een pensioenfonds.

De Nederlandsche Bank (DNB)

Bij wet ingesteld toezichthoudend orgaan, dat onder andere het naleven van de Pensioenwet bewaakt. DNB houdt toezicht op:

- de financiële situatie van pensioenuitvoerders (prudentieel toezicht);
- hoe de pensioenuitvoerders hun bedrijf runnen (materieel toezicht). DNB controleert bijvoorbeeld of bestuurders wel deskundig en betrouwbaar zijn.

Franchise

Het deel van het pensioengevend salaris dat voor de pensioenberekening buiten beschouwing wordt gelaten. Dit salarisdeel wordt geacht door de AOW-uitkering voldoende van pensioen te worden voorzien.

Herstelplan

Plan (van aanpak) gericht op het herstel van de financiële positie van het pensioenfonds. Als de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds per het einde van een kalenderkwartaal onder de gestelde eisen ten aanzien van het vereist eigen vermogen ligt, moet het pensioenfonds dit direct aan DNB melden. Binnen drie maanden na het ontstaan van de situatie moet het bestuur van het pensioenfonds een herstelplan bij DNB hebben ingediend. Het herstelplan moet zodanige maatregelen omvatten, dat de situatie op grond waarvan een herstelplan moet worden opgesteld binnen uiterlijk tien jaar is beëindigd.

Kansstelsels

Dit zijn veronderstellingen over sterftekansen, invalideringskansen, ontslag, gehuwdheid en individuele loonontwikkeling.

Middelloonregeling

Bij deze regeling wordt voor elk dienstjaar een percentage pensioen toegekend dat is gerelateerd aan de pensioengrondslag van het desbetreffende dienstjaar.

Pensioengrondslag

Het bedrag waarover pensioen wordt toegekend. Vaak is dit het voor pensioen meetellende salaris minus de franchise.

Pensioenvermogen

Het pensioenvermogen is gelijk aan de extra reserve plus de technische voorzieningen.

Premievrije aanspraken

Als het deelnemerschap aan een pensioenregeling eindigt, anders dan door overlijden of het bereiken van de pensioenleeftijd, verkrijgt de gewezen deelnemer een premievrije aanspraak op ouderdomspensioen en partnerpensioen.

RAVC-methode

De Risk Appetite Value Chain-methodologie (RAVC) integreert het risicomanagement van het fonds en verbindt de risicohouding en risicobereidheid aan de strategische doelstellingen. Het concretiseren gebeurt langs vier risicodomeinen waarbij de mate van risicobereidheid wordt ingedeeld op een schaal van vijf categorieën.

Reële rente

Nominale rente minus inflatie.

Rentetermijnstructuur

De rentetermijnstructuur is de curve van de looptijdafhankelijke rentestanden op basis van de geldende marktrente.

Solvabiliteit

Het vermogen om (nu en op termijn) aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

Toeslagverlening

Hieronder wordt verstaan de aanpassingen van de ingegane pensioenen en/of (premielvrije) aanspraken op basis van de stijging of daling van een indexcijfer dan wel een vast percentage.

Verzekeringstechnische analyse

Ook wel actuariële analyse genoemd. In deze analyse wordt door de actuaire de invloed verklaard van opgetreden verschillen tussen de gehanteerde actuariële grondslagen en werkelijke ontwikkelingen.

Verzekeringstechnische risico's

Bij het verzekeren van pensioenaanspraken loopt een fonds een langlevensrisico voor het ouderdomspensioen als verzekerden langer leven dan volgens de gebruikte overlevingstafel wordt verwacht. Voor het partner- en wezenpensioen loopt het fonds een kortlevensrisico als de verzekerden korter leven dan volgens de overlevingstafel wordt verwacht. Ook kan het invaliditeitsrisico worden gerekend tot de verzekeringstechnische risico's van fondsen.

Voorziening pensioenverplichtingen

Dit is de, met inachtneming van kansstelsels en rekenrente, vastgestelde balanspost die de gekapitaliseerde waarde van de opgebouwde pensioenen aangeeft.

Waardeoverdracht

Het overdragen van de waarde van de verkregen aanspraken door de pensioenuitvoerder van de oude werkgever aan de pensioenuitvoerder van de nieuwe werkgever, die voor deze waarde extra deelnemersjaren aan de pensioenregeling c.q. nieuwe pensioenaanspraken van de betreffende deelnemer toekent.

Beleggingen

Asset-Liability-Management (ALM)

Risicomanagement van de balans van een pensioenfonds tussen de activa en de passiva.

Autoriteit Financiële Markten

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is een bij wet ingesteld toezichthoudend orgaan dat toezicht houdt op het gedrag van de gehele financiële marktsector. De AFM is toezichthouder op de pensioenfondsen voor zover het gaat om het effectentypisch gedragstoezicht.

Beleggingsmix

Verdeling van de beleggingen over zakelijke en vastrentende waarden.

Benchmark

Een Benchmark is een (standaard) maatstaf waartegen de prestaties van een belegging(sportefeuille) wordt afgezet voor de beoordeling van de prestaties van die belegging(sportefeuille).

Derivaten

Beleggingsproducten, zoals opties en futures, die afgeleid zijn van onderliggende producten met een gemeenschappelijk kenmerk een beperkte levensduur en een vaste eindprijs.

Duration

De gemiddelde looptijd van de beleggingen of de verplichtingen. De Duration is een belangrijke maatstaf is voor de gevoeligheid van de waardeontwikkeling als gevolg van veranderingen in de rentestand.

Duration overlay

De Duration overlay is een deel van de beleggingsportefeuille dat een totale beleggingsportefeuille bewust gevoeliger of ongevoeliger maakt voor renteschommelingen.

Emerging Markets

Opkomende landen met een bewezen groeipotentieel en waarvan het bedrijfsleven en de aandelenmarkten op adequate wijze zijn gereguleerd.

ESG

Een term voor niet-financiële indicatoren die de prestaties van ondernemingen op het gebied van milieu (environment), sociaal (social) en behoorlijk bestuur (governance) meten.

Future

Termijncontract dat op de beurs wordt verhandeld.

Hedge Funds

Een hedgefund is een fonds met een grote verscheidenheid aan strategieën. Een hedgefund kan opereren met geleend geld en maakt veelal gebruik van afgeleide producten.

High Yield

De markt van bedrijfsobligaties met een creditrating (afgegeven door gerenommeerde creditrating agencies) lager dan BBB.

Interest Payer swap

Rente swap waarbij gedurende een vastgestelde periode de vaste rente wordt betaald en de variabele rente wordt ontvangen.

Illiquide beleggingen

Alle beleggingen die niet binnen één maand opvraagbaar zijn.

Interest Rate Swap

Een Interest Rate Swap is een instrument om renterisico's af te dekken. Met een swap gaan twee partijen ('de receiver' en 'de payer') de overeenkomst aan om periodieke rentebetalingen te ruilen.

Interest Receiver swap

Rente swap waarbij gedurende een vastgestelde periode de vaste rente wordt ontvangen en de variabele rente wordt betaald.

Matching portefeuille

Dit is een portefeuille met minder risicovolle beleggingen waarvoor een vaste rente wordt ontvangen (vastrentende waarden). Deze beleggingen hebben tot doel om minimaal het rendement van de verplichtingen te behalen (matchen), zodat de pensioenen uitgekeerd kunnen worden. De waarde van de verplichtingen is afhankelijk van de rentestand. Als de rente daalt, moet het fonds meer geld in kas hebben om (nu en) in de toekomst aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Voorbeelden van vastrentende waarden zijn obligaties, leningen, hypotheekleningen, liquiditeiten (cash) en renteswaps.

Optie

Het recht om gedurende of aan het einde van een afgesproken periode een zekere hoeveelheid van een onderliggende waarde te kopen of verkopen tegen een afgesproken prijs.

Over/onderweging

Een hoger of lager belang in een beleggingscategorie dan overeenkomt met de normverdeling van het pensioenfonds.

Performance

Het rendement dat is behaald met de beleggingen.

Return portefeuille

Dit is een portefeuille met meer risicovolle beleggingen (zakelijke waarden). Deze beleggingen hebben tot doel om extra rendement boven het rendement van de verplichtingen te behalen. Hiermee bewerkstelligt het fonds te herstellen en in de toekomst de pensioenen te kunnen indexeren. Voorbeelden van zakelijke waarden zijn aandelen, private equity en onroerend goed.

Spreads

De quotering in de markt voor het verschil in rente of in de bied- en laatkoers van effecten. Daarnaast wordt de term ook vaak gebruikt om opslagen van obligaties te duiden ten opzichte van vooraf gedefinieerde staatsobligaties.

Total return

Het totaalrendement op beleggingen zijnde de directe en de indirecte beleggingsopbrengsten.

UFR rente of Ultimate Forward Rate

Een rente die is voorgeschreven door De Nederlandsche Bank (DNB). Deze rente moet worden gebruikt om de verplichtingen van ons fonds te waarderen. Het probleem met de UFR rente is dat deze voor een deel gebaseerd is op markrentes en voor een deel op een verwachte toekomstige rente (de UFR). Het is dus niet mogelijk om de UFR rente in de markt te behalen.

Vastrentende waarden

Obligaties, leningen op schuldbekentenis en hypothecaire leningen.

Volatiliteit

Beweeglijkheid van koersen/markten.

Zakelijke waarden

Aandelen en onroerende zaken.

